INTRODUCTORY PUNJABI

UJJAL SINGH BAHRI
PARAMJIT SINGH WALIA

PUNJABI UNIVERSITY PATIALA

PUBLICATION BUREAU
PUNJABI UNIVERSITY, PATIALA

INTRODUCTORY PUNJABI

INTRODUCTORY PUNJABI

Ujjal Singh Bahri
Paramjit Singh Walia

PUBLICATION BUREAU
PUNJABI UNIVERSITY, PATIALA

©

PUNJABI UNIVERSITY, PATIALA

INTRODUCTORY PUNJABI

by

UJJAL SINGH BAHRI
PARAMJIT SINGH WALIA

ISBN 81-7380-843-0

2003
Copies : 1100
Price : 120-00

Published by Prof. Parm Bakhshish Singh Sidhu, Registrar, Punjabi University, Patiala and printed at Leonard Printing Press, Patiala.

PREFACE

THE Introductory Punjabi is intended primarily for those whose mother tongue is not Punjabi but are native speakers of any other Indian language. Hence, some familiarity with the Punjabi cultural items is pre-supposed. The non-Indian may, however, also be able to use this text with profit since the lessons are properly graded. This introduction to different grammatical characteristics of the Punjabi language is gradual and each pattern is repeated over and over again. Unfortunately, it has not been possible to present the sound structure of our language in the same manner. But it should be sufficient to point out that because of the development of what are technically called, the tones, the pronunciation of Punjabi differs radically from Hindi or other Indian languages. The best way to acquire fluency is to imitate a native Punjabi speaker and not to depend too much on the spellings.

Ujjal Singh Bahri
Paramjit Singh Walia

CONTENTS

	Preface	V
	Notes on Pronunciation and Orthography	1
	Notes on Grammar	8
I	Simple Sentences	16
II	Imperatives	20
III	Interrogatives	26
IV	Contextual Sentence Types	35
V	Negation and Emphasis	41
VI	Concord and Agreement	49
VII	Nominal Phrase	56
VIII	Verbal Phrase-Causatives, Transisitivity	64
IX	Verbal Phrase	69
X	Complex and Compound Verbal Phrase	77
XI	Compound Sentence Types	82
XII	Compound and Complex Sentence Types	87
XIII	Compound and Complex Sentences	91
XIV	Idiomatic Expressions	97
XV	Greetings	105
	Glossary	108

Notes on Pronunciation and Orthography

The spoken form of Punjabi has 10 vowels, 29 consonants, and a significant feature of nasalisation, represented by different letters and diacritic marks in the written form. The name Gurmukhi, which literally means "from the mouth of the Guru" refers to its use in the Granth Sahib, and is written from left to right. The alphabet is also called ਪੈਂਤੀ P<u>ai</u>nti' 'the thirty-five' from the fact that the basic repertoive of consonants and consonant-like symbols, numbers thirty-five. The characters are normally alligned below the line of writing. The major symbols represent consonants. Vowels other than 'A' are indicated by accessory symbols (called lAgga(n)-matran(n), written around the consonant/vowel symbols. When a syllable begins with a vowel, a vowel bearer, a consonant-like symbol (ੳ, ਅ, ੲ) indicating the absence of consonant, is used.

One of the most important feature of the sound structure of the Punjabi language is the existence of what is technically called tones. These tones are phonetic realisations of pitch and duration and roughly correspond to the kh, dh, Dh, jh, gh series of consonants of Hindi and other North Indian languages. For a beginner who is having his first contact with Punjabi, it is sufficient to know that sounds of the Punjabi language are quite different from other Indian languages. And, the best and the only way to learn to pronounce the sounds of our language properly is to imitate a native speaker of a standard variety. The technical descriptions concern only the specialist.

The Alphabet

The thirty-five basic consonant or consonant-like graphs are as follows :

Form	Actual or phonetic value	Name
ਕ	k	kAkka
ਖ	kh	khAkkha
ਗ	g	gAgga
ਘ	k(h),-h-g	k(h)Agga
ਙ		—nga
ਚ	ch	chAcha
ਛ	chh	chhAchha
ਜ	j	jAjja
ਝ	c(h), c-h-	c(h)Ajja
ਞ	-nj	njAnja(n)
ਟ	T	Tianka
ਠ	th	ThATha
ਡ	D	DADDa
ਢ	T(h), -h-D	T(h) ADDA
ਣ	N	NaNa
ਤ	t	tAtta
ਥ	th	thAttha
ਦ	d	dAdda
ਧ	t(h) -h d	t(h)Adda
ਨ	n	nAnna
ਪ	p	pAppa
ਫ	ph	phAppha
ਬ	b	bAbba
ਭ	p(h), p-h-	p(h)Abba
ਮ	m	mAmma
ਯ	y	yAya
ਰ	r	rara
ਲ		lAlla
ਵ	v	VAVva
ੜ	R	RaRa

ਸ	s	SASSa
ਹ	h	hahha
ੳ }		URa
ਅ }		<u>ai</u>Ra
ੲ }		iRi

For want of phonetic symbols and convenience of printing, we have used the following symbols :-

T	ਟ
R	ੜ
N	ਣ
D	ਡ
I	ਿ (ਸਿਹਾਰੀ)
U	ੁ (ਔਂਕੜ)
A	ਅ
(n)	nasalisation
(h)	and -h- as markers of low and high tones respectively.

Vowels

Vowels other than A (ਅ) are represented by accessory signs written around (ie., below, above, to the right or to the left) the consonant signs. When a vowel is not preceded by a consonant it is written with one of the three vowel bearers.

Form			Name
no sign	ਅ	ਕ	mukta
ਾ	ਆ	ਕਾ	kAnna
ਿ	ਇ	ਕਿ	sIa(h) ri
ੀ	ਈ	ਕੀ	bIa(h) ri
	ਉ	ਕੁ	<u>au</u>nkAr
	ਊ	ਕੂ	dul<u>ai</u>nkRe
ੇ	ਏ	ਕੇ	la(n)
ੈ	ਐ	ਕੈ	dulai(n)
ੋ	ਓ	ਕੋ	hoRa
ੌ	ਔ	ਕੌ	kAn<u>au</u>Ra
		ੱ	— A-h-dAk
		ੰ	— TIppi
		ਂ	bIndi

Unwritten Vowels

The vowel A (ਅ) is not indicated by any sign of its own. Final consonants and first members of clusters are written by the consonant letter alone. A vowelless consonant letter may, therefore, represent either a consonant alone or a consonant plus following A (ਅ). The correct reading can be determined only from the total word patterns as found in Panjabi.

Nasalization

The two signs for representing nasalization are ਟਿੱਪੀ TIppi and ਂ bindi. Those two are in complementation with the following distribution—

TIppi ਟਿੱਪੀ

This is used with the following vowels—

ਿ	I	SIa(h)ri	—as in	—ਪਿੰਡ, ਖਿੰਦ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੰਧ
	A	mUkta	"	—ਅੰਬ, ਗੰਢ, ਚੰਡ, ਅੰਡਾ
ੁ	U	au(n)KAr	"	—ਮੁੰਡਾ, ਸੁੰਢ, ਸੁੰਦਰ, ਟੁੰਡਾ
ੂ	u	dUl al nKAR	"	—ਤੂੰ, ਜੂੰ, ਮੂੰਹ, ਨੂੰ

TIppi is also used when the next nasal consonant is geminated e.g., — ਚੰਨ, ਕੰਮ, ਚੰਮ

bIndi-ਬਿੰਦੀ —is used with following vowels—

bIa(h)ri ੀ	lan(n) ੇ	dUla(n)ian(n) ੈ	kAnna ਾ	hoRa ੋ	kanauRa ੌ
ਤੁਸੀਂ	ਜਿਵੇਂ	ਮੈਂ	ਕਾਂ	ਤੋਂ	ਢੌਂਗ
ਮੀਂਹ	ਭਾਵੇਂ		ਮਾਂ		
ਨਹੀਂ	ਤਿਵੇਂ		ਨਾਂ		ਜੌਂ
	ਕਿਵੇਂ	ਅਸਾਂ			ਭੌਂ
	ਜਾਏਂਗਾ	ਹਾਂ			

BIndi is always used when ਉ or ਊ is nasalized.

Gemination

Gemination is written by the sign AddAk above and before the consonant to be doubled or geminated. Clusters of unaspirate stop plus homorganic aspirate stop are written by the use of AddAk, before the letter for aspirate—

ਪੱਕੀ	pAkki	'ripe
ਚੱਕੀ	chAkki	'grinder
ਪੱਖੀ	pAkkhi	'fan
ਤੱਤਾ	tAtta	'hot'

ਵੱਢਣਾ	va-h-DDNa	harvest, to cut
ਚੁੱਕਣਾ	chUkkNa	to lift

Voiced Aspirates or Tones ?

The five consonants— ਘ, ਝ, ਢ, ਧ, ਭ are called voiced aspirates because they occupy the same position in the alphabetic order as Devanagari ग, झ, ढ, ध, भ. The consonantal values of these Punjabi sounds are /k c T t p/ when initial and /g j D d b/ when final or medial. In addition, all these mark low or high tone on an adjacent vowel. The following rules will illustrate the points stated above :

1. In the initial position in the word they carry low tone on he first syllable—

ਘ	ਘੋੜਾ	k(h)ORa	horse
ਝ	ਝਾੜੂ	ch(h)aRu	broom
ਢ	ਢੋਲ	T(h)ol	drum
ਧ	ਧੋਬੀ	t(h) obi	washerman
ਭ	ਭੈਣ	p(h) ai N	sister
ਨ੍ਹ	ਨ੍ਹਾ	n(h)a	bathe
ਲ੍ਹ	ਲ੍ਹਾ	l(h)a	grace

2. In final position they indicate high tone on the preceding vowel—

ਘ	ਮੱਘ	mA-h-g	mug
ਝ	ਮੱਝ	mA-h-j	buffalo
ਢ	ਮੁੱਢ	mU-h-D	roots
ਧ	ਦੁੱਧ	dU-h-d	milk
ਭ	ਲਾਭ	la-h-b	profit
ਨ੍ਹ	ਬੰਨ੍ਹ	bA-h-n	bind, tie
ੜ੍ਹ	ਚੜ੍ਹ	chA-h-R	climb
ਮ੍ਹ	ਥੰਮ੍ਹ	thA-h-m	pillar

3. In the medial position marked with /AddAk/, these letters indicate high tone on the preceding vowel—

ਘ	ਬੱਘੀ	bA-h-gi	carriage
ਝ	ਬੱਝੀ	bA-h-ji	tied
ਢ	ਵੱਢੀ	vA-h-Di	cut
ਧ	ਬੱਧੀ	bA-h-di	tied, bound
ਭ	ਲੱਭੀ	lA-h-bi	found
ੜ੍ਹ	ਪੜ੍ਹੀ	pA-h-Ri	educated, read

ਠ੍ਹ	ਅੰਨ੍ਹਾ	A-h-na	blind man

The problem of letter ਹ (h)

The letter 'ਹ' represents 'h' consonant only when it is in the initial position or in a clearly marked syllable break in the words of more than one syllable—e.g.

ਹਰਾ	hAra	green
ਹਸਦੀ	hAsdi	laughs
ਹੁਣੇ	hUNe	now, (just now)
ਹਕ	hAkk	rights

When ਹ is non-initial (i.e., medial or final) it has no consonantal value, but represents high tone on the preceding vowel. In this use 'h' follows only certain vowels—

ਵੀਹ	vi-h	twenty
ਰਾਹ	ra-h	path, way
ਕਹਿਰਾ	k<u>ai</u>-h-ra	onefold
ਚਾਹਿਆ	cha-h-Ia	desired
ਰਿਹਾ	rI-h-a	stayed

The vowel I and U (ਿ, ੁ)

The vowel signs ਿ and are normally I and U, but may have other values when in the vicinity of ਹ (h), covered by the same values.

(1) Before (h) ਹ they represent /e/ and /o/, as h ਹ in medial position has no consonantal value but indicates high tone—

ਕੁਹੜਾ	ko-h-Ra	leper
ਉਹ	o-h	he, that
ਕਿਹੜਾ	ke-h-Ra	who
ਵਿਹੜਾ	ve-h-Ra	lounge

(2) When written with (h) ਹ and following a vowelless letter these represent <u>ai</u> ਐ and <u>au</u> ਔ, pronounced immediately after the letter—

ਵਹੁਟੀ	v<u>au</u>-h-Ti	bride, wife
ਸਹੁਰਾ	s<u>au</u>-h-ra	father-in-law
ਕਹਿਣਾ	k<u>ai</u>-h-Na	to say
ਸ਼ਹਿਰ	sh<u>ai</u>-h-r	city
ਪਹਿਰੇਦਾਰ	p<u>ai</u>-h-redar	watchman

(3) When written finally with the vowel bearer ੳ it represents /o/

e.g.—

ਦਿਉ	dɪo	give
ਪਿਉ	pɪo	father
ਸਿਉ	sɪo	apples

Notes on Grammar

Word Order

The basic pattern of a Simple, Affirmative or Statement Type of clause in Punjabi is—Subject+Complement (Direct or Indirect Object)+Predicate, with Adjunct (Adverbials etc.) in a relatively free position. But normally, the adverbial phrase also comes before the predicate.

This order is not always fixed. Different parts of a Punjabi sentence can be shifted from one position to another for emphasis. We can safely make a generalization that whichever item (subject, object or adverbial) is to be emphasized or given importance in a context, can be moved towards the beginning of the sentence.

Examples

ram ne ᴀjj gᴀli wɪchoon ge(n)d chᴜkki si
Today, Ram picked up a ball from the street.
ᴀjj ram ne gᴀli wɪcho(n) ge(n)d chᴜkki si
gᴀli wɪcho(n) ᴀjj ram ne ge(n)d chᴜkki si
ge(n)d ram(ne) ᴀjj gᴀli wɪcho(n) chᴜkki si

In an affirmative clause in Punjabi the subject may be deleted (This is specially true of response type of sentences in spoken Punjabi). This does not cause any problem, as it is always clearly marked in the verbal phrase. The verb in Punjabi, normally inflects for number, gender and person. This fact can be observed in Lesson 4 where we have given various patterns of frequently used contextual sentence types.

Imperatives (Lesson 2)

The most striking feature of this type of sentence is that we do not use any subject. The subject is very often taken for granted in second person pronoun-tu(n) or tᴜsi(n).

In the Punjabi imperative sentences there is a distinction between the honorific and non-honorific (singular or plural) types. This distinction explains the concord between subject predicate. If the subject is non-honorific (singular) we may use the bare stem form of the verb—e.g., pi, kha, ja etc. If the subject is in honorific (or plural) form, this bare stem is inflected as for plural, e.g. pio, khao, and jao etc. The infinitive form of

the verb is also used as a polite imperative or to indicate future tense, with the subject, again, in second person (plural form). For illustrations, see the last sentences in lesson 2.

If the imperative clause has other items like direct or indirect objects and adverbials etc., the word order is the same as in affirmative clause, the predicator being in the final position.

From the point of view of usage, these types of sentences are often used with some negative implications, whether the negative particles are present or not. It is frequently used for asking the listener/ reader not to indulge in certain activities or if he is already doing it, to stop this. (For illustration, see sentences 22-35, 44-47 in lesson 2.)

Interrogatives

The most striking feature to be noted about the Interrogatives in Punjabi, as in contrast with Interrogatives in English is, that its word order need not essentially differ from that of an Affirmative. So far as the order of elements is concerned, Affirmative and Interrogatives look alike in Punjabi. Most often by merely adding k type question words we can transform an Affirmative into an Interrogative. The following are the most frequently used types of Interrogatives :

tusi(n) kha rA-h-e o; tusi(n) ki kha rA-h-e o ? ki tusi(n) kha rA-h-e o?

Question words

ki-what, kauN-who, kAdo(n)-when, kithe-where, kistA-h-ra(n)-how, kisnu(n)-to whom, kis vele-at what time.

In spoken Punjabi, we often delete this /k/ type of word and change the intonation pattern.

The position of /k/ type question words is not always fixed in Punjabi, because this type of words can occur anywhere in the clause. If there is any enquiry about the subject, it may be attached to it, or be placed in the same position. Similarly, if there is an enquiry about the objects, adverbials or predicator, it can be attached to any one of these. For instance, we take an affirmative clause as our base and transform it into different possible interrogative sentences :

ik thAkia hoia ra-h-i drAkhAt de heTha(n) sau(n) ri-h-a si.

kauN drAkht de heTha(n) sau(n) ri-h-a si ?

drAkht de hehTa(n) kau(n) sau ri-h-a si ?

ki-h-o je-h-ara-h-i drAkht de heTha(n) sau(n) ri-h-a si ?

thAkia hoia ra-h-i drAkht de heTha(n) ki kAr(n) ri-h-a si ?

thAkia hoia rh-h-i kithe sau ri-h-a si ?

Our readers may note that there is not always one to one

correspondence between Interrogative clauses with /k/ class question words in Punjabi and /wh/ Interrogatives in English, and any apparent similarity may be deceptive e.g.,

tera na(n) ki e ? What is your name ?

ki ram chAla gɪa e ? Has Ram left ?

In Lesson 4, we have given various types of contextual sentences used in different situations, expressing emotions of the speaker like wishes, curse, blessings or advise etc. They do not have altogether different patterns of their own, rather they belong to the sentence-patterns already discussed. We have also included certain response type sentences, which we can only find in a conversation, continued context, speech or drama etc. This type of sentences in fact, have their significance only in their proper context, and do not make much use in isolation.

Examples

Exclamatory : kɪnni sU(n)dAr kURi e ! What a beautiful girl !

Command and Request : tez tez tUro. Please walk a bit fast.
mera kAmm kAroge zAra ? Could you please do me a favour ?

Hortative : tUa(h)Di lAmmi UmAr hove. May you live long.

Address : o p(h)ai Hey, brother

Response : ha(n) ji Yes; mez te on the table; zArur certainly.

Negation : For making a sentence negative, we often add the negative particles 'na' and 'nA-h-i(n)' before the predicator. If any of these particles is removed away from the predicator and attached to one of the nominal phrases, this will be partial negation (see sentences 33-36, lesson (7).

The other way of expressing the negation is with the use of the form "mA-h-na(n)" in the sense of prohibited, (not permitted, not allowed etc.) e.g.,

bɪna(n) agɪa AndAr aoNa mA-h-na(n) e

No admission without permission. or

phUl toRna mA-h-na(n) e

Plucking the flowers is prohibited.

Emphasis

A native speaker of Punjabi may use various devices for emphasis. For emphasizing any particular phrase or word in a sentence he may change the word order, or mark it with heavy stress and the change of intonation pattern, or may use an emphatic particle. The emphatic particles can be better described in terms of their use rather than their meanings.

The use of the various emphatic particles is shown in the latter part of lesson 4.

The Problem of Concord

Since both the nouns and verbs in Punjabi are inflected for number, gender and person, there is a problem of concord. If the subject (Noun phrase) is in the direct case (i.e., without post position), the verb is in concord with it, e.g.,

mU(n)Da ja(n)da e	The boy is going.
mU(n)De ja(n)de ne	The boys are going.
kURi ja(n)di e	The girl is going.
kUria(n) ja(n)dia(n) ne	The girls are going.

If the subject (noun) is not in the direct case, the verb is in concord with the object.

mU(n)De ne sAntra kha-h-da.
mU(n)De ne sAntre kha-h-de.
mU(n)DIa(n) ne sAntra kha-h-da.
mU(n)DIa(n) ne sAntre kha-h-de.

If there is no object and the subject is marked with a post-position, the verb is masculine singular by convention.

kUri ne kha-h-da.
kUria(n) ne kha-h-da.
mU(n)De kha-h-da.
mU(n)DIa(n) ne kha-h-da.

Nominal Phrase :

Most of the nouns are inflected for number, gender and case. There are two numbers; singular and plural; two genders-masculine and feminine and five cases. Two of these, direct and oblique apply to all nouns. The vocative is common only with animate nouns. The ablative occurs only in the singular of a small class of nouns.

Gender System :

There are two genders masculine and feminine. Almost every noun is assigned to one of these, but this assignment is often arbitrary, predicatable neither from form nor meaning. However, most nouns ending in /a/ are masculine, and ending in /i/ are femine.

1. Masculine in 'a' and feminine in 'i'

Masculine	*Feminine*
lArka	lARki
sOTa	sOTi
nana	nani

2. Masculine in 'i' and feminine in 'AN'

t(h)obi	t(h)obAN
mali	malAN

3. Masculine in a consonant and feminine in 'i'

das	dasi
thal	thali
pAhaR	pAhaRi
tArkhaN	tArkhaNi

4. Masculine in a consonant feminine in Ni/ni

sApp	sAppNi
uTh	uThNi
sher	sherni

5. Masculine in a consonant and feminine in ani/aNi

jeTh	jAThaNi
n<u>au</u>kAr	n<u>au</u>kraNi

Case :

All those ending in the nominative singular in /a/ follow the paradigm :—

Singular	direct	mU(n)Da	koTha
	oblique	mU(n)De	koThe
	vocative	mU(n)DIA	kothIa
	locative	—	koThIO(n)
Plural	direct	mU(n)De	koThe
	oblique	mU(n)DIa(n)	koThIa(n)
	vocative	mU(n)DIO	—
	locative	—	koThi(n)

With other endings, either consonants or vowels :—

direct	t(h)obi	pI(n)D
oblique	t(h)obi	pI(n)D
vocative	t(h)obia	locative
	—	pI(n)DO(n)

All feminines ending in consonants or vowels—

direct	kURi	ga(n)
oblique	kURi	ga(n)
vocative	kURie	gae(n)

Pronouns

Pronouns are inflected for number and case. There are two types of pronouns entering into two different types of paradigms. The first and second person pronouns enter into the following paradigm :—

	first singular	first plural	second singular	second plural
direct	m<u>ai</u>(n)	ASi(n)	tu(n)	tUsi(n)
oblique	m<u>ai</u>(n)	ASa(n)	tu(n)	tUsi(n)
dative	m<u>ai</u>nu(n)	sanu(n)	t<u>ai</u>nu(n)	tUa(h)nu(n)
ablative	m<u>ai</u>tho(n)	satho(n)	t<u>ai</u>tho(n)	tUa(h)tho(n)
genitive	mera	saDa	tera	tUa(h)Da
	meria(n)	saDia(n)	teria(n)	tUa(h)Dia(n)
	meri	saDi	teri	tUa(h)Di

The third person pronoun is like an adjective or deictic, having two sets. These make no distinction of number, gender in the direct case—'o-h'-is commoner and is generally used when no contrast between remote and near is intended.

	Singular		Plural	
	Remote	*near*	*Remote*	*near*
direct	o-h	e-h	o-h	e-h
obl.	o-h	e-h	e-h-nu(n)	o-h-nu(n)
dat.	o-h-nu(n)	e-h-nu(n)	o-h-na(n) nu (n)	e-h-na(n) nu(n)
instru(-) mental	o-h-ne	e-h-ne	o-h-na(n) nu(n)	e-h-na(n) nu(n)
gen.	o-h-da	e-h-da	o-h-na(n) da	e-h-na(n) da

Postpositions

There are three different types of postpositions in Punjabi— though we are giving the English glosses, but there is never one to one correspondence between postposition of Punjabi and English preposition. 1. 'da' 'of' is inflected for gender, number and case and agrees with the following noun :—

Singular	masculine	feminine
direct	da	di
oblique	de	di
Plural		
direct	de	dia(n)
oblique	dia(n)	dia(n)

These postpositions always immediately follow the noun and do not show any inflection.

ne	instrumental or agentive
nu(n)	'to
to(n)	'from' 'by'.

3. There are quite a few postpositions which either follow the noun

or noun plus 'de'. These also generally have two forms.

vɪch	—in	vɪcho(n)	from inside
ʌ(n)dʌr	inside	ʌ(n)dro(n)	from inside
ba-h-r	—outside	ba-h-ro(n)	from outside
ʊtte/te	on	ʊtto(n)/to(n)	from above
thʌlle	under	thʌllɪo(n)	from underneath
ʌgge	in front of	ʌggɪo(n)	from before
vʌl	towards	vʌllo(n)	from the direction of

Verb Phrase

The main verb, the first item within the verbal phrase, may inflect as follows :—

Bare stem	chup
present ɪ	chupɴa
	chupɴe
present ɪɪ	chupda
	chupde
present perfect	chupdɪa(n)
past	chupɪa
	chupe
past perf.	chupɪa(n)
Future	chupa(n)ga
	chupa(n)ge
	chupe(n)ga
	chupega
	chupaɴge
	chupa(n)
	chupie
	chupida
	chupide
ɪmperative	chup
	chupo
ɪnfinitives	
simple	chupɴa
conditional	chupʌɴ
ɪmperfect	chupɴo

Auxiliary

There are only two verbal auxiliaries inflected for number and person, and are always in the final position within the verbal phrase, unless used in place of main verbs (i.e., equivalent to 'to be')

	Imperfective	Perfective
Ist singular	a(n)	sa(n)

Plural	a(n)	sa(n)
2nd singular	e(n)	s<u>ai</u>(n)
Plural	o	so, s<u>au</u>
3rd singular	e, <u>ai</u>	si
Plural	ne/a, <u>ai</u>	sAn

There are certain specialized verb stems which most commonly are used following other verbal phrase bases as intensives. They come after the main verb but before the auxiliary.

de	give
chhAd	leave
ja	go
pa	put
sUT	throw
rAkkh	keep
chAl	go
k(h)At	force

LESSON 1

1. e-h k(h)Ar e
   ਇਹ ਘਰ ਏ ।
   This is a house.
2. e-h skul e
   ਇਹ ਸਕੂਲ ਏ ।
   This is a school.
3. e-h bAzar e
   ਇਹ ਬਜ਼ਾਰ ਏ ।
   This is a bazar.
4. o-h-dAftAr e
   ਉਹ ਦਫ਼ਤਰ ਏ ।
   That is an office.
5. e-h k(A)Ar ne
   ਇਹ ਘਰ ਨੇ ।
   These are houses.
6. o-h mastAr ji ne
   ਉਹ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ।
   He is a teacher.
7. o-h vidiarthi ne
   ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ।
   They are students.
8. o-h DakTAr sa-h-b ne
   ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਬ ਨੇ ।
   He is a doctor.
9. o-h hAssda e
   ਉਹ ਹੱਸਦਾ ਏ ।
   He is laughing.
10. o-h hAssde ne
    ਉਹ ਹੱਸਦੇ ਨੇ ।
    They are laughing.
11. o-h skul ja(n)de ne
    ਉਹ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ।
    They are going to school.
12. bAccha ro(n)da e
    ਬੱਚਾ ਰੋਂਦਾ ਏ ।
    The child is crying.
13. pArAmjit kedDda e
    ਪਰਮਜੀਤ ਖੇਡਦਾ ਏ ।
    Parmjit is playing.
14. ba-h-r mi(n)-h vA-h-rda e
    ਬਾਹਰ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਦਾ ਏ ।
    It is raining outside.

15. mASTAr pR(h)au(n)da e
ਮਾਸਟਰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਏ ।
The tutor is teaching.

16. ASi(n) pA-h-Rde a(n)
ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆਂ ।
We are studying.

17. p(h)ai sAbzi vechda e
ਭਾਈ ਸਬਜ਼ੀ ਵੇਚਦਾ ਏ ।
The vendor is selling the vegetables.

18. ma(n) roTi pAKau(n)di e
ਮਾਂ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਂਦੀ ਏ ।
The mother is cooking.

19. ASi(n) roTi kha(n)de a(n)
ਅਸੀਂ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਆਂ ।
We are taking our meals.

20. pita ji dAftAr ja(n)de ne
ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ।
Father is leaving for the office.

21. naukAr KAPRE t(h)o(n)da e
ਨੌਕਰ ਕਪੜੇ ਧੋਂਦਾ ਏ ।
The servant is washing clothes.

22. sham cha-h bANau(n)da e
ਸ਼ਾਮ ਚਾਹ ਬਣਾਉਂਦਾ ਏ ।
Sham is preparing tea.

23. mai bistra Vicchau(n)di e
ਮਾਈ ਬਿਸਤਰਾ ਵਿਛਾਉਂਦੀ ਏ ।
The maid-servant is making the bed.

24. KURI so-h-Ni-lAgdi e
ਕੁੜੀ ਸੋਹਣੀ ਲਗਦੀ ਏ ।
The girl is pretty.

25. mauSAm SUa(h)Na lAgda e
ਮੌਸਮ ਸੁਹਾਣਾ ਲਗਦਾ ਏ ।
The weather seems to be fine.

26. khir chA(n)gi lAgdi e
ਖੀਰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਏ ।
Pudding tastes good.

27. hArjit mera pra(h) e
ਹਰਜੀਤ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਏ ।
Harjit is my brother.

28. e-h tera taulia e
ਇਹ ਤੇਰਾ ਤੌਲੀਆ ਏ ।
This is your towel.

29. o-h meri p(h)aiN e
ਉਹ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਏ ।
She is my sister.

30. e-h pai(n)T meri e
ਇਹ ਪੈਂਟ ਮੇਰੀ ਏ ।
This is my pant.

31. e-h k(h)Ar saDa e
ਇਹ ਘਰ ਸਾਡਾ ਏ ।
This is our house.

32. e-h ge(n)d saDi e
ਇਹ ਗੇਂਦ ਸਾਡੀ ਏ ।
32. This is our ball.

33. sara kAsur tua(h)Da e
ਸਾਰਾ ਕਸੂਰ ਤੁਹਾਡਾ ਏ ।
33. It is all your fault.

34. sari zImevari tua(h)Di e
ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੀ ਏ ।
34. It is all your responsibility.

VOCABULARY

e-h ਇਹ	this (dem. pronoun)
o-h ਉਹ	that (dem. pronoun) he
mai ਮੈਂ	I
Asi(n) ਅਸੀਂ	we
tu(n) ਤੂੰ	you (sg.)
tUsin ਤੁਸੀਂ	you (pl. or hon.)
o-h ਉਹ	that, they, he
k(h)Ar ਘਰ	house
bazar ਬਾਜ਼ਾਰ	bazar
dAftAr ਦਫ਼ਤਰ	office
kUrsi ਕੁਰਸੀ	chair
kUrsia(n) ਕੁਰਸੀਆਂ	chairs
vIdIarthi ਵਿਦਿਆਰਥੀ	student
khaNa ਖਾਣਾ	to eat
roNa ਰੋਣਾ	to cry
jaNa ਜਾਣਾ	to go
kheDNa ਖੇਡਣਾ	to play
mi(n)-h vA-h-rna ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਨਾ	to rain
pR(h)auNa ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ	to teach
kIsan ਕਿਸਾਨ	farmer
kheti kArna ਖੇਤੀ ਕਰਨਾ	farming
sAbji ਸਬਜ਼ੀ	vegetable
vechNa ਵੇਚਣਾ	to sell
ma(n) ਮਾਂ	mother
roTi ਰੋਟੀ	bread (loaf)
roTi pAkauNa ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣਾ	to prepare loaves/meals
mausAm ਮੌਸਮ	weather

pɪta ji	father	sUa(h)Na	pleasant,
ਪਿਤਾ ਜੀ		ਸੁਹਾਣਾ	fine
ji	honorific suffix	khir	pudding,
ਜੀ		ਖੀਰ	prepared
n*au*kAR	servant		from rice
ਨੌਕਰ			and milk
t(h)ONa	to wash	chAngi	likened good
ਧੋਣਾ		ਚੰਗੀ	
lɪaONa	to bring	mera	my
ਲਿਆਉਣਾ		ਮੇਰਾ	
kAPRE	clothes	pr(h)a	brother
ਕਪੜੇ		ਭਰਾ	
cha-h	tea	tera	yours
ਚਾਹ		ਤੇਰਾ	
bAN*au*Na	to prepare	t*ua*lia	towel
ਬਣਾਉਣਾ		ਤੌਲੀਆ	
bɪstra	bed	p(h)*ai*N	sister
ਬਿਸਤਰਾ		ਭੈਣ	
vɪchh*au*Na	to spread	ge(n)d	ball
ਵਿਛਾਉਣਾ	(to make)	ਗੇਂਦ	
kUri	a girl	kAsur	fault
ਕੁੜੀ		ਕਸੂਰ	
so-h-Ni lAgNa	to look pretty	sara/sari	all, whole of
ਸੋਹਣੀ ਲਗਣਾ		ਸਾਰਾ/ਸਾਰੀ	it etc.
		zɪmevari	responsibility
		ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ	

LESSON II

1. roti khao. ਰੋਟੀ ਖਾਉ ।	1. The dinner is ready.
2. phAl khao. ਫਲ ਖਾਉ ।	2. Have some fruit.
3. e-h lai jao. ਇਹ ਲੈ ਜਾਉ ।	3. Take it away.
4. lai ao. ਲੈ ਆਉ ।	4. Bring it here.
5. k(h)ARi lai jao. ਘੜੀ ਲੈ ਜਾਉ ।	5. Take the watch away.
6. paNi lIao. ਪਾਣੀ ਲਿਆਉ ।	6. Bring (some) water.
7. A(n)de lai ao. ਅੰਡੇ ਲੈ ਆਉ ।	7. Get some eggs.
8. bAtti jAga dIo. ਬੱਤੀ ਜਗਾ ਦਿਉ ।	8. Switch on the light.
9. bAtti bujha dIo. ਬੱਤੀ ਬੁਝਾ ਦਿਉ ।	9. Switch off the light.
10. pAkha chAla dIo. ਪੱਖਾ ਚਲਾ ਦਿਉ ।	10. Switch on the fan.
11. pAkha ba(n)d kAro. ਪੱਖਾ ਬੰਦ ਕਰੋ ।	11. Switch off the fan.
12. dArvaza/bari bA(n)d kAro. ਦਰਵਾਜ਼ਾ/ਬਾਰੀ ਬੰਦ ਕਰੋ ।	12. Shut the door/window.
13. mera kAmm kAro. ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰੋ ।	13. Please help me.
14. apNa kAmm kAro. ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੋ ।	14. Mind your business.
15. hauli turo. ਹੌਲੀ ਤੁਰੋ ।	15. Please walk slowly.

16. tez turo.
ਤੇਜ਼ ਤੁਰੋ ।
16. Please walk (a bit) fast.

17. chheti k(h)Ar jao.
ਛੇਤੀ ਘਰ ਜਾਉ ।
17. Rush home quickly.

18. ch(h)AT pAT kApRe pao.
ਝੱਟ ਪੱਟ ਕਪੜੇ ਪਾਉ ।
18. Hurry up, put on your clothes !

19. chheti chheti roTi khao.
ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਰੋਟੀ ਖਾਉ ।
19. Finish your dinner quickly.

20. h<u>au</u>li bolo.
ਹੌਲੀ ਬੋਲੋ ।
20. Talk slowly.

21. shor na kAro.
ਸ਼ੋਰ ਨਾ ਕਰੋ ।
21. Don't make a noise.

22. r<u>au</u>la na pao.
ਰੌਲਾ ਨਾ ਪਾਉ ।
22. Don't make a noise.

23. ba-h-r na jao.
ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਉ ।
23. Don't go out.

24. ThAk ThAk bA(n)d kAro.
ਠਕ ਠਕ ਬੰਦ ਕਰੋ ।
24. Stop this rap tap.

25. apNi shAIkaIt-bazi bA(n)d kAro.
ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਬਾਜ਼ੀ ਬੰਦ ਕਰੋ ।
25. Stop complaining.

26. Is tAra(n) na kAro.
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰੋ ।
26. Don't do like it.

27. e-h kAmm na kAro.
ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ ।
27. Don't do this.

28. khARka bA(n)d kAro.
ਖੜਕਾ ਬੰਦ ਕਰੋ ।
28. Stop this clatter.

29. mA(n)de vAchAn na bolo.
ਮੰਦੇ ਵਚਨ ਨਾ ਬੋਲੋ ।
29. Don't talk ill of others.

30. dushmANi na pao.
ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਾ ਪਾਉ ।
30. Don't invite enmity.

31. kAle kapRe na pao.
ਕਾਲੇ ਕਪੜੇ ਨਾ ਪਾਉ ।
31. Don't wear black clothes.

32. tU(n) apNa kAmm kAr l<u>ai</u>.
ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ ।
32. Finish your work.

33. tUsi apNa kAmm kAr lAo.
ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲਉ ।
33. Please finish your work.

34. m<u>ai</u>nu(n) ɪk seb lɪa dɪo.
ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੇਬ ਲਿਆ ਦਿਉ ।
34. Get me an apple.

35. mU(n)De nu(n) dU-h-d pɪao.
ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉ ।
35. Give the boy some milk.

36. mU(n)de nu(n) dU-h-d na dɪo.
ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਨਾ ਦਿਉ ।
36. Don't give milk to the boy.

37. rat nu(n) ba-h-r na jao !
ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਉ ।
37. Don't go out at night.

38. m<u>ai</u>nu(n) do TIKTa(n) lɪa dɪo.
ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਲਿਆ ਦਿਉ ।
38. Please get me two tickets !

39. mera IK KAmm KAr ao.
ਮੇਰਾ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਆਉ ।
39. Please do this for me.

40. o-h rUmal m<u>ai</u>nu(n) lɪa dɪo.
ਉਹ ਰੁਮਾਲ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆ ਦਿਉ ।
40. Please get me that handkerchief.

41. o-h faila(n) m<u>ai</u>nu(n) dɪo.
ਉਹ ਫਾਈਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਉ ।
41. Please get me those files.

42. o-h pArso(n) k(h)Ar na jae.
ਉਹ ਪਰਸੋਂ ਘਰ ਨਾ ਜਾਏ ।
42. See that he does not go home day-after to-morrow.

43. o-h pArso(n) k(h)Ar na jaN.
ਉਹ ਪਰਸੋਂ ਘਰ ਨਾ ਜਾਣ ।
43. See that they don't go home day-after to-morrow.

44. o-h Aj jAllAndAr na jae.
ਉਹ ਅੱਜ ਜਲੰਧਰ ਨਾ ਜਾਏ ।
44. He must not go to Jullundur to-day.

45. o-h k-h-Al pATIale na jae.
ਉਹ ਕਲ੍ਹ ਪਟਿਆਲੇ ਨਾ ਜਾਏ ।
45. He must not go to Patiala to-morrow

46. meri ɪk gAl sUN jao.
ਮੇਰੀ ਇਕ ਗੱਲ ਸੁਣ ਜਾਉ ।
46. Please listen to me a while.

47. mn<u>ai</u>(n)nu(n) tAng na KAro.
ਮੈਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੋ ।
47. Please don't pester me.

48. cha-h na pio.
ਚਾਹ ਨਾ ਪੀਉ ।
48. Don't take tea.

49. othe KAdi na jao.
ਉਥੇ ਕਦੀ ਨਾ ਜਾਉ ।
49. Never go there.

50. meri uDik na kAro.
ਮੇਰੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰੋ ।
50. Don't wait for me.

51. saf saf bolo.
ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਬੋਲੋ ।
51. Be frank.

52. sare kAmre saf karo.
ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ ।
52. Clean all the rooms.

53. us nu(n) bulao.
ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉ ।
53. Please call him.

54. m<u>ai</u>nu(n) dIo.
ਮੈਨੂੰ ਦਿਉ ।
54. Give it to me.

55. m<u>ai</u>nu(n) kA-h-o.
ਮੈਨੂੰ ਕਹੋ ।
55. Please tell me.

56. u-h-na(n)nu(n) kA-h-o.
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ।
56. Please tell them.

57. m<u>ai</u>nu(n) o-h kItab dIo.
ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਦਿਉ ।
57. Give me that book.

58. kItab mez te rAkho.
ਕਿਤਾਬ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖੋ ।
58. Place the book on the table.

59. mez to(n) kItab chUk lIao.
ਮੇਜ਼ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬ ਚੁਕ ਲਿਆਉ ।
59. Get the book from the table.

60. mez to(n) kItab chUko.
ਮੇਜ਼ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬ ਚੁਕੋ ।
60. Pick up that book from the table.

61. kUrsi te b<u>ai</u>Tho.
ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੋ ।
61. Please, be seated.

62. kUrsi to(n) UTho.
ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠੋ ।
62. Get up from the chair.

63. chITHi Dak khane pa ao.
ਚਿਠੀ ਡਾਕਖਾਨੇ ਪਾ ਆਉ ।
63. Mail this letter at the Post Office.

64. kAPRE Almari vIch rAkho.
ਕਪੜੇ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਰਖੋ ।
64. Put the clothes inside the almirah (cup-board, wardrobe)

65. tUsi(n) k-h-Al chAle jaNa.
ਤੁਸੀਂ ਕਲ੍ਹ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ।
65. You may go to-morrow !

66. ch(h)AT PAT roTi kha l<u>ai</u>NA.
ਝੱਟ ਪਟ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈਣਾ ।
66. Finish your dinner quickly.

67. itho(n) bAss fAR laiNa.
ਇਥੋਂ ਬਸ ਫੜ ਲੈਣਾ ।

67. You can get the bus here.

VOCABULARY

khaNa ਖਾਣਾ	to eat
phAl ਫਲ	fruit/s
lai jaNa ਲੈ ਜਾਣਾ	to take away
lai aoNa ਲੈ ਆਉਣਾ	to bring
k(h)ARi ਘੜੀ	watch
paNi ਪਾਣੀ	water
A(n)Da ਅੰਡਾ	egg
bAtti ਬੱਤੀ	light
jAgaNa ਜਗਾਣਾ	to light, to switch on.
buj(h)aNa ਬੁਝਾਣਾ	to put off, to switch off.
pAkha ਪੱਖਾ	fan
chAlaNa ਚਲਾਣਾ	to move
bAnd kArna ਬੰਦ ਕਰਨਾ	to stop
dArvaza ਦਰਵਾਜ਼ਾ	door
bari ਬਾਰੀ	window
kAmm ਕੰਮ	work/job, business
tUrna ਤੁਰਨਾ	to walk
hauli ਹੌਲੀ	slowly
chheti/ ch(h)At pAt ਛੇਤੀ, ਝੱਟ ਪਟ	quickly, soon
kApRe ਕਪੜੇ	clothes
shor ਸ਼ੋਰ	noise
ba-h-r ਬਾਹਰ	outside
shikait bazi ਸ਼ਿਕਾਇਤਬਾਜ਼ੀ	complaining
dushmNi ਦੁਸ਼ਮਣੀ	enemity
pao ਪਾਉ	to wear (clothes)
seb ਸੇਬ	apple
mU(n)Da ਮੁੰਡਾ	boy
pIaNa ਪਿਆਣਾ	to make to drink
dU-h-d ਦੁੱਧ	milk
rat ਰਾਤ	night
rumal ਰੁਮਾਲ	handkerchief
fRauNa ਫੜਾਉਣਾ	to place in hand
pArson ਪਰਸੋਂ	day after/before to-morrow (yesterday)

jaNa ਜਾਣਾ	to go
Ajj ਅੱਜ	to-day
k-h-Al ਕਲ੍ਹ	to-morrow yesterday
sUN ke ਸੁਣ ਕੇ	after listening to
cha-h ਚਾਹ	tea
kAdi na ਕਦੀ ਨਾ	never
uDik ਉਡੀਕ	wait
kAmra ਕਮਰਾ	room
bulao ਬੁਲਾਉ	to call for
kA-h-o ਕਹੋ	you should tell
kitab ਕਿਤਾਬ	book, register
mez ਮੇਜ਼	table
chUKNa ਚੁਕਣਾ	to take off
b*ai*ThNa ਬੈਠਣਾ	to sit
chiTThi ਚਿੱਠੀ	letter
Dak khana ਡਾਕਖਾਨਾ	post-office
k*ai*-h-Na ਕਹਿਣਾ	To ask, tell

LESSON III

1. tUa(h)Da ki na(u) e ?
   ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਨਾਂ ਏ ?

   1. What's your name ?

2. tUa(h)Da ki hal e ?
   ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਹਾਲ ਏ ?

   2. How do you do ?

3. ki vAkAt e ?
   ਕੀ ਵਕਤ ਏ ?

   3. What's the time ?

4. kInne vAje ne ?
   ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਨੇ ?

   4. What's the time ?

5. o-h kInne kU vA-h-rIa(n) da e ?
   ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਏ ?

   5. How old does he look ?

6. tUa(h)Da sArnava(n) ki e ?
   ਤੁਹਾਡਾ ਸਰਨਾਵਾਂ ਕੀ ਏ ?

   6. May I have your address ?

7. o-h k*au*N e ?
   ਉਹ ਕੌਣ ਏ ?

   7. Who is he ?

8. o-h kIthe *ai* ?
   ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਐ ?

   8. Where is he ?

9. tUa(h)De pIta ji da ki na(n) e ?
   ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਏ ?

   9. What is the name of your father ?

10. e-h-di ki kimAt e ?
    ਇਹਦੀ ਕੀ ਕੀਮਤ ਏ ?

    10. What is it's price ?

11. Ajj ki var e ?
    ਅੱਜ ਕੀ ਵਾਰ ਏ ?

    11. What day is today ?

12. Ajj ki tarikh e ?
    ਅੱਜ ਕੀ ਤਾਰੀਖ ਏ ?

    12. What is the date today ?

13. e-h ki p(h)a laIa e ?
ਇਹ ਕੀ ਭਾ ਲਾਇਆ ਏ ?

13. What do you charge for it ? (How much should I pay for it) ?

14. ki tUsi(n) Us nu(n) chIThi lIkhi si ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ?

14. Did you write to him ?

15. tUa(h)nu(n) e-h khAbAr kIs dItti e ?
ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਕਿਸ ਦਿੱਤੀ ਏ ?

15. Who has given you this news ?

16. Us di chIThi kAdo(n) ai si ?
ਉਸ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਕਦੋਂ ਆਈ ਸੀ ?

16. When did you receive his letter ?

17. k-h-Al tusi(n) kIthe gAe si/so ?
ਕਲ੍ਹ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਸੀ/ਸੋ ?

17. Where did you go yesterday ?

18. hUN tusi(n) kIthe jao ge ?
ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਓਗੇ ?

18. Where are you going now ?

19. o-h kAdo(n) aIa si ?
ਉਹ ਕਦੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ?

19. When did he come ?

20. tUsi(n) bA(m)bAi kInne dIn th<u>ai</u>-h-re so ?
ਤੁਸੀਂ ਬੰਬਈ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਠਹਿਰੇ ਸੋ ?

20. For how many days did you halt/ stay in/at Bombay ?

21. ki sUrjit k-h-Al dAftAr gia si ?
ਕੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕਲ੍ਹ ਦਫਤਰ ਗਿਆ ਸੀ ?

21. Did Surjit go to the office yester-day.

22. kAdo(n) vapAs aoge ?
ਕਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਗੇ ?

22. When will you be back ?

23. pher kAdo(n) mIloge ?
ਫੇਰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੋਗੇ ?

23. When do I see you again ?

24. tUsi(n) ki pioge ?
ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਪੀਉਗੇ ?

24. What would you like to have ?

25. sham nu(n) kIthe jaoge ?
ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਜਾਉਗੇ ?

25. Where are you going this evening ?

26. tUsi(n) jaNa te nA-h-i(n) ?
ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਤੇ ਨਹੀਂ ?

26. You are not going. Are you ?

27. tUsi(n) sham nu(n) ki kArde o ?
ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓ ?

27. How do you spend your even-ing ?

28. o-h sham nu(n) ki kheDda e ?
ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੀ ਖੇਡਦਾ ਏ ?
28. What (game) does he play in the evening ?

29. ki o-h kheDa(n) vɪch p(h)ag l*ai*(n)da e ?
ਕੀ ਉਹ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦਾ ਏ ?
29. Does he take part in the games ?

30. e-h SARAk ki-h-dAr nu(n) ja(n)di e ?
ਇਹ ਸੜਕ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਏ ?
30. Where does this road lead to ?

31. tusi(n) kɪtho(n) de r*ai*-h-N vale o ?
ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੋਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਓ ?
31. Where do you come from ?

32. mela kɪ-h-dAr lAgga e ?
ਮੇਲਾ ਕਿੱਧਰ ਲੱਗਾ ਏ ?
32. Where is the fair ?

33. bAss/gADDi kɪnne vAje chAl-di e ?
ਬਸ/ਗੱਡੀ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਚਲਦੀ ਏ ?
33. When does the bus/train leave ?

34. Akhirli bAss kɪnne vAje ja(n)di e ?
ਅਖੀਰਲੀ ਬੱਸ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਜਾਂਦੀ ਏ ?
34. When does the last bus leave ?

35. Tusi(n) ki k*ai*-h-Na cha-h-o(n)de o ?
ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਓ ?
35. What do you want to say ?

36. e-h chɪThi kɪs di e ?
ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਕਿਸ ਦੀ ਏ ?
36. Whose letter is this ?

37. e-h chɪThi kɪthon(n) ai e ?
ਇਹ ਚਿੱਠੀ ਕਿਥੋਂ ਆਈ ਏ ?
37. Where this letter comes from ?

38. ki tusi(n) us nu(n) chɪThi pa dɪtti e ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਏ ?
38. Have you written him a letter ?

39. e-h kAmiz kɪs di e ?
ਇਹ ਕਮੀਜ਼ ਕਿਸ ਦੀ ਏ ?
39. Whose shirt is this ?

40. tusi(n) kɪsnu(n) mɪlna e ?
ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਏ ?
40. Whom do you want to see ?

41. tusi(n) kɪse nu(n) mɪlNa e ?
ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਏ ?
41. Do you want to see someone ?

42. ba-h-r k*au*n e ?
ਬਾਹਰ ਕੌਣ ਏ ?
42. Who is that outside ?

43. tua(h)nu(n) kɪsne dᴀssɪa e ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਏ ?	43. Who told you ?
44. tua(h)ᴅe kɪnne bᴀcche ne ? ਤੁਹਾਡੇ ਕਿੰਨੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ?	44. How many children have you ?
45. tua(h)ᴅa pɪ(n)ᴅ kɪthe e ? ਤੁਹਾਡਾ ਪਿੰਡ ਕਿੱਥੇ ਏ ?	45. Where is your village ?
46. tua(h)aᴅa k(h)ᴀr kɪnne kᴜ dur e ? ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੂਰ ਏ ?	46. How far is your house ?
47. nᴀ(n)gᴀl ɪthon kɪnne mil e ? ਨੰਗਲ ਇਥੋਂ ਕਿੰਨੇ ਮੀਲ ਏ ?	47. How many miles is Nangal from here ?
48. tᴜsi ki kᴀrde o ? ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓ ?	48. What is your occupation ?
49. ᴀᴅᴅa ke-h-ʀe pase <u>ai</u> ? ਅੱਡਾ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਐ ?	49. Where is the bus stand ?
50. dᴀftᴀr nu(n) ke-h-ʀa rᴀ-sta ja(n)da e ? ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ ?	50. Which way leads to the office ?
51. tᴜsi(n) ke-h-ʀi jᴀmat vɪch pᴀ-h-ʀde o ? ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਓ ?	51. In which class are you studying ?
52. rat nu(n) kɪthe ᴛh<u>ai</u>-h-roge ? ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਠਹਿਰੋਗੇ ?	52. Where do you intend staying at night ?
53. bᴀsᴀnt kᴀdo(n) aegi ? ਬਸੰਤ ਕਦੋਂ ਆਏਗੀ ?	53. When is the Basant due ?
54. ki o-h tᴜa(h)anu(n) pher mɪlega ? ਕੀ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੇਰ ਮਿਲੇਗਾ ?	54. Will he see you again ?
55. ki tᴜsi(n) ᴀgle hᴀfte vapᴀs aoge ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਓਗੇ ?	55. Will you be back by next week ?
56. tᴜsi(n) ki soch rᴀ-h-e o ? ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਓ ?	56. What are you thinking about ?
57. o-h ki mᴀng rɪ-h-a e ? ਉਹ ਕੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਏ ?	57. What is he asking for ?

58. pArkash ki kai-h rA-h i e ? 58. What is Parkash saying ?
ਪਰਕਾਸ਼ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਏ ?

59. mAnjit ki pA-h-R ri-h-i e ? 59. What is Manjit reading ?
ਮਨਜੀਤ ਕੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਏ ?

60. sUrjit hUN tik ki kArda-rih-a e ? 60. What has Surjit been doing so far ?
ਸੁਰਜੀਤ ਹੁਣ ਤੀਕ ਕੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਏ ?

61. ki ma(n) bAcche nu(n) dU-h-d pia Ra-rA-h-i si ? 61. Was the mother feeding the baby ?
ਕੀ ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆ ਰਹੀ ਸੀ ?

62. ki us di p(h)aiN kApRe si rA-h-i si ? 62. Was her/his sister stitching the clothes ?
ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਕਪੜੇ ਸੀ ਰਹੀ ਸੀ ?

63. ki o-h rat tik kAmm kArda rA-h-ega ? 63. Will he be working till night ?
ਕੀ ਉਹ ਰਾਤ ਤੀਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ ?

64. mai(n) IkAlla kithe kithe ja sAkda si ? 64. How many places could I visit alone ?
ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ?

65. bAcche kithe kheD ri-h-a hovega ? 65. Where would the child be playing ?
ਬੱਚਾ ਕਿੱਥੇ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ?

66. o-h kithe kAmm kAr ri-h-a hovega ?
ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ?
Where would he be working ?

67. sUndAr kithe ja ri-h-a hovega ?
ਸੁੰਦਰ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ?
Where would Sunder be going ?

68. ki t(h)obi kApRe istri kAr chukia hovega ?
ਕੀ ਧੋਬੀ ਕਪੜੇ ਇਸਤਰੀ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ?
Will the laundrer have finished ironing the clothes ?

69. ki mistri pAkkha Thik kAr chUkia hovega ?
ਕੀ ਮਿਸਤਰੀ ਪੱਖਾ ਠੀਕ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ?
Will the electric mechanic have fixed the fan ?

70. koi do phulkia(n) nal kive(n) rAjj sAkda e ?
ਕੋਈ ਦੋ ਫੁਲਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਰੱਜ ਸਕਦਾ ਏ ?
How can one be satisfied with just two loaves of bread ?

71. is sAraa(n) vich tusi(n) tin din lAi rai-h sAkde o.
ਇਸ ਸਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਲਈ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਓ।
You can stay in this rest house for three days.

72. mera jAlAndAr ja sAkna mushkAl si.
ਮੇਰਾ ਜਲੰਧਰ ਜਾ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ।
It was difficult for me to go to Jullundur.

73. ki tusi(n) haki kheD sAdke o ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਹਾਕੀ ਖੇਡ ਸਕਦੇ ਓ ?
Can you play Hockey ?

74. ki hArchArn sing kirpal nu(n) T(h)a sAkega ?
ਕੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿਰਪਾਲ ਨੂੰ ਢਾਹ ਸਕੇਗਾ ?
Can Harcharan Singh beat Kirpal ?

75. ki mastAr sAbAk pRa(h) chukia e ?
ਕੀ ਮਾਸਟਰ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾ ਚੁਕਿਆ ਏ ?
Has the teacher finished the lesson ?

76. ki bAccha du-h-d pi chukia e ?
ਕੀ ਬੱਚਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਚੁਕਿਆ ਏ ?
Has the baby had his milk ?

77. ki tusi(n) ba-h-r jaN to(n) pai-h-la(n) khaNa kha chuke si ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾ ਚੁਕੇ ਸੀ ?
Had you finished your meals before going out ?

78. ki vAzir p(h)ashAn de chukia si ?
ਕੀ ਵਜ਼ੀਰ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ?
Had the minister delivered his speech ?

79. ki hArdial sham tik kAmm kAr chukega ?
ਕੀ ਹਰਦਿਆਲ ਸ਼ਾਮ ਤੀਕ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕੇਗਾ ?
Will Hardyal have finished his work by the evening ?

80. o-h kithe kithe turdi phirdi rA-h-egi ?
ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਤੁਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਰਹੇਗੀ ?
Where will she be roaming about ?

81. ki mAnjit roz ithe ao(n)di rA-h-i si ?
ਕੀ ਮਨਜੀਤ ਰੋਜ਼ ਇਥੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ?
Had Manjit been coming here daily ?

82. ki tusi(n) A-h-di at tik pA-h-Rde r A-h-e so ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੀਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਸੋ ?
Had you been studying upto mid-night ?

83. I-h-o je-h-e bAcche desh lAi ki kAr sAkde ne ?
ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ ?
What can such children do for the country ?

84. e-h dujIa(n) lAi ki kAr sAkde si ?
ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ?
What could these people do for others ?

85. tusi(n) mera e-h kAmm kArva sAkde o ?
ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਓ ?
Can you get this done for me ?

86. eni der kIven(n) sau(n) sAkde o ?
ਏਨੀ ਦੇਰ ਕਿਵੇਂ ਸੌਂ ਸਕਦੇ ਓ ?
How can you sleep for such a long time ?

87. ki tusi(n) mere lAi ena vi nA-h-i(n) kAr sAkde ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਏਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ?
Can't you do even this much for me ?

88. ki tusi(n) mere lAi ena vi nA-h-i(n) kAr sAkde so ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਏਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੋ ?
Couldn't you do even this much for me ?

89. ki mainu(n) kU-h-j sAma(n) de sAkoge ?
ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਦੇ ਸਕੋਗੇ ?
Could you spare some time for me ?

90. ki mohIndAr apNa kAmm kAr sAkega ?
ਕੀ ਮੁਹਿੰਦਰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ?
Will Mohinder be able to do his job ?

91. ki tusi(n) k-h-Al AmritsAr ja sAkde o ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕਲ੍ਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਓ ?
Can you go to Amritsar to-morrow ?

92. k-h-Al tik apNa kAmm mUka sAkoge ?
ਕਲ੍ਹ ਤੀਕ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਸਕੋਗੇ ?
Will you be able to finish your work by to-morrow ?

93. vA-h-d to(n) vA-h-d kInna dU-h-d pi sAkde o ?
ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿੰਨਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਸਕਦੇ ਓ ?
How much milk can you drink ?

94. ki o-h n*au*(n) VAje tik khanA khAtAm kAr chukega ?
ਕੀ ਉਹ ਨੌਂ ਵਜੇ ਤੀਕ ਖਾਣਾ ਖਤਮ ਕਰ ਚੁਕੇਗਾ ?
Will he finish his meals by nine o' clock ?

VOCABULARY

tUa(h)Da ਤੁਹਾਡਾ	yours
na(n) ਨਾਂ	name
hal ਹਾਲ	condition, circumstances
VAKAt ਵਕਤ	time
ki ਕੀ	what
kInne ਕਿੰਨੇ	how much
VA-h-rIa(n)da ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ	of years
SArnava(n) ਸਰਨਾਵਾਂ	address
e ਏ	is
ne ਨੇ	are
pItaji ਪਿਤਾ ਜੀ	father (sir)
e-h-di ਇਹਦੀ	its
kimAt/p(h)a ਕੀਮਤ/ਭਾ	price/cost
var ਵਾਰ	day (of the week)
tarikh ਤਾਰੀਖ	date (of the month)
kIs di ਕਿਸ ਦੀ	whose
kis nu(n) ਕਿਸ ਨੂੰ	to whom

mIlNa ਮਿਲਣਾ	to meet, to see
k*au*N ਕੌਣ	who
tUA(h)nu(n) ਤੁਹਾਨੂੰ	to you
tUA(h)DE ਤੁਹਾਡੇ	yours (pl)
dASSIA ਦੱਸਿਆ	told
pI(n)D ਪਿੰਡ	village
kInni ku dur ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੂਰ	how far
mil ਮੀਲ	mile(s)
ADDa ਅੱਡਾ	stand (Bus stand, Rick-shaw stand etc.
dAftAr ਦਫ਼ਤਰ	office
ke-h-RA ਕਿਹੜਾ	which
rAsta ਰਸਤਾ	way
jAmat ਜਮਾਤ	class
pA-h-Rna ਪੜ੍ਹਨਾ	to read/ study
sham ਸ਼ਾਮ	evening

kheDa(n)	ਖੇਡਾਂ	games, sports
sARAk	ਸੜਕ	road
kI-h-dAr	ਕਿੱਧਰ	which way (where)
kIthon(n) de	ਕਿਥੋਂ ਦੇ	of which place
r<u>ai</u>-h-N vale	ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ	belonging to
mela	ਮੇਲਾ	fair
gADDi	ਗੱਡੀ	train
Akhirli	ਅਖੀਰਲੀ	last
cha-h-oNA	ਚਾਹੁਣਾ	to wish, desire
kIthe(n)	ਕਿਥੋਂ	where from
dItti	ਦਿੱਤੀ	gave
khAbAr	ਖਬਰ	news
lIkhi	ਲਿਖੀ	wrote
kAdo(n)	ਕਦੋਂ	when
sochNA	ਸੋਚਣਾ	to think, ponder
hUN tik	ਹੁਣ ਤੀਕ	uptil now/ until recently
kAPRE siUNA	ਕਪੜੇ ਸੀਉਣਾ	to stitch clothes
Turna firna	ਟੁਰਨਾ ਫਿਰਨਾ	to loiter
des	ਦੇਸ਼	country
dujIa(n) lAi	ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ	for other's sake
eni der	ਏਨੀ ਦੇਰ	this much
sAkNA	ਸਕਣਾ	can
k-h-Al tik	ਕਲ੍ਹ ਤੀਕ	till to-morrow (yesterday)
kAmm mUkANA	ਕੰਮ ਮੁਕਾਣਾ	finish the work
shrab	ਸ਼ਰਾਬ	wine
IkAlla	ਇਕੱਲਾ	alone
phUlke	ਫੁਲਕੇ	loaves (bread)
sAraa(n)	ਸਰਾਂ	inn, rest house
khaNA	ਖਾਣਾ	meals
mUshkAl	ਮੁਸ਼ਕਲ	difficult, difficulty, problem
vAzir	ਵਜ਼ੀਰ	minister
p(h)ashAn	ਭਾਸ਼ਨ	speech
hovega	ਹੋਵੇਗਾ	will be
t(h)obi	ਧੋਬੀ	washerman
Istri kArna	ਇਸਤਰੀ ਕਰਨਾ	to iron

LESSON IV

1. Ajj mausAm kInna sUa(h)Na e.
   ਅੱਜ ਮੌਸਮ ਕਿੰਨਾਂ ਸੁਹਾਣਾ ਏ !
   What a fine weather it is today !
2. o-h nAzara kInna mAn-p(h)aoNa e.
   ਉਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਕਿੰਨਾਂ ਮਨ-ਭਾਉਣਾ ਏ !
   What a pleasant scene that is !
3. kInni sU(n)dAr kURi e.
   ਕਿੰਨੀ ਸੁੰਦਰ ਕੁੜੀ ਏ !
   What a beautiful girl !
4. e-h kInna DrauNa lAgda e !
   ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਡਰਾਉਣਾ ਲਗਦਾ ਏ !
   How horrible it looks !
5. o-h kInna p(h)aiRa lAgda si !
   ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਭੈੜਾ ਲਗਦਾ ਸੀ !
   How ugly he looked !
6. rAb tainu(n) AfsAr bAnae !
   ਰੱਬ ਤੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣਾਏ !
   May you be an officer !
7. pUtt, rAb tainu(n) Afsria(n) deve !
   ਪੁੱਤ, ਰੱਬ ਤੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸਰੀਆਂ ਦੇਵੇ !
   Son, may God bless you with high posts/positions !
8. tera k(h)Ar daulta(n) nal p(h)Are !
   ਤੇਰਾ ਘਰ ਦੌਲਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ !
   May your house be full of riches !
9. tUsi(n) pas ho jao.
   ਤੁਸੀਂ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਉ ।
   May you pass your exam !
10. tUa(h)Dia(h) kIsmta(n) kh-h-Ul jaN.
    ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਿਸਮਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣ !
    May fortunes smile on you !

11. rAb tUa(h)nu(n) p(h)ag lave.
ਰੱਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਵੇ !
May God bless you with fortunes !

12. ve tainu(n) rAb dU-h-d pUtt bAkshe.
ਵੇ ਰੱਬ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪੁੱਤ ਬਖਸ਼ੇ !
May God bless you with children !

13. tu(n) jAvania(n) maNe.
ਤੂੰ ਜਵਾਨੀਆਂ ਮਾਣੇ !
May you have an engaging youth !

14. tu(n) rA(n)Di ho jae (n) !
ਤੂੰ ਰੰਡੀ ਹੋ ਜਾਏਂ !
May you be a widow !

15. tera kAkh na rA-h-ve !
ਤੇਰਾ ਕੱਖ ਨਾ ਰਵ੍ਹੇ !
May you go to dogs !

16. hae mai(n) mAr ja(n).
ਹਾਏ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਂ !
It must not happen !

17. vADDia(n) de sa-h-mNe nA-h-i(n) bolida.
ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲੀਦਾ ।
One should not argue with elders.

18. rat n(u) ba-h-r nA-h-i(n) jaida.
ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਈਦਾ ।
One should not go out at night.

19. gArAm kApRe Tha(n)D vIch paide ne.
ਗਰਮ ਕਪੜੇ ਠੰਡ ਵਿੱਚ ਪਾਈਦੇ ਨੇ ।
Woollen clothes are worn in winter.

20. chUp kArke baiThide e.
ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠੀਦਾ ਏ ।
One should sit quietly.

21. tIrkala(n) vele nA-h-i(n) sau(n)ida.
ਤਿਰਕਾਲਾਂ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਸੌਂਈਦਾਂ ।
One should not sleep at dusk.

22. tARke tARke UThida e.
ਤੜਕੇ ਤੜਕੇ ਉਠੀਦਾ ਏ ।
One should rise up early in the morning.

23. ha(n) ji.
ਹਾਂ ਜੀ ।
Yes please.

24. Thik e/ji.
ਠੀਕ ਏ/ਜੀ
Right ! right sir.

25. ji.
ਜੀ !
Yes !

26. chA(n)ga chA(n)ga.
ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ।
Yes ! Yes ! / I agree !

27. zArur.
ਜ਼ਰੂਰ ।
Surely, certainly, definitely !

28. koshish kAra(n) gi/ga.
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੀ/ਗਾ !
I shall try.

29. kafi umid ai ji.
ਕਾਫ਼ੀ ਉਮੀਦ ਐ ਜੀ !
Quite a good hope !

30. uDik kArde a(n) ji.
ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਆਂ ਜੀ !
We are waiting.

31. sAt bAchAn.
ਸਤਿ ਬਚਨ ।
Anent ?

32. je barish na hoi ta(n).
ਜੇ ਬਾਰਸ਼ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ !
If it does not rain.

33. nA-hi(n) ! mai(n) nA-h-i(n) a sAkdi/sAkda.
ਨਹੀਂ ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ/ਸਕਦਾ ।
No ! I can't come.

34. a kio(n) nA-h-i(n) sAkdi ?
ਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ?
Why can't you come ?

35. nA-h-in(n) _ai_si ta(n) koi gAl nA-h-i(n).
ਨਹੀਂ, ਐਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ।
No, nothing of that sort.

36. nA-h-i(n) ji shArm_au_(n)Na ki e ?
ਨਹੀਂ ਜੀ, ਸ਼ਰਮਾਉਣਾ ਕੀ ਏ ?
No, there is nothing to be shy of.

37. jIve(n) tUa(h)Di mArzi.
ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ।
As you like.

38. nA-h-i(n) e-h nA-h-i(n) ho sAkda.
ਨਹੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।
No ! it can't be.

39. ha(n)ji e-h vi Thik e.
ਹਾਂ ਜੀ, ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਏ ।
Yes ! this too is alright.

40. chadra(n) ! l_ai_ lAo, chadra(n) !
ਚਾਦਰਾਂ ! ਲੈ ਲਉ ਬਈ ਚਾਦਰਾਂ !
Bedsheets, please buy bedsheets.

41. do rUpAie dia(n) bara(n) kapia(n) ATh ane dia(n) tIn kapia(n).
ਦੋ ਰੁਪਈਏ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਅੱਠ ਆਨੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਾਪੀਆਂ ।
Note-books, twelve for two rupees and three for eight annas.

42. TIkAt l_ai_ lAo bAi.
ਟਿਕਟ ਲੈ ਲਉ ਬਈ ।
Get your tickets please.

43. h_ai_ bAi koi hor TIkAt bAg_ai_r ?
ਹੈ ਬਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਟਿਕਟ ਬਗ਼ੈਰ ?
Is there anyone without ticket ?

44. bAi bIna TIkAt na hove koi.
ਬਈ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ।
Please see that there is none without a ticket.

45. sArdarji TIkAt l_ai_ lIa tUsi(n) ?
ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਟਿਕਟ ਲੈ ਲਿਆ ਤੁਸੀਂ ?
Did you have your ticket Sardar ji ?

46. kIthe jaNa e mai t_ai_(n) ?
ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਏ ਮਾਈ ਤੈਂ ?
Where would you go (mother) ?

47. kinnia(n) TIkTa(n) ?
ਕਿੰਨੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ?
How many tickets (you want) ?

48. kIse da bAkaIa ta(n) nA-h-i(n) rai-h gIa ?
ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ?
Is there anyone whom I owe money ?

49. ai-h TIkAt dAi(n) yar.
ਐਹ ਟਿਕਟ ਦਈਂ ਯਾਰ ।
Please give me the ticket.

50. do TIkTAa(n) ropAr dian.
ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਰੋਪੜ ਦੀਆਂ ।
Two tickets for Ropar please.

51. mai(n) nA-h-i(n) TIkTO(n) bIna(n) lAjaNA.
ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਟਿਕਟੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲਜਾਣਾ ।
I won't allow anyone without ticket.

52. bAi jI-h-na(n) kol TIkAt nA-h i(n) thAlle uttAr jao.
ਬਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਜਾਉ ।
Those of you who don't have tickets should get down.

VOCABULARY

mausAm ਮੌਸਮ	weather	Afsrian ਅਫ਼ਸਰੀਆਂ	high positions
sUa(n)NA ਸੁਹਾਣਾ	pleasant/fine	tera ਤੇਰਾ	yours (singular)
nAzara/drIsh ਦ੍ਰਿਸ਼/ਨਜ਼ਾਰਾ	scene	daulta(n) ਦੌਲਤਾਂ	riches
mAn-p(h)ao(n)da ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ	pleasing	kIsmta(n) ਕਿਸਮਤਾਂ	fortunes
sU(n)dar ਸੁੰਦਰ	beautiful/pretty	dU-h-d pUt ਦੁੱਧ ਪੁਤ	children
DrauNA ਡਰਾਉਣਾ	horrible/fearful	jvania(n) ਜਵਾਨੀਆਂ	youth
p(h)aiRA ਭੈੜਾ	nastly, nasty	rA(n)Di ਰੰਡੀ	widow
rAb ਰੱਬ	God	mAr jaN ਮਰ ਜਾਣ	let die
pUt ਪੁੱਤ	son		

vADia (n) de sa-h-mNe ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ	with the elders
tIrkala(n) ਤਿਰਕਾਲਾਂ	dusk
sauNa ਸੌਣਾ	to go to sleep
tARke tARke ਤੜਕੇ ਤੜਕੇ	early morning
koshIsh ਕੋਸ਼ਿਸ਼	try
kafi ਕਾਫ਼ੀ	sufficient, good enough
barIsh ਬਾਰਿਸ਼	rain
shArmauNa ਸ਼ਰਮਾਉਣਾ	to feel shy of
mArzi ਮਰਜ਼ੀ	liking, wish
chadra(n) ਚਾਦਰਾਂ	bed-sheets
bAgair ਬਗ਼ੈਰ	without
kInnia(n) ਕਿੰਨੀਆਂ	how many
Uttar jao ਉਤਰ ਜਾਉ	get down

LESSON V

1. o-h Ajj kAmm te nA-h-i(n) aIa.
   ਉਹ ਅੱਜ ਕੰਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।
   He has not turned up for duty today.
2. main(n) nA-h-i(n) jaNa.
   ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ।
   I am not going.
3. mai(n) sInme(n) nA-h-i(n) ja(n)da.
   ਮੈਂ ਸਿਨਮੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ।
   I don't go to the cinema.
4. mai(n) mele nA-h-i(n) ja(n)di.
   ਮੈਂ ਮੇਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ।
   I am not going to the fair.
5. mai(n) kU(n)Da nA-h-i(n) kho-h-ldi.
   ਮੈਂ ਕੁੰਡਾ ਨਹੀਂ ਖੋਹਲਦੀ ।
   I am not going to open the door.
6. o-h-kAde (p(h)Ulke vi) shrab nA-hi(n) pi(n)da.
   ਉਹ ਕਦੇ (ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ) ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ ।
   He never drinks.
7. o-h apo vIch kAde nA-h-i(n) lARde.
   ਉਹ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ ।
   They never fight amongst themselves.
8. o-h saDa sath bau-h-ti der nA-h-i(n) devega.
   ਉਹ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ।
   He will not cooperate with us for a long time.
9. mai(n) mela nA-h-i(n) vekhNa.
   ਮੈਂ ਮੇਲਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ।
   I don't want to see the fair.
10. Agge to(n) kAde chori nA-h-i(n) kAra(n)ga.
    ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕਦੇ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ।
    I shall never steal.

11. phul torna mA-h-na(n) e.
ਫੁੱਲ ਤੋੜਨਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਏ ।
Plucking flowers is prohibited.

12. bɪna(n) agɪa A(n)dAr aoNa mA-h-na(n)e.
ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਏ ।
No admission without permission.

13. ɪthe shrab/sɪgrat piNa mA-h-na(n) e.
ਇੱਥੇ ਸ਼ਰਾਬ/ਸਿਗਰਟ ਪੀਣਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਏ ।
Smoking/drinking is prohibited here.

14. ɪthe ɪshtɪa(h)r laNa mA-h-na(n) e.
ਇੱਥੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾਣਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਏ ।
Bill sticking is prohibited here.

15. b<u>au</u>-h-ta na bolo.
ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਬੋਲੋ ।
Don't talk too much.

16. ɪthe n(h)aUNa ja(n) KAPRe t(h)oNa mA-h-na(n) e.
ਇਥੇ ਨ੍ਹਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਪੜੇ ਧੋਣਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਏ ।
Bathing and washing of clothes is prohibited here.

17. KA(h)ro(n) ba-h-r na nɪkli(n)/jai(n).
ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੀਂ/ਜਾਈਂ ।
Don't go out of the house.

18. SARAk te na khEDIO.
ਸੜਕ ਤੇ ਨਾ ਖੇਡਿਉ ।
Don't play on the roadside.

19. bari vɪcho(n) ba-h(h) ba-hr na KA-h-DDO.
ਬਾਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਂਹ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕਢੋ ।
Don't keep your arms outside the window.

20. gADDi/bA s'ch sɪgrAt na pio.
ਗੱਡੀ/ਬੱਸ 'ਚ ਸਿਗਰਟ ਨਾ ਪੀਉ ।
Smoking in the bus/train is prohibited.

21. chAldi gADDi to(n) chhal na maro.
ਚਲਦੀ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਛਾਲ ਨਾ ਮਾਰੋ ।
Do not jump from a running train.

22. ɪ(n)jAn te p<u>ai</u>r na rAkho.
ਇੰਜਨ ਤੇ ਪੈਰ ਨਾ ਰਖੋ ।
Do not step on the engine.

23. phUl na toRO.
ਫੁਲ ਨਾ ਤੋੜੋ ।
Plucking flowers is prohibited.

24. tu(n) kIve(n) nA-h-i(n) ja(n)da ?
ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ?
How dare you not leave ?

25. tu(n) kIo(n) nA-h-i ja(n)da ?
ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ?
Why don't you go ?

26. cha-h kIo(n) nA-h-i(n) pi(n)da bAi ?
ਚਾਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ ਬਈ ?
Why don't you take tea please ?

27. tu(n) nA-h-i(n) jA(n)di mere nal ?
ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ?
Wouldn't you accompany me ?

28. bAche kado(n) kU a jaNge ?
ਬੱਚੇ ਕਦੋਂ ਕੁ ਆ ਜਾਣਗੇ ?
When are the children expected to be back ?

29. pr(h)a ji kAdo(n) kU a jaNge ?
ਭਰਾ ਜੀ ਕਦੋਂ ਕੁ ਆ ਜਾਣਗੇ ?
When is he (brother) expected to be back ?

30. p(h)ai sa-h-b aoN vale ta(n) nA-h-i(n) ?
ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ?
I do not think brother is coming ?

31. tUsi(n) p(h)ai sa-h-b kIo(n) nA-h-i(n) ae ?
ਤੁਸੀਂ ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਏ ?
Brother, why didn't you turn up ?

32. tUsi(n) ji saDi gAll kIo(n) nA-h-i(n) mAnde ?
ਤੁਸੀਂ ਜੀ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ?
Why don't you agree with me/us ?

33. bAss chAldi kIve(n) nA-h-i(n) ?
ਬੱਸ ਚਲਦੀ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ?
Why does not the bus start ?

34. m ai(n) roTi nA-h-i(n) dU-h-d pia(n)ga.
ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਦੁੱਧ ਪੀਆਂਗਾ ।
I won't eat, I will have only milk.

35. mai(n) dU-h-d nA h-i(n) phAl khava(n)ga.
ਮੈਂ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਫਲ ਖਾਵਾਂਗਾ ।
I won't take milk I will have only fruits.

36. mai(n) jAl-h-ndAr nA-h-i(n) lU-h-dIana to(n) aIa(n).
ਮੈਂ ਜਲੰਧਰ ਨਹੀਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਆਇਆਂ ।
I have come from Ludhiana, not from Jullundur.

37. mai(n) tere nA-h-i(n) apNe SA-h-ore jake i rA-h-a(n) gi.
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਜਾ ਕੇ ਈ ਰਹਾਂਗੀ ।
I'll dump myself with **my** in-laws rather than yours.

38. shUru shUru vIch hAr Ik nu(n) jach sIkhNi i pai(n)di e.
ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜਾਚ ਸਿੱਖਣੀ ਈ ਪੈਂਦੀ ਏ ।
Everybody has to learn in the beginning.

39. gUrnam te hArnam ta(n) ae i nA-h-i(n).
ਗੁਰਨਾਮ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਤਾਂ ਆਏ ਹੀ ਨਹੀਂ ।
Gurnam and Harnam have not turned up.

40. o-h k(h)Aro(n) i nA-h-i gAi.
ਉਹ ਘਰੋਂ ਈ ਨਹੀਂ ਗਈ ।
She didn't leave the house at all.

41. hoTAl to(n) i cha-h pi la(n)ge.
ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਈ ਚਾਹ ਪੀ ਲਾਂਗੇ ।
We shall rather have tea at the hotel.

42. k(h)Aro(n) nIkAlda i nA-h-i(n).
ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਈ ਨਹੀਂ ।
He does not move from his house at all.

43. mai(n) i kAmm kar la(n)ga.
ਮੈਂ ਈ ਕੰਮ ਕਰ ਲਾਂਗਾ ।
I would rather do this job.

44. mai(n) vi Us mITIng vIch baiTha si/hazAr si.
ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ/ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ।
I too was present in the meeting.

45. o-h a vi lAve/jae.
ਉਹ ਆ ਵੀ ਲਵੇ/ਜਾਏ ।
Let him (also) come.

46. pIchho(n) pA-h-R vi la(n)ge.
ਪਿਛੋਂ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਲਾਂਗੇ ।
We shall study also later on.

47. t*au* lia te kAmiz vi t(h)o l*ai*.
ਤੌਲੀਆ ਤੇ ਕਮੀਜ਼ ਵੀ ਧੋ ਲੈ ।
Wash the towel and the shirt too.

48. ASi(n) vi U-h-na(n) di ris kIo(n) KArie ?
ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੀਸ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ ?
Why should we imitate them ?

49. hUN gurpal vi sari UMAr kurai i rA-h-egi.
ਹੁਣ ਗੁਰਪਾਲ ਵੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੁਆਰੀ ਈ ਰਹੇਗੀ ।
Now, perhaps, Gurpal will remain unmarried for rest of her life.

50. p(h)AjjNA ta(n) ki usto(n) uthian vi nA-h-i ja(n)da.
ਭੱਜਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸ ਤੋਂ ਉਠਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ।
Not to talk of running, he can't even get up (from his seat).

51. tu(n) ta(n) *ai* ve(n) i marAn DI-h-a e(n).
ਤੂੰ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਈ ਮਾਰਨ ਡਿਹਾ ਏਂ ।
You are talking rot.

52. mo-h-N te gia e sh*ai*-h-r.
ਮੋਹਣ ਤੇ ਗਿਆ ਏ ਸ਼ਹਿਰ ।
But Mohan has gone to the city.

53. loka(n) di ji-h-b te nA-h-i(n) na(n) phARi ja(n)di.
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਭ ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਾ ਫੜੀ ਜਾਂਦੀ ।
After all you can't stop people from talking.

54. chIRi te ba-h-mNi hU(n)di e.
ਚਿੜੀ ਤੇ ਬਾਹਮਣੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ।
The sparrow is a Brahmni, is not she ?

55. m*ai*(n) vi te chupeR KA-h-D mari US nu(n).
ਮੈਂ ਵੀ ਤੇ ਚੁਪੇੜ ਕੱਢ ਮਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ।
I too slapped him.

56. ch(h)ATT i lA(n)ga(h)NA *ai* KI !
ਝੱਟ ਈ ਲੰਘਾਣਾ ਐ ਕਿ !
After all, we have to pass the time !

57. ASi(n) ke-h-RA nal l*ai* jaNA e chAkk ke ?
ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਏ ਚੱਕ ਕੇ ?
After all we can't carry it alongwith us (after death).

58. ASi(n) vi ta(n) SA-h-b- KU-h-j ethe i chhADD jaNA e.
ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਏਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਏ ।
We too shall leave everything here (after death).

59. o-h ta(n) a lAve.
ਉਹ ਤਾਂ ਆ ਲਵੇ ।
Let him come.

60. ta(n) bAi zArur mu(n)De nu(n) pA-h-Rne lao.
ਤਾਂ ਬਈ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਲਾਉ ।
Then, (if that is the case) do send your son to study.

61. pAnj char kAbutAr ta(n) m<u>ai</u>(n) vi mar la(n)ga.
ਪੰਜ ਚਾਰ ਕਬੂਤਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਮਾਰ ਲਾਂਗਾ ।
(Rest assured) I can shoot down some pigeons.

62. e-h ta(n) nA-h-i(n) toRia ja sAkda.
ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ।
This can't be broken.

63. e-h ta(n) nA-h-i(n) lıaıa ja sAkda.
ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ।
This can't be brought.

64. teri ta(n) <u>ai</u>ve(n) i jan nıkldi ja(n)di e.
ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਈ ਜਾਨ ਨਿਕਲਦੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ।
You are crying for nothing.

65. kıtab ta(n) Asi(n) lıkh i l<u>ai</u>Ni e.
ਕਿਤਾਬ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਲਿਖ ਈ ਲੈਣੀ ਏ ।
Of course, we will be writing the book.

66. Asi(n) ta(n) ji s<u>au</u>-N lAge a(n).
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੀ ਸੌਣ ਲਗੇ ਆਂ ।
We atleast are going to sleep.

67. ta(n)i ta(n) m<u>ai</u>(n) tua(h)nu p<u>ai</u>-h-la(n) dAssia si.
ਤਾਂ ਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ।
That is why, I told you earlier.

68. ta(n) te o-h-ne nA-h-i(n) saDe nal rAlNa.
ਤਾਂ ਤੇ ਓਹਨੇ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਲਨਾ ।
So he won't cooperate with us.

69. ta(n) te tusi(n) aoge i na ?
ਤਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਉਗੇ ਈ ਨਾ ?
Then perhaps you would be coming, would you ?

70. o-h uthe jave ta(n) sA-h-i.
ਉਹ ਉੱਥੇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਹੀ ?
How dare he go there ?

71. o-h mere nal chAle te sA-h-i.
ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲੇ ਤੇ ਸਹੀ ।
He should atleast come with me.

72. e-h vi p(h)Ala koi gAl e ?
ਇਹ ਵੀ ਭਲਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਏ ?
What is it after all ?

73. teri p(h)Ala kio(n) jan nikldi ai ?
ਤੇਰੀ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਜਾਨ ਨਿਕਲਦੀ ਐ ?
Why are you worrying so much ?

74. ni(n) kURi ka-h-di o-h ta(n) niri chamchRik a ai.
ਨੀ ਕੁੜੀ ਕਾਹਦੀ ਓਹ ਤਾਂ ਨਿਰੀ ਚਾਮਚੜਿਕ ਈ ਐ ।
A girl ! she is a virtual bat.

75. Asi(n) dArshAn i kArne ne ki.
ਅਸੀਂ ਦਰਸ਼ਨ ਈ ਕਰਨੇ ਨੇ ਕਿ ।
We just want to pay a visit, afterall.

76. tusi(n) jaNa i e ki ?
ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਾ ਈ ਏ ਕਿ ?
All that you want is to go. Is not it ?

77. o-h-ne ape i ki-ha si.
ਓਹਨੇ ਆਪੇ ਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ।
He himself said so.

78. karn ju dA-h-i a(n).
ਕਰਨ ਜੁ ਡਹੀ ਆਂ ।
Of course, I am doing it.

79. vichari kAnjak ju hoi.
ਵਿਚਾਰੀ ਕੰਜਕ ਜੁ ਹੋਈ ।
A poor little girl !

80. mai(n) ju tainu(n) ki-h-a si ?
ਮੈਂ ਜੁ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ।
Had not I told you so ?

81. mai(n) ju tainu(n) pai-h-la(n) i mA-h-na kita si.
ਮੈਂ ਜੁ ਤੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ?
Hadn't I warned you ?

82. tera tho-h-Ra kU-h-j vigRda e.
ਤੇਰਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੁੱਝ ਵਿਗੜਦਾ ਏ ।
You don't loose anything ?

83. mu(n)De tho-h-Ra, o-h ta(n) kuRia(n) sAn aive(n) chi(n) chi(n) kArdia(n) !
ਮੁੰਡੇ ਥੋੜ੍ਹਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸਨ ਐਵੇਂ ਚੀਂ ਚੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ।
It was not the boys but the girls who were shouting.

84. ni(n) main(n) gAl ka-h-di kAr baithi o-hde nal.
ਨੀ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਾਹਦੀ ਕਰ ਬੈਠੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ।
I just happened to take her in confidence.

85. pArmjit ka-h-di tufan i ai niri o h ta(n).
ਪਰਮਜੀਤ ਕਾਹਦੀ ! ਤੁਫਾਨ ਈ ਐ ਨਿਰੀ ਉਹ ਤਾਂ !
Paramjit ! what a hell of a girl she is ?

VOCABULARY

mela ਮੇਲਾ	fair
lArna ਲੜਨਾ	to fight
chori ਚੋਰੀ	theft
agia ਆਗਿਆ	permission
n(h)aoNa ਨ੍ਹਾਉਣਾ	to bathe
chhal ਛਾਲ	leap
kIve(n), kIo(n) ਕਿਵੇਂ, ਕਿਉਂ	how, why
sA-h-ore ਸਹੁਰੇ	in-laws
sIkhNi ਸਿਖਣੀ	to learn
kUari ਕੁਆਰੀ	virgin
kU(n)Da ਕੁੰਡਾ	bolt
Agge ton(n) ਅੱਗੇ ਤੋਂ	hence forth
phUl toRna ਫੁਲ ਤੋੜਨਾ	plucking flowers
IshTI(h)ar ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ	bills (advertisement)
ba-h-(n) ਬਾਂਹ	arm
pair ਪੈਰ	feet
mera nal ਮੇਰੇ ਨਾਲ	with me
jach ਜਾਂਚ	know-how
kAmiz ਕਮੀਜ਼	shirt

LESSON VI

1. roTi kha lai.
   ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈ ।
   The dinner is ready.
2. cha-h pi lAo.
   ਚਾਹ ਪੀ ਲਉ ।
   Have a cup of tea.
3. o-h na jae.
   ਉਹ ਨਾ ਜਾਏ ।
   He should not go.
4. gUrcharn te hArcharAn dove(n) chAle jaN.
   ਗੁਰਚਰਨ ਤੇ ਹਰਚਰਨ ਦੋਵੇਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ।
   Both Gurcharan and Harcharan should go.
5. sare bAcce sau(n) jao.
   ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਸੌਂ ਜਾਉ ।
   All children please go to your beds.
6. o-h pAnje kURia(n) ba-h-r chAlia(n) jaN.
   ਉਹ ਪੰਜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ ।
   All those five girls may leave.
7. o h pAnj kURia(n) ba-h-ar jaN.
   ਉਹ ਪੰਜ ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ।
   Those five girls may leave.
8. bAcchIa(n) dia(n) chhUTia(n) bARi chheti khAtAm ho gAia ne.
   ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ ।
   The summer vacations of the children are over in no time.
9. Usnu(n) bau-h-ti shrab nA-h-i(n) piNi cha-h-idi.
   ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ।
   He should not drink that much.
10. sArdia(n) vich gArm dU-h-d piNa cha-h-ida e.
    ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ ।
    One should take hot milk during winter.

11. chAnge mU(n)DIa (n) nu(n) gAnde kAmm nA-h-i(n) kArne cha-h-ide.
ਚੰਗੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ।
The good boys should not do dirty things.

12. sArAn ne sito nal meri o-h gAll kiti si.
ਸਰਨ ਨੇ ਸੀਤੋ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਉਹ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ।
Saran had talked with Sito about the same matter.

13. sArAn ne sito nal terian(n) saria(n) gAlla(n) kitia(n) ne.
ਸਰਨ ਨੇ ਸੀਤੋ ਨਾਲ ਤੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ।
Saran has told Sito everything about you.

14. sAran nu(n) sito nal sADia(n) gAlla(n) nA-h-i sAn kArnia(n) cha-h-idia(n).
ਸਰਨ ਨੂੰ ਸੀਤੋ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ।
Saran ought not have talked about our matters.

15. mo-h-n chAla gIa e.
ਮੋਹਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਏ ।
Mohan has gone.

16. bAlbir sUtta pIa si.
ਬਲਬੀਰ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ ।
Balbir was asleep.

17. sito sv<u>ai</u>TAr bUNdi pAi si.
ਸੀਤੋ ਸਵੈਟਰ ਬੁਣਦੀ ਪਈ ਸੀ ।
Sita was knitting the sweeter.

18. U-h-na(n) de k(h)Ar do n<u>au</u>kraNia(n) kamm kArdia(n) pAia(n) sAn.
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੋ ਨੌਕਰਾਣੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ।
Two maid-servants were doing house-hold job in their house.

19. m<u>ai</u>dan vIch kU-h-j mUnDe haki kheDde pAe sAn.
ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਮੁੰਡੇ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦੇ ਪਏ ਸਨ ।
Some boys were playing hockey in the play-ground.

20. me-h-nti mUnDe A-h di rat tik pA-h-Rde pAe sAn.
ਮਿਹਨਤੀ ਮੁੰਡੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੀਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪਏ ਸਨ ।
The hard-working boys were studying until the very late hours.

21. lAlri kalia(n) chUnnia(n) nu(n) sUka rI-h-a si.
ਲਲਾਰੀ ਕਾਲੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ।
The launderer was drying the black scarves.

22. mastAr mU(n)DIa (n) nu(n) pRa r-I-h-a hovega.
ਮਾਸਟਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
The teacher must be teaching the boys.

23. bACchIa(n) nu(n) chheti k(h)Ar jaNa pAvega.
ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਘਰ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ।
The kids will have to go home early.

24. ram ne Amb/prau(n)Tha kha-h-da.
ਰਾਮ ਨੇ ਅੰਬ/ਪਰੌਂਠਾ ਖਾਧਾ ।
Ram ate mango/prauntha (crepe).

25. ram ne paNI/dU-h-d pita.
ਰਾਮ ਨੇ ਪਾਣੀ/ਦੁੱਧ ਪੀਤਾ ।
Ram has had water/milk.

26. gUrchArn ne cha-h/lAssi piti.
ਗੁਰਚਰਨ ਨੇ ਚਾਹ/ਲੱਸੀ ਪੀਤੀ ।
Gurcharan drank butter milk/took tea.

27. bIllu ne sIa-h-i do-h-li/kItab paRI e.
ਬਿਲੂ ਨੇ ਸਿਆਹੀ ਡੋਹਲੀ/ਕਿਤਾਬ ਪਾੜੀ ਏ ।
Billoo spilt ink/tore away the book.

28. bIllu ne shisha toRIa dU-h-d DO-h-lIa e.
ਬਿਲੂ ਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਤੋੜਿਆ/ਦੁੱਧ ਡੋਹਲਿਆ ਏ ।
Billoo has broken the mirror/spilt the milk.

29. pIta ji ne mainu(n) akhIa si.
ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ।
Father had told me.

30. tera o-h-ne ki vIgaRIa e ?
ਤੇਰਾ ਉਹਨੇ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਏ ?
How has he harmed you ?

31. o-h-nu(n) kI-h-ne marIa e ?
ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਨੇ ਮਾਰਿਆ ਏ ?
Who beat him ?

32. ga-h-ndi ne sUtti jAnta nu(n) jAgaIa.
ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੁੱਤੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ।
Gandhi encouraged the depressed masses.

33. tUa(h)DI mai(n) ki seva kAr sAkda a(n) ?
ਤੁਹਾਡੀ ਮੈਂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਆਂ ।
What can I do for you ?

34. bɪlli ne saDi muRgi kha lAi.
ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਮੁਰਗੀ ਖਾ ਲਈ ।
The cat ate away our hen.

35. usne sare vApar da sATianas kAr ditta e.
ਉਸਨੇ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ ।
He has ruined the whole business.

36. chu-h-ɪa(n) ne saria(n) boria(n) Tuk dɪttia(n)/suTTia(n) ne.
ਚੂਹਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਟੁੱਕ ਦਿੱਤੀਆਂ/ਸੁੱਟੀਆਂ ।
The rats have cut all the gunny bags.

37. munDɪa(n) ne kheDNa bAnd kAr dɪtta e.
ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਖੇਡਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ ।
The boys have stopped playing.

38. pArmjit ne ba-h-ri nu(n) cha-h pɪai/du-h-d pɪaɪa.
ਪਰਮਜੀਤ ਨੇ ਬਾਹਰੀ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਆਈ/ਦੁੱਧ ਪਿਆਇਆ ।
Paramjit served Bahri with tea/milk.

39. ma(n) ne t<u>ai</u>nu(n) kɪnne rupAe dɪte sAn ?
ਮਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ?
How many rupess did mother give you ?

40. pɪta ji ne m<u>ai</u>nu(n) kul pAnj rupAe dɪte sAn.
ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ।
Father gave me only five rupees.

41. us ne ravɪndAr di lɪkhAt vɪch b<u>au</u>-h-t gAltia(n) ka-h-Dia(n)/nuks kA-h-De.
ਉਸ ਨੇ ਰਾਵਿੰਦਰ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਲਤੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ/ਨੁਕਸ ਕੱਢੇ ।
He found too many mistakes in Ravinder's writing.

42. mera pAta ta(n) usne apNi Dairy vɪch lɪkh lɪa si.
ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਲਿਆ ਸੀ ।
He had noted my address in his diary.

43. Asi(n) ta(n) e-h khAbAr am loka(n) to(n) suNi e.
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਖਬਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਏ ।
We heard that news from other people.

44. m<u>ai</u>nu(n) ta(n) ɪs bɪjli to(n) DAr lAgda e.
ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਬਿਜਲੀ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਏ ।
At least I am afraid of the electric current.

45. kuRi ne m<u>ai</u>-h-mana(n) nu(n) khaNa khuaɪa.
ਕੁੜੀ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖੁਆਇਆ ।
The girl served dinner to the guests.

46. u-h-na(n) apNe k(h)Ar dAs bAndia(n) nu(n) cha-h-piai.
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਸ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਆਈ ।
They invited ten persons to tea.
47. loka(n) ne azadi lAi bAria(n) kurbania(n) kitia(n).
ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ।
People have sacrificed a lot for the sake of freedom.
48. b<u>ai</u>-h-re ne do AnDia(n) da AmleT bANa lia(n)da e.
ਬਹਿਰੇ ਨੇ ਦੋ ਅੰਡਿਆਂ ਦਾ ਆਮਲੇਟ ਬਣਾ ਲਿਆਂਦਾ ਏ ।
The bearer has brought omlete of two eggs.
49. usne tua(h)Da saria(n) da khaNa tiar kAr lia e.
ਉਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਏ ।
He has cooked food for all of you.
50. gurdial singh ne apNe puttAr nu(n) dakTAr bANaia.
ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਬਣਾਇਆ ।
Gurdial Singh helped his son to be a doctor.
51. usNe m<u>ai</u>nu(n) apNi t(h)i bANaia e.
ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਬਣਾਇਆ ਏ ।
He had adopted me as his daughter.
52. kendri sArkar ne usnu(n) mUkh mAntri bANaia.
ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ।
The Central Government helped him to become a Chief Minister.
53. k<u>ai</u>pTan so-h-Di ne apNi t(h)i nu(n) dakTAr te puttAr nu(n) vAkil bANaia.
ਕੈਪਟਨ ਸੋਢੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਬਣਾਇਆ ।
Captain Sodhi helped his daughter become a doctor and his son a lawyer.
54. m<u>ai</u>(n) us nu(n) sari UmAr pra(h)va(n) vang rAkhia.
ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਰੱਖਿਆ ।
All of my life, I treated him like my brother.
55. sUndAr nu(n) naukAr tan Asi(n) kAdi vi na-h-i(n) sA-h-mjhia.
ਸੁੰਦਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ।
We have never treated Sunder as a servant.
56. usnu(n) p(h)asha-vigiani ta(n) Asi(n) kAde vi nA-h-i(n) sA-h-mjia.
ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ।
We never consider him to be a Linguist.

VOCABULARY

sare ਸਾਰੇ	all
pAnje ਪੰਜੇ	all five
chhutia(n) ਛੁੱਟੀਆਂ	vacations
bAri chheti ਬੜੀ ਛੇਤੀ	very soon
khAtAm ho gAia(n) ne ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ	have been finished (over)
bua-h-ti ਬਹੁਤੀ	too much
sArdia(n) vIch ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ	during winter season
gArm dU-h-d ਗਰਮ ਦੁੱਧ	hot milk
chAnge mU(n)De ਚੰਗੇ ਮੁੰਡੇ	good boys
o-h-i ਉਹੀ	the same
gAll kiti ਗੱਲ ਕੀਤੀ	talked about
svaiTar bUNna ਸਵੈਟਰ ਬੁਣਨਾ	to knit a sweater
naukraNia(n) ਨੌਕਰਾਣੀਆਂ	maid-servants
maidan ਮੈਦਾਨ	play-ground
kU-h-j mUnDe ਕੁੱਝ ਮੁੰਡੇ	a few boys
me-h-nti mUnDe ਮਿਹਨਤੀ ਮੁੰਡੇ	hard-working boys
A-h-di rat tik ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੀਕ	uptill mid-night
lAlari ਲਲਾਰੀ	dyer
chUnnia ਚੁੰਨੀਆਂ	scarves
sUkaNa ਸੁਕਾਣਾ	to dry
chheti ਛੇਤੀ	very (soon)
Amb ਅੰਬ	mangoes
prau(n)Tha ਪਰੌਂਠਾ	fried bread (loaf)
kha-h-da ਖਾਧਾ	ate, took
lAssi ਲੱਸੀ	butter-milk
sIa-h-i ਸਿਆਹੀ	ink
kItab pARi ਕਿਤਾਬ ਪਾੜੀ	tore away the book
shisha toRIa ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਤੋੜਿਆ	broke the mirror
akhIa si ਆਖਿਆ ਸੀ	had told
vIgaRIa ਵਿਗਾੜਿਆ	spoiled, harmed
jAgaIa ਜਗਾਇਆ	woke up
sUtti jAnta ਸੁੱਤੀ ਜੰਤਾ	slumbering people
boria(n) ਬੋਰੀਆਂ	gunny bags

seva ਸੇਵਾ	service	rUpAe ਰੁਪਏ	rupees
bılli ਬਿੱਲੀ	cat	dAs bAndıa(n) nu(n) ਦਸ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ	to ten persons
mUrgi ਮੁਰਗੀ	hen	m$\underline{ai}$-h-man ਮਹਿਮਾਨ	guest
vApar ਵਪਾਰ	business	kUrbania(n) ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ	sacrifices
sAtıanas ਸਤਿਆਨਾਸ	ruin	b$\underline{ai}$-h-ra ਬਹਿਰਾ	bearer
ke(n)dri sArkar ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ	the central government	vAkil ਵਕੀਲ	advocate
chu-h-e ਚੂਹੇ	rats	p(h)asha vıgıani ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ	linguist
tUk dıttia(n) ਟੁੱਕ ਦਿੱਤੀਆਂ	cut	lıkhAt ਲਿਖਤ	writing
bAnd kArna ਬੰਦ ਕਰਨਾ	to stop	khAbAr ਖ਼ਬਰ	news
pra(h)va(n) vang ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ	like brothers	bıjli ਬਿਜਲੀ	electricity
mUkh mAntri ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ	chief minister	gAltia(n) kA-h-Dia(n) ਗਲਤੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ	found out mistakes

LESSON VII

1. mere kale buTa(n) da joRa ta(n) guach gia e.
   ਮੇਰੇ ਕਾਲੇ ਬੂਟਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਤਾਂ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਏ ।
   I have lost my black shoes.
2. mera ik mu(n)Da ta(n) f<u>au</u>j vich e.
   ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਫ਼ੌਜ ਵਿੱਚ ਏ ।
   One of my sons is in the Army.
3. tua(h)Da vaDDa mu(n)Da ki kArda e ?
   ਤੁਹਾਡਾ ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਕੀ ਕਰਦਾ ਏ ?
   What is your elder son doing ?
4. o-h p(h)Ajjia ja(n)da baccha ki-h-dre Dig i na pave.
   ਉਹ ਭੱਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਬੱਚਾ ਕਿਧਰੇ ਡਿਗ ਈ ਨਾ ਪਏ ।
   Lest that running child fall down.
5. t(h)obi do chiTTia(n) kAmiza(n) ta(n) l<u>ai</u> aia e.
   ਧੋਬੀ ਦੋ ਚਿੱਟੀਆਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਲੈ ਆਇਆ ਏ ।
   The washerman has brought two white shirts.
6. us dia(n) do vaDDia(n) t(h)ia(n) via-h-ai(n) gAia(n) ne.
   ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੇ ।
   His two elder daughters have been married off.
7. meri e-h kuRi ta(n) kise kAmm jigi nA-h-i(n).
   ਮੇਰੀ ਇਹ ਕੁੜੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ।
   This daughter of mine is good for nothing.
8. e-h mera mu(n)Da ta(n) hAtho(n) nikAl gia e.
   ਇਹ ਮੇਰਾ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਏ ।
   This son of mine has gone out of my control.
9. mera e-h vidiarthi ta(n) bARa hushiar niklega.
   ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤਾਂ ਬੜਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਨਿਕਲੇਗਾ ।
   This pupil of mine is very promising.
10. mera e-h pen ta(n) ch(h)AT i khrab ho gia e.
    ਮੇਰਾ ਇਹ ਪੈੱਨ ਤਾਂ ਝੱਟ ਈ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ।
    This pen of mine has gone out of order so soon.

11. kinni(n) so-h-ni lAgdi e o-h p(h)Ajji ja(n)di kAshmirAn kuri.
ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਲਗਦੀ ਏ ਉਹ ਭੱਜੀ ਜਾਂਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰਨ ਕੁੜੀ ।
How beautiful she looks, that Kashmiri girl who is running.

12. sa-h-mne jAgdi hoi hAri bAtti kol e mera k(h)Ar.
ਸਾਹਮਣੇ ਜਗਦੀ ਹੋਈ ਹਰੀ ਬੱਤੀ ਕੋਲ ਏ ਮੇਰਾ ਘਰ ।
My house is next to that green light on the other side.

13. e-h ai meri sAmAssia jisda hun mai(n) hAl lA-h-bna e.
ਇਹ ਐ ਮੇਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਜਿਸਦਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੱਲ ਲਭਣਾ ਏ ।
This is my problem for which I have to find out a solution.

14. e-h ai mera jAmati jisdi mai(n) tere nal gAl kiti si.
ਇਹ ਐ ਮੇਰਾ ਜਮਾਤੀ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ।
This is my class-fellow about whom I had talked to you.

15. o-h ta(n) baRa chAnga mu(n)Da e.
ਉਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਮੁੰਡਾ ਏ ।
He is a good boy indeed.

16. bARia(n) shrarti kuRia ne o-h ta(n).
ਬੜੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਤਾਂ ।
Very mischievous girls they are.

17. bARi p(h)ari gArmi si k-h-Al te.
ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਗਰਮੀ ਸੀ ਕਲ੍ਹ ਤੇ ।
Indeed it was very hot yesterday.

18. tho-h-RA ThA-h-nDa paNi ta(n) pilao.
ਥੋੜ੍ਹਾ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਲਾਉ ।
Please give me some cold water.

19. bau-h-ti der na lai(n) othe.
ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਈਂ ਓਥੇ ।
Do not stay there for a long time.

20. sabAN bua-h-t vA-h-dia liai(n).
ਸਾਬਣ ਬਹੁਤ ਵੱਧੀਆ ਲਿਆਈਂ ।
Bring some really good soap.

21. e-h ta(n) dino(n) din bau-h-t moTa hu(n)da ja(n)da e.
ਉਹ ਤਾਂ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਮੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਏ ।
He is getting fat everyday.

22. e-h lAgdi ta(n) bARi chhoTi umAr di si.
ਉਹ ਲਗਦੀ ਤਾਂ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਸੀ ।
But she seemed quite young.

23. sA-h-b to(n) chAngi gAl ta(n) I-h-o e.
ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹੋ ਏ ।
This is the best way out.

24. mainu(n) ta(n) saria(n) nalo(n) vA-h-dia kURi SAPAnmala lAgi si.
ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧੀਆ ਕੁੜੀ ਸਪਨ ਮਾਲਾ ਲਗੀ ਸੀ ।
Of all the girls, I liked Sapanmala the most.

25. mera kAmra mAkan di sA-h-b to(n) upArli chhAt te ai.
ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਮਕਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਤੇ ਐ ।
My room is on the top floor.

26. o-h te maia nal afria firda e.
ਉਹ ਤੇ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਆਫਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਏ ।
He is damned proud of his wealth.

27. piar to(n) khali bA(n)da vi ta(n) loth hU(n)da e.
ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਬੰਦਾ ਵੀ ਤਾਂ ਲੋਥ ਹੁੰਦਾ ਏ ।
A man devoid of love is like a dead body.

28. o-h sAru vArgi lAmmi kURI nu(n) nal lai turia.
ਉਹ ਸਰੂ ਵਰਗੀ ਲੰਮੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰਿਆ ।
He walked off with that girl tall like Saru.

29. bArAf vArgi ThA-nDi cha-h maitho(n) nA-h-i(n) piti ja(n)di.
ਬਰਫ਼ ਵਰਗੀ ਠੰਡੀ ਚਾਹ ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਪੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ।
I can not take that tea cold like ice.

30. o-h-da mAttha chAnn va(n)gu(n) chAmkda e.
ਉਹਦਾ ਮੱਥਾ ਚੰਨ ਵਾਂਗੁ ਚਮਕਦਾ ਏ ।
His forehead shines like the moon.

31. ravi dia(n) cha(n)di va(n)g chAmkdia(n) chhAlla(n) mAn nu(n) mo-h- rA-h-ia(n) ne.
ਰਾਵੀ ਦੀਆਂ ਚਾਂਦੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ।
The silvery waves of the Ravi are captivating.

32. desh di rakhi lAi pAhar jiDe sinia(n) vale juaana(n) di loR e.
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪਹਾੜ ਜਿਡੇ ਸੀਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਏ ।
We need men with the courage of a mountain (very courageous) to protect our country.

33. pUls vich ta(n) Da(n)ga(n) vArge jUan p(h)-Arti hU(n)de ne.
ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਡਾਂਗਾਂ ਵਰਗੇ ਜੁਆਨ ਭਰਤੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
Only tall, hefty men are recruited in the police.

34. o-h-de vArgi vau-h-oTi ta(n) mainu(n) vi kite mil jae.
ਉਹਦੇ ਵਰਗੀ ਵਹੁਟੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਿਤੇ ਮਿਲ ਜਾਏ ।
Only if I could get a wife like his.

35. kURie dU-h-d vala p(h)a(n)Da ta(n) tu(n) t(h)ota i NA-hi(n).
ਕੁੜੀਏ ਦੁਧ ਵਾਲਾ ਭਾਂਡਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਧੋਤਾ ਈ ਨਹੀਂ ।
Kid you haven't cleaned this milk-pot.
36. k(h)ANTa k(h)Ar de nal vala mAkan kırae lAi khAli e.
ਘੰਟਾ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲਾ ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਖਾਲੀ ਏ ।
The house adjacent to the clock tower is to let.
37. roTi vala DAbba i gUa aıa(n) Ajj.
ਰੋਟੀ ਵਾਲਾ ਡਬਾ ਈ ਗੁਆ ਆਇਆਂ ਅੱਜ ।
I lost my lunch box.
38. dU-h d deN vala Ajj pAta Na-h-i(n) kıo(n) der kAr gıa e ?
ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅੱਜ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਦੇਰ ਕਰ ਗਿਆ ਏ ?
I don't know how the milk vendor is late today ?
39. ıs lıst vıchle p<u>ai</u>-h-le pAnja(n) mU(n)Dia(n) ne bARE nAMbAr lAe ne.
ਇਸ ਲਿਸਟ ਵਿਚਲੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਲਏ ਨੇ ।
The first five boys in this list have secured quite good marks.
40. p<u>ai</u>-h-le dAss mU(n)De te kURia(n) o-h-dAr chAle jao.
ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਓਧਰ ਚਲੇ ਜਾਓ ।
First ten boys and girls may go to that side.
41. m<u>ai</u>(n) bıTTu jAMAN te pure vi-h kıllo lADDu va(n)De sAn.
ਮੈਂ ਬਿੱਟੂ ਜੰਮਣ ਤੇ ਪੂਰੇ ਵੀਹ ਕਿਲੋ ਲੱਡੂ ਵੰਡੇ ਸਨ ।
I distributed twenty kilograms of Laddus when Bittu was born.
42. koi char-pAnj admi hoNe ne othe.
ਕੋਈ ਚਾਰ ਪੰਜ ਆਦਮੀ ਹੋਣੇ ਨੇ ਓਥੇ ।
There were just four or five persons.
43. kar vıch b<u>ai</u>Thia(n) char dia(n) char sAvaria(n) mAr gAia(n).
ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਚਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸਵਾਰੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ।
All the four occupants of the car were killed.
44. m<u>ai</u>(n) pure pAnj vAje tere k(h)Ar a ja(n)ga.
ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਆ ਜਾਂਗਾ ।
I will come to your place at 5 o'clock sharp.
45. pAnj kU mınT Thai-h-r ja.
ਪੰਜ ਕੁ ਮਿੰਟ ਠਹਿਰ ਜਾ ।
Just wait for five minutes.
46. bASAnt rutte pillia(n) pillia(n) sA-h-ro(n) dia(n) khetia(n) vekhke mAn khır ja(n)da e.
ਬਸੰਤ ਰੁੱਤੇ ਪੀਲੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨ ਖਿੜ ਜਾਂਦਾ ਏ ।
The sight of the yellow fields of Saron is very delightful during the spring season.

47. lAlari to(n) saria(n) chunia(n) pilia(n) rAngva liao.
ਲਲਾਰੀ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਨੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਰੰਗਵਾ ਲਿਆਉ ।
Have all the scarves dyed yellow from the dyer.

48. la(n)Dari vale to(n) us kuRi di chUnni nili rAngva liao.
ਲਾਂਡਰੀ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਨੀਲੀ ਰੰਗਵਾ ਲਿਆਉ ।
Have that girl's scarf dyed blue from that dyer.

49. o-h mU(n)Da je-h-Ra jAmat vich baRi der nal aia si bARa shrarti e.
ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਜਿਹੜਾ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਬੜੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ ਬੜਾ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਏ ।
The boy who came very late in the class is very mischievous.

50. je-h-Ra professAr kAshmiro(n) aia si o-h ai̲the i rai̲-h-nda e.
ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਸ਼ਮੀਰੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹ ਐਥੇ ਈ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ।
The professor who had migrated from Kashmir is putting up here.

51. ma(n) ji tai̲nu(n) roTi khaN nu(n)/lAi bula(n)de ne.
ਮਾਂ ਜੀ ਤੈਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਣ (ਨੂੰ) ਲਈ ਬੁਲਾਂਦੇ ਨੇ ।
The mother is calling you for the dinner.

52. pita ji dAftAro(n) chUUTi lai̲ ke dilli gAe si.
ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਫਤਰੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਸੀ ।
My father got leave and went to Delhi.

53. masTAr ji k-h-Al to(n) ik hAfte lAi paTiale ja rA-h-e ne.
ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕਲ੍ਹ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫਤੇ ਲਈ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ।
The teacher is going to-morrow to Patiala for a week.

54. pAnja(n) sAtta(n) dina(n) pichho(n) ai(n).
ਪੰਜਾਂ ਸਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਆਈਂ ।
Please come after about seven days.

55. is kAmm vich ta(n) mere sare de sare pai̲se ru-h-R gAe.
ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ ।
I have lost all my savings in this business.

56. mai̲(n) te balbir k(h)AnTa lARde rA-h-e o-h-de nal.
ਮੈਂ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਘੰਟਾ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ।
Balbir and myself kept on arguing with him for an hour.

57. mai̲n(n) te ba-h-ri dove(n) e-h kitab likh ra-h-e a(n).
ਮੈਂ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੋਵੇਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖ ਰਹੇ ਆਂ ।
Bahri and myself are writing this book.

58. mai̲n(n) te ba-h-ri hor vi kAi kitaba(n) likha(n)ge.
ਮੈਂ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਾਂਗੇ ।
Bahri and myself will write many more books.

59. ASi(n) sare rAl ke i desh di p(h)Ukh mITava(n) ge.
ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਵਾਂਗੇ ।
We together shall eradicate starvation from our country.

60. gUrdial da mU(n)Da vi bARa kAmm kArda e.
ਗੁਰਦਿਆਲ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਬੜਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਏ ।
Gurdial's son too is a hard-worker.

61. e-h kAmm ja(n) tu(n) kAri(n) ja(n) m<u>ai</u>(n) i kAr la(n) ga.
ਇਹ ਕੰਮ ਜਾਂ ਤੂੰ ਕਰੀਂ ਜਾਂ ਮੈਂ ਈ ਕਰ ਲਾਂ ਗਾ ।
Either do this work, or I will do it myself.

62. bAzaro(n) sAntre ja(n) kele phARI liavi(n).
ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਸੰਤਰੇ ਜਾਂ ਕੇਲੇ ਫੜੀ ਲਿਆਵੀਂ ।
Bring oranges or bananas from the market.

63. bU-h-De admi te tivi(n) da apo vIch bARa pIar si.
ਬੁਢੇ ਆਦਮੀ ਤੇ ਤੀਵੀਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਸੀ ।
The old man and the woman were deeply attached to each other.

64. m<u>ai</u>(n)nu(n) nA-h-i(n) pAta o-h ae ja(n) na ae.
ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਉਹ ਆਏ ਜਾਂ ਨਾ ਆਏ ।
I don't know whether he would come or not.

65. e-h Dipu khAnD da bAs pIchhle m(h)ine i khUlia e.
ਇਹ ਡੀਪੂ ਖੰਡ ਦਾ ਬਸ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਈ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਏ ।
This sugar depot was opened only last month.

66. Ithe Is sh<u>ai</u> h-r vIch mAkana(n) de krae (b<u>au</u>-h-t) bARe VA-h-d gAe ne.
ਇਥੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਾਏ (ਬਹੁਤ) ਬੜੇ ਵਧ ਗਏ ਨੇ ।
The house-rents in this city have gone up.

67. mera pAr(h)a ravIndAr pArso(n) dIllio(n) chAlega.
ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਰਵਿੰਦਰ ਪਰਸੋਂ ਦਿੱਲੀਓਂ ਚਲੇਗਾ ।
My brother, Ravinder will start from Delhi, day after to-morrow.

68. meri chachi jit bAmbAi r<u>ai</u>-h-ndi e.
ਮੇਰੀ ਚਾਚੀ ਜੀਤ ਬੰਬਈ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ।
My aunt, Jit is living in Bombay.

69. ma(n) pIo Usde bARa pIar kArde ne Us nal.
ਮਾਂ ਪਿਓ ਉਸ ਦੇ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ।
His parents love him very much.

70. e-h ta(n) p(h)<u>ai</u>Na pra(h)va(n) di sa-ha-nji gAl e ji.
ਇਹ ਤਾਂ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਗੱਲ ਏ ਜੀ ।
This is between brothers and sisters.

71. ASi(n) ta(n) mava(n) t(h)ian sara dIn kaka teri UDik kArdia(n) rA-h-ia(n).
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮਾਵਾਂ ਧੀਆਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਾਕਾ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ।
We both mother and daughter were waiting for you the whole day.
72. mere te gUpte vIch ta(n) U(n)j i zAmin Asman da fArke e.
ਮੇਰੇ ਤੇ ਗੁਪਤੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਂਜ ਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਏ !
There is a world of difference between Gupta and me.
73. kaka ta(n) ji pRa(h)i vAl zAra tIa(h)n nA-h-i(n) de(n)da.
ਕਾਕਾ ਤਾਂ ਜੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਲ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ।
The boy bothers least about his studies.
74. nu-h-(n) SASS sara dIn lARdia(n) r<u>ai</u>-h-ndia(n) ne.
ਨੂੰਹ ਸੱਸ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੜਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ।
She and her mother-in-law keep on quarrelling all day long.
75. mere do-ha-a(n) pr(h)ava(n) de SA-h-orIo(n) bARa daj aIa si.
ਮੇਰੇ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹੁਰਿਓਂ ਬੜਾ ਦਾਜ ਆਇਆ ਸੀ ।
The in-laws of both of my brothers had given a rich dowry in marriage.

VOCABULARY

Kale ਕਾਲੇ	black (pl.)	kAmm jogi nA-h-i(n) ਕੰਮ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ	good for nothing
joRA ਜੋੜਾ	pair	vidIarthi ਵਿਦਿਆਰਥੀ	student, pupil
gUachNA ਗੁਆਚਣਾ	to get lost	hushIar ਹੁਸ਼ਿਆਰ	promising
f<u>au</u>j ਫੌਜ	the Army	sa-h-mNE ਸਾਮ੍ਹਣੇ	in front of
VADDa mU(n)DA ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ	elder son (lit.elder boy)	SAMASIA ਸਮੱਸਿਆ	problem
t(h)obi ਧੋਬੀ	washerman	khArab hoNA ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ	to be out of order
chITTia(n) ਚਿੱਟੀਆਂ	white (pl.)	hAl ਹੱਲ	solution
vADDia(n) t(h)ia(n) ਵਡੀਆਂ ਧੀਆਂ	elder daughters	lA-h-bNA ਲੱਭਣਾ	to find out
vIa-h ਵਿਆਹ	marriage	p(h)Ajji ja(n)di kURi ਭੱਜੀ ਜਾਂਦੀ ਕੁੜੀ	the running girl

shrarti	ਸ਼ਰਾਰਤੀ	naughty
httho(n) nIKAl gIa	ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ	got out of control
jAmati	ਜਮਾਤੀ	class-mate, class-fellow
bARi p(h)ari gArmi	ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਗਰਮੀ	very hot, too much hot
tho-h-RA	ਥੋੜ੍ਹਾ	a bit
thA-h-nDA	ਠੰਡਾ	cold
pIchhle	ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ	last month
vA-h-dia	ਵਧੀਆ	fine
moTA	ਮੋਟਾ	fat
chhoTi umAr	ਛੋਟੀ ਉਮਰ	young age
sA-h-b to(n) chAngi	ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ	better than all
pIar to(n) khali	ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ	devoid of love
loth	ਲੋਥ	corpse
mAttha	ਮੱਥਾ	forehead
chAmkNA	ਚਮਕਣਾ	to shine
tivi(n)	ਤੀਵੀਂ	woman
khA(n)D	ਖੰਡ	sugar
sAru vArgi lAmmi	ਸਰੂ ਵਰਗੀ ਲੰਮੀ	as tall as saru
dU-h-d deN vala	ਦੁਧ ਦੇਣ ਵਾਲਾ	milk vendor
roTi vala dAbba	ਰੋਟੀ ਵਾਲਾ ਡੱਬਾ	tiffin carrier
cha(n)di	ਚਾਂਦੀ	silver
jUan	ਜੁਆਨ	youngman
Da(n)ga(n)	ਡਾਂਗਾਂ	big sticks
p(h)Arti hoNA	ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ	to get enrolled
vau-h-ti	ਵਹੁਟੀ	wife
t(h)ota	ਧੋਤਾ	washed, cleaned
kirae lAi khali	ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਖਾਲੀ	to let
bArAf vArgi ThA-h-(n)Di	ਬਰਫ਼ ਵਰਗੀ ਠੰਡੀ	as cold as ice
bU-h-DA	ਬੁੱਢਾ	old man
thai-h-r ja	ਠਹਿਰ ਜਾ	wait a bit
k(h)AnTA	ਘੰਟਾ	an hour
sAvaria(n)	ਸਵਾਰੀਆਂ	passengers
p(h)a(n)De kAli kArn wala	ਭਾਂਡੇ ਕਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ	one who coats utensils with silver

LESSON VIII

1. bAccha dU-h-d pi(n)da e.
   ਬੱਚਾ ਦੁੱਧ ਪੀਂਦਾ ਏ ।
   The child is drinking milk.
2. ram lal Akbar vechda e.
   ਰਾਮ ਲਾਲ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੇਚਦਾ ਏ ।
   Ram Lal is selling newspapers.
3. som nath pai-h-la(n) rIksha chAlao(n)da si.
   ਸੋਮ ਨਾਥ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ।
   Earlier, Somnath used to ply a rickshaw.
4. mAzdur ITTa(n) T(h)o rI-h-a e.
   ਮਜ਼ਦੂਰ ਇੱਟਾਂ ਢੋ ਰਿਹਾ ਏ ।
   The labourer is carrying bricks.
5. Asi(n) Is sal bARe Amb kha-h-de ne.
   ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਾਲ ਬੜੇ ਅੰਬ ਖਾਧੇ ਨੇ ।
   We had a lot of mangoes this year.
6. mali vaR chha(n)g rI-h-a e.
   ਮਾਲੀ ਵਾੜ ਛਾਂਗ ਰਿਹਾ ਏ ।
   The gardner is prooning the fence.
7. lARke ne kItab pA-h-Ri.
   ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ।
   The boy read the book.
8. lARke ne kItab pA-h-R lAi.
   ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ।
   The boy has read the book.
9. kAnwAljit ne meri chIThi da jUab na dItta.
   ਕੰਵਲਜੀਤ ਨੇ ਮੇਰੀ ਚਿਠੀ ਦਾ ਜੁਆਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ।
   Kanwaljit did not answer my letter.
10. meri p(h)aiN ne cha-h-bANai.
    ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਚਾਹ ਬਣਾਈ ।
    My sister prepared tea.

11. kɪs kɪs ne apɴa kᴀm muka lɪe e.
ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਏ ?
Who amongst you have finished their work ?

12. mᴜɴᴅɪa(n) ne roᴛi kha lᴀi e.
ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ ਏ ।
The boys have taken their meals.

13. ᴜsne apɴe kapʀe bakse vɪch rᴀkhe ne.
ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕਪੜੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਰਖੇ ਨੇ ।
He/she has kept his/her clothes in the box.

14. o-h-na ne gɪlle kᴀpre ba-h-r sukɴe pae ne.
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗਿੱਲੇ ਕਪੜੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਏ ਨੇ ।
He (hon.)/they has/have spread his/their clothes out today.

15. ᴜsne ap mere nal gᴀl kiti si.
ਉਸਨੇ ਆਪ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ।
He himself had talked to me.

16. rᴀvindᴀr ne sᴜtte hoe atᴀmjit nu(n) jᴀga dɪtta.
ਰਾਵਿੰਦਰ ਨੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਆਤਮਜੀਤ ਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ।
Ravinder awakened the sleeping Atamjit.

17. e-h mᴜɴᴅa roz apne kᴜtte nu(n) nᴜa(h)o(n)da e.
ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਨੁਹਾਉਂਦਾ ਏ ।
This boy makes his dog take a bath every day.

18. m<u>ai</u>(n) pᴀrᴀmjit nu(n) char kɪtaba(n) dɪttia(n).
ਮੈਂ ਪਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ।
I gave four books to Paramjit.

19. o-h mᴜɴᴅa roz apne kᴜtte nu(n) s<u>ai</u>r kᴀrao(n)da e.
ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਸੈਰ ਕਰਾਉਂਦਾ ਏ ।
That boy takes daily his dog for a walk.

20. ɪk seb jit nu(n) de dɪo.
ਇਕ ਸੇਬ ਜੀਤ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ ।
Please give an apple to Jit.

21. mere sare kᴀᴘʀᴇ ᴛʀᴀnk vɪch rᴀkh dɪo.
ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਟਰੰਕ ਵਿੱਚ ਰਖ ਦਿਉ ।
Please keep all of my clothes in the trunk.

22. gurchᴀrn ne m<u>ai</u>-h-mana(n) nu(n) khaɴa khᴜaɪa.
ਗੁਰਚਰਨ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖੁਆਇਆ ।
Gurcharan invited the guests to dinner.

23. teri susti ne mera sara karobar tAba-h kAr ditta.
ਤੇਰੀ ਸੁਸਤੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।
Your laziness, has spoiled whole of my business.
24. saria(n) kitaba(n) surjit nu(n) de dio.
ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਉ ।
Please, give all the books to Surjit.
25. t(h)obi to(n) mere kApre l_ai_ ao.
ਧੋਬੀ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਕਪੜੇ ਲੈ ਆਓ ।
Please, bring my clothes from the washerman.
26. m_ai_(n) usnu(n) apne motAr saikAl te ja(n)de vekhia.
ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ।
I saw him going on his motor-cycle.
27. professAr sa-h-b ne kuldip nu(n) lAfafe l_ai_n vaste p(h)ejia.
ਪ੍ਰੋ: ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਨੂੰ ਲਫਾਫੇ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ।
The professor has sent Kuldip to get envelops.
28. rajindAr ne apnia(n) saria(n) pustka(n) mere to(n) vapis mAng lAia(n) ne.
ਰਾਜਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਮੰਗ ਲਈਆਂ ਨੇ ।
Rajinder has asked me to return all his books.
29. bAcche nu(n) e-h ge(n)d khedAn lAi de dio.
ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਇਹ ਗੇਂਦ ਦੇ ਦਿਉ ।
Give this ball to the child for playing.
30. hArchArn sing ne jAsbir nu(n) apna kAmm chheti khAtAm kArn lAi ki-h-a.
ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਸਬੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ।
Harcharan Singh asked Jasbir to finish his work soon.
31. m_ai_nu(n) laibreri to(n) ku-h-j kitaba(n) ta(n) diva dio.
ਮੈਨੂੰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਾਂ ਦਿਵਾ ਦਿਓ ।
Please, get me some books from the library.
32. usnu(n) bAs to(n)apna sAman lua(h)na p_ai_ gia.
ਉਸਨੂੰ ਬਸ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਲੁਹਾਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ।
He had to get his luggage off from the bus.
33. m_ai_(n) ta(n) e-h kApre ba-h-ro(n) mAngvae si/sAn.
ਮੈਂ ਤੇ ਇਹ ਕਪੜੇ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਸੀ/ਸਨ ।
I got these clothes from abroad.
34. Aj te Asi(n) tua(h)nu(n) roti zArur khuaoni e.
ਅੱਜ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੋਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਖੁਆਉਣੀ ਏ ।
We want you to have dinner today.

35. Aj kA-h-l t(h)obi to(n) kApre tuau(h)Ne bAre mai-h-nge pai(n)de ne.
ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਧੋਬੀ ਤੋਂ ਕਪੜੇ ਧੁਆਉਣੇ ਬੜੇ ਮਹਿੰਗੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ।
It is very costly to get the clothes washed by the washerman.
36. kAde kAde usto(n) vi apNa kAmm kADva(h)aoNa i pai ja(n)da e.
ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਢਵਾਉਣਾ ਈ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਏ ।
Sometimes you have to get your things done through him with his help.
37. mai(n) apNia(n) puraNia(n) kitaba(n) te jilda(n) chRv(h)auNia(n) ne.
ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਜਿਲਦਾਂ ਚੜ੍ਹਵਾਉਣੀਆਂ ਨੇ ।
I have to get my old books bound.
38. mai(n) apNe mu(n)De nu(n) Amrika p(h)ijvauNa chau h-(n)da a(n).
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਭਿਜਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਆਂ ।
I want to send my son to America.
39. tusi(n) mAntri to(n) mera kAmm te kArvaia i nA-h-i(n).
ਤੁਸੀਂ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਈ ਨਹੀਂ ।
You didn't get my work done by the minister.

VOCABULARY

Akhbar ਅਖਬਾਰ	news paper	sair krauNa ਸੈਰ ਕਰਾਉਣਾ	to take for an outing
mAzdur ਮਜ਼ਦੂਰ	labourer	seb ਸੇਬ	apple
Amb ਅੰਬ	mangoes (pl.)	susti ਸੁਸਤੀ	laziness
vaR ਵਾੜ	fence	tAba-h kArna ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ	to ruin, to spoil
juab deNa ਜੁਆਬ ਦੇਣਾ	to reply	kisle ਕਿਸਲੇ	at what time, when
jAgaNa ਜਗਾਣਾ	to get up, wake up	loki ਲੋਕੀ	the people
na(h)oNa ਨ੍ਹਾਉਣਾ	to take a bath	tAlNa ਟਲਣਾ	to keep apart to hesitate
		istri kArna ਇਸਤਰੀ ਕਰਨਾ	to iron clothes

ra-h vɪch ਰਾਹ ਵਿਚ	in the way	gɪlle kᴀpʀe ਗਿੱਲੇ ਕਪੜੇ	wet clothes
p<u>ai</u>-h-la(n) ਪਹਿਲਾਂ	here to-fore, before	deɴa ਦੇਣਾ	to give
ɪᴛᴛᴀ(n) ਇੱਟਾਂ	bricks	m<u>ai</u>-h-man ਮਹਿਮਾਨ	guest
mali ਮਾਲੀ	the gardener	karobar ਕਾਰੋਬਾਰ	business
chha(n)gɴa ਛਾਂਗਣਾ	prooning	khᴀp ਖੱਪ	noise
		mel ਮੇਲ	an assembly for marriage

LESSON IX

1. ki-khaNa tɪar ho gɪa e.
   ਕੀ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ?
   Is the dinner ready ?
2. nA-h-i(n), naukAr khaNa tɪar kArda pɪa e.
   ਨਹੀਂ, ਨੌਕਰ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਪਿਆ ਏ ।
   No, the servant is preparing the dinner.
3. tusi(n) mainu(n) bau-h-ot yad ao(n)de o.
   ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਓ ।
   I think of you a lot.
4. mera dAssɪa kAmm vi yad rAkhi(n)
   ਮੇਰਾ ਦੱਸਿਆ ਕੰਮ ਵੀ ਯਾਦ ਰਖੀਂ ।
   Please do remember what I told you.
5. Asi(n) tUa(h)nu(n) i yad kArde pAe sa(n).
   ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਈ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਪਏ ਸਾਂ ।
   We were just talking about you.
6. t(h)okha deN da vi ki faɪda ?
   ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ?
   What is the use of deceiving ?
7. tu(n) ta(n) t(h)okha kAr gɪa e(n) mere nal.
   ਤੂੰ ਤਾਂ ਧੋਖਾ ਕਰ ਗਿਆ ਏਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ।
   You have played a dirty trick with me.
8. saDi kɪsmAt vi kAdi pAlTa khaegi.
   ਸਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਵੀ ਕਦੀ ਪਲਟਾ ਖਾਏਗੀ ।
   May be, our fate will also take a different turn someday ?
9. ki tu(n) kAmm kAr sAkda e(n) ?
   ਕੀ ਤੂੰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏਂ ?
   Can you do this ?
10. mai(n) ɪk dɪn vɪch kɪtthe kɪtthe ja sAkda sa(n) ?
    ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਾਂ ?
    How many places could I go to in a day ?

11. o-h VIchara IKKAlla ta(n) n-A-h-i(n) SA-h-b KU-h-j KAr SAkega.
ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਇਕੱਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ।
He will not be able to do this all alone.

12. o-h KAmm shUru KArn lAga si.
ਉਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਗਾ ਸੀ ।
He was just beginning his work.

13. o-h jAl-h-AndAr jaN lAi VIchar KArn lAge.
ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਜਾਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਗੇ ।
They were thinking about going to Jullundur.

14. Asi(n) tua(h)De i k(h)Ar aon lagia(n) si.
ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਈ ਘਰ ਆਉਣ ਲਗੀਆਂ ਸੀ ।
We were just coming to your house.

15. lARai shUru hoN i lAgi si.
ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਈ ਲਗੀ ਸੀ ।
The battle was about to start.

16. hadsa hoN i lAgga si.
ਹਾਦਸਾ ਹੋਣ ਈ ਲੱਗਾ ਸੀ ।
The accident was about to take place.

17. mai(n) e-h tha(n) chhADD ke jaN lAgga si.
ਮੈਂ ਇਹ ਥਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ।
I was just leaving this place.

18. o-h KAmm KAr rI-h-a e.
ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ ।
He is working.

19. mai(n) KAmm KAr rI-h-a sa(n).
ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ।
I was working.

20. tUsi(n) k-h-Al kIthe ja rA-h-e so ?
ਤੁਸੀਂ ਕਲ੍ਹ ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੋ ?
Where were you going yesterday ?

21. tUsi(n) ke-h-Ri duai kha ra-h-e o ?
ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਦੁਆਈ ਖਾ ਰਹੇ ਓ ?
What medicine you are taking ?

22. o-h sare paidAl ja rA-h-e sAn.
ਉਹ ਸਾਰੇ ਪੈਦਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ।
All of them were going on foot.

23. o-h-di juani aive(n) T(h)All rA-h-i e.
ਉਹਦੀ ਜੁਆਨੀ ਐਵੇਂ ਢਲ ਰਹੀ ਏ ।
He is wasting his youth.

24. o-h rat nu(n) IkAllia(n) sInmIo(n) a rA-h-ia(n) sAn.
ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀਆਂ ਸਿਨਮਿਉਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ।
They were coming from the theatre all alone.

25. bAri tez hAva chAl rA-h-i si.
ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ।
It was a very strong wind.

26. shImle k-h-Al to(n) i bArf p<u>ai</u> rA-h-i e.
ਸ਼ਿਮਲੇ ਕਲ੍ਹ ਤੋਂ ਈ ਬਰਫ ਪੈ ਰਹੀ ਏ ।
It is snowing at Simla since yesterday.

27. m<u>ai</u>(n) koi kAmm kArna cha-h-o(n)da a(n).
ਮੈਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਆਂ ।
I want to do something.

28. o-h UDD ke apNe pIo de k(h)Ar pujjNa cha-h-o(n)di si.
ਉਹ ਉੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ।
She wanted to be immediately at her parents' home.

29. Asi(n) pAtIale i vapAs jaNA cha-h-o(n)de sa(n).
ਅਸੀਂ ਪਟਿਆਲੇ ਈ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ ।
We wanted to be back to Patiala only.

30. Asi(n) ethe nA-h-i(n) si r<u>ai</u>-h-Na cha-h-o(n)de.
ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ।
We never wanted to stay here.

31. ki tusi(n) apNa kAmm kAr lIa e ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲਿਆ ਏ ?
Have you finished your job ?

32. n<u>au</u>kAr ne roTi pAka lAi e ?
ਨੌਕਰ ਨੇ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਲਈ ਏ ?
Has the cook prepared the dinner ?

33. Us Ne Afsar nu(n) sA-h-b kU-h-j dAssAn da f<u>ai</u>sla kAr lIa.
ਉਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ।
He decided to tell everything to the officer.

34. Us ne kIllo dU-h-d Ikko sa-h-e pi lIa.
ਉਸ ਨੇ ਕਿਲੋ ਦੁਧ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਪੀ ਲਿਆ ।
He gulped a kilo of milk in one stretch.

35. m*ai*(n) apNi roTi ape pAka lAva(n)ga.
ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਆਪੇ ਪਕਾ ਲਵਾਂਗਾ ।
I will myself prepare my own dinner.

36. m*ai*(n) apNi roTi ape kAma lAva(n)gi.
ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਆਪੇ ਕਮਾ ਲਵਾਂਗੀ ।
I will myself earn my own livelihood.

37. dAss vAje tik us ne sara kAmm khAtAm kAr lia.
ਦੱਸ ਵਜੇ ਤੀਕ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਲਿਆ ।
He finished his whole work by ten o'clock.

38. tu(n) apNi va-h la ke vekh l*ai*.
ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਵਾਹ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ ।
Try your best.

39. e-h vi tAjArba kAr ke vekh l*ai*.
ਇਹ ਵੀ ਤਜਰਬਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ ।
You might as well have that experience also.

40. mai(n) char vAje tik apNa kAmm kAr chUka sa(n).
ਮੈਂ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੀਕ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕਾ ਸਾਂ ।
I had finished my work by 4 o'clock.

41. e-h pIkchAr ta(n) m*ai*(n) kAi var vekh chukIa a(n).
ਇਹ ਪਿਕਚਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਵੇਖ ਚੁਕਿਆ ਆਂ ।
I have already seen this picture many a times.

42. Isse gAl nu(n) o-h kAi var dora(h) chUkIa si.
ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ।
He had repeated the same very topic many a times.

43. Is gAl da (p(h)ed da) us nu(n) pAta lAg chUkIa si.
ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ (ਭੇਦ ਦਾ) ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ।
He already knew it.

44. sare mU(n)De apo apNa hIssa l*ai* chUke ne.
ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਚੁਕੇ ਨੇ ।
All of the boys have taken their shares.

45. hUN ta(n) o-h sare i ja chUke ne.
ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਈ ਜਾ ਚੁਕੇ ਨੇ ।
All of them have left now.

46. m*ai*(n) kApRe bAdAl b*ai*Tha sa(n).
ਮੈਂ ਕਪੜੇ ਬਦਲ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ।
I had already changed my clothes.

47. ese lAi mai(n) roz nalo(n) sAVAkhte UTh baitha sa(n).
ਏਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਸਵਖਤੇ ਉਠ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ।
For this very reason, I woke up today, earlier than usual.

48. mai(n) ta(n) kAlAj chhADD jaN da faisla kAr baiTha sa(n).
ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ।
I had decided to leave the college.

49. o-h dujji t(h)Ir nu(n) sAhaIta da VAChAn de baiTha si.
ਉਹ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਵਚਨ ਦੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ।
He had promised to help the other party.

50. mai(n) ta(n) mUft di mUSibAt SAheR baiTha a(n).
ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੁਫ਼ਤ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਸਹੇੜ ਬੈਠਾ ਆਂ ।
I have been entangled for nothing.

51. kIrpal ta(n) kAdo(n) da naukri chhADD baiTha e.
ਕਿਰਪਾਲ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਦਾ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਬੈਠਾ ਏ ।
Kirpal has left his job since a very long time.

52. mainu(n) ta(n) p(h)ai hUN jaN dIo.
ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਹੁਣ ਜਾਣ ਦਿਓ ।
Please let me go now.

53. bAChIa(n) nu(n) kheD 'ch lAge rai-h-N dIo.
ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡ 'ਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਦਿਓ ।
Let the boys be busy with their play.

54. bIna(n) pas kIse nu(n) AndAr na aoN dIo.
ਬਿਨਾ ਪਾਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿਉ ।
Don't allow anyone enter without a pass.

55. Us ne Angrezi vIdIa nu(n) pI(n)D na VARn dItta.
ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਨਾ ਵੜਨ ਦਿੱਤਾ ।
He did not let British education enter the village.

56. mainu(n) Us ne Ik balTi paNi vi na laiN dItta.
ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਬਾਲਟੀ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ।
He did not allow me even to have a bucket full of water.

57. o-h-ne bu-h-a chUpAT khU-h-la rai-h-N dItta.
ਉਹਨੇ ਬੂਹਾ ਚਪੱਟ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ।
He kept the door wide open.

58. ASi(n) roz nai-hr te ja ke n(h)aIa kArde sa(n).
ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਨਹਿਰ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਨ੍ਹਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ।
We used to take our bath at the canal.

59. am t<u>au</u>r te ASi(n) sAkule p<u>ai</u>dAl jaia kArde sa(n).
ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲੇ ਪੈਦਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ।
Generally we used to go to school on foot.

60. ethe ta(n) ASi(n) bAchpAn vich khedia kArde sa(n).
ਏਥੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਖੇਡਿਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ।
We used to play here during our childhood.

61. usda sara kAmm m<u>ai</u>n(n) i kArda hu(n)da sa(n).
ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਮੈਂ ਈ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ।
I used to do his whole work.

62. o-h ethe roz ao(n)da hu(n)da si.
ਉਹ ਏਥੇ ਰੋਜ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ।
He happened to come here daily.

63. m<u>ai</u>nu(n) kAmm kArna p<u>ai</u>Na e.
ਮੈਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਏ ।
I will have to work.

64. t<u>ai</u>nu(n) jaNa i p<u>ai</u>Na e.
ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਾ ਈ ਪੈਣਾ ਏ ।
You really must go.

65. o-h-nu(n) pA(h)-Rna p<u>ai</u>(n)da i si.
ਉਹ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ ਈ ਸੀ ।
He really had to study.

66. us lAi Aje t<u>ai</u>nu(n) hor k-u-j chir uDikNa pAvega.
ਉਸ ਲਈ ਅਜੇ ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਉਡੀਕਣਾ ਪਵੇਗਾ ।
You will have to wait for a bit longer for that.

67. billu t<u>ai</u>nu(n) dAvai ta(n) piNi i pAegi.
ਬਿਲੂ, ਤੈਨੂੰ ਦਵਾਈ ਤਾਂ ਪੀਣੀ ਈ ਪਏਗੀ ।
Billoo, you will have to take medicine.

68. m<u>ai</u>(n) tua(h)De i k(h)Ar aon lAi tiar hu(n)da pia sa(n).
ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਈ ਘਰ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਪਿਆ ਸਾਂ ।
Indeed I was getting ready to come to your house.

69. m<u>ai</u>nu(n) tAng na kAro, m<u>ai</u>(n) pA-h-Rda pia a(n).
ਮੈਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਿਆ ਆਂ ।
Don't disturb me, I am studying.

70. ik din o-h fAria gia.
ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਫ਼ੜਿਆ ਗਿਆ ।
And one fine day, he was caught.

71. maitho(n) e-h kAmm nA-h-i(n) kita ja n da.
ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ।
I cannot do this.

72. e-h kAmm o-h-de kolo(n) ho gia.
ਇਹ ਕੰਮ ਉਸਦੇ ਕੋਲੋਂ ਹੋ ਗਿਆ ।
He happened to do it.

73. o-h-de kolo(n) du-h-d DU-h-l gia.
ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੁੱਧ ਡੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ।
He just happened to spilt the milk.

VOCABULARY

t(h)okha ਧੋਖਾ	deceit	muft di ਮੁਫ਼ਤ ਦੀ	for nothing
kismAt ਕਿਸਮਤ	fate	naukri ਨੌਕਰੀ	service, job
kAdi ਕਦੀ	someday	balTi ਬਾਲਟੀ	bucket
vichar kArna ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ	to think about	chupAt ਚੁਪੱਟ	wide open
lArai ਲੜਾਈ	fight, battle	fARia gia ਫੜਿਆ ਗਿਆ	was caught
paidAl ਪੈਦਲ	on foot	faida ਫ਼ਾਇਦਾ	use, profit
ikAlia(n) ਇਕੱਲੀਆਂ	all alone, (faminine)	pAlta ਪਲਟਾ	change
hAva ਹਵਾ	wind, (air)	shuru kArna ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ	to start
khAtAm kAr lia ਖਤਮ ਕਰ ਲਿਆ	finished	sAherna ਸਹੇੜਨਾ	to get entan-gled
tAjArba ਤਜਰਬਾ	experience, experiment	hadsa ਹਾਦਸਾ	accident
p(h)ed ਭੇਦ	secret, topic	duai ਦੁਆਈ	medicine
hissa ਹਿੱਸਾ	share	sAvAkhte ਸਖਵਤੇ	early in the morning
chhADD jAnA ਛੱਡ ਜਾਣਾ	to leave away	tez ਤੇਜ਼	strong, fast

bArf ਬਰਫ਼	snow	vIdIa ਵਿਦਿਆ	education
UD ke ਉਡ ਕੇ	fly	dArvaza ਦਰਵਾਜ਼ਾ	door
f*ai*sla ਫ਼ੈਸਲਾ	decision	bAchpAn ਬਚਪਨ	childhood
va-h ਵਾਹ	try, effort	tIar hoNa ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ	to get ready

LESSON X

1. mai(n) tho-h-Ri der kheD ke roTi khava(n)ga.
   ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਖੇਡ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਵਾਂਗਾ ।
   I shall have meals, after I have played for a while.

2. us ne KAPRE t(h)o ke sUKNe pae ne.
   ਉਸ ਨੇ ਕਪੜੇ ਧੋ ਕੇ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਏ ਨੇ ।
   She has spread the clothes after washing them.

3. mai(n) k-h-Al m-h-sa(n) roTi khake hATTIa i sa(n) ke peT dArd shUru ho gAi.
   ਮੈਂ ਕਲ੍ਹ ਮਸ੍ਹਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਹੱਟਿਆ ਈ ਸਾਂ ਕਿ ਪੇਟ ਦਰਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ।
   I had hardly finished my dinner that I felt stomach-ache.

4. chor ta(n) sA-h-b kU-h-j lai ke p(h)Ajj gAe.
   ਚੋਰ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ ।
   The thieves ran away with the booty.

5. etho(n) shai-h-r tik tUr ke jaNa ta(n) bARa mUShKAl e.
   ਏਥੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੀਕ ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਏ ।
   It is indeed difficult to go to the city on foot.

6. mai(n) mU(n)De nu(n) akh akh ke thAk gAia(n) bebe.
   ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਆਖ ਆਖ ਕੇ ਥੱਕ ਗਈ ਆਂ ਬੇਬੇ ।
   Mother, I am tired of my son.

7. tUr tUr ke mere pairi(n) chhale pai gAe ne.
   ਤੁਰ ਤੁਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰੀਂ ਛਾਲੇ ਪੈ ਗਏ ਨੇ ।
   Because of such a long walk I have blisters on my feet.

8. meria(n) ta(n) UDik UDik ke Akka(n) pAk gAia(n) sAn.
   ਮੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਉਡੀਕ ਉਡੀਕ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਪੱਕ ਗਈਆਂ ਸਨ ।
   I have been waiting for years. (lit. because of such a long wait my eyes are sores).

9. main ta(n) Us nu(n) lA-h-b lA-h-b ke mAr gia(n).
   ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਭ ਲਭ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ।
   I have been looking for him every where.

10. turdia(n) turdia(n) sanu(n) ra-h-vich i rat p<u>ai</u> gAi si.
ਤੁਰਦਿਆਂ ਤੁਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ ਸੀ ।
We were still on our way when it was night.

11. hAsdia(n) hAsdia(n) TI (h)IDi(n) piRa(n) p<u>ai</u> gAia(n).
ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਢਿੱਡੀਂ ਪੀੜਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ।
We laughed to no end.

12. saDe gAlla(n) kArdia kArdia(n) us nu(n) ni(n)d a gAi.
ਸਾਡੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ ।
We were still talking when he fell asleep.

13. nAsdia(n) nAsdi(n) bAlbir nu(n) TheDa lAgga.
ਨੱਸਦਿਆਂ ਨੱਸਦਿਆਂ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਠੇਡਾ ਲੱਗਾ ।
Balbir was running fast when he stumbled.

14. boldia(n) boldia(n) usda gala suk gia.
ਬੋਲਦਿਆਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਗਲਾ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ।
He talked so long that his throat was dry.

15. desh p(h)gAt luk chhip ke azadi di lARai lARde rA-h-e.
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ।
The patriots fought for freedom under varied circumstances.

16. bAnte nu(n) chor mar kuT ke khal vich suT gAe.
ਬੰਤੇ ਨੂੰ ਚੋਰ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਖਾਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਗਏ ।
The thieves beat Banta and threw him in the canal.

17. apNi trAkki lAi mAnukh nu(n) d<u>au</u>R p(h)Ajj ta(n) kaArni p<u>ai</u>(n)di e.
ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਈ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।
One has to strive for a higher position.

18. apNe hAkka(n) lAi hUN kame mAr-miTTAN lAi tiar ne.
ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਕਾਮੇ ਮਰ-ਮਿਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨੇ ।
The workers are ready to sacrifice everything for their rights.

19. lARai vich b<u>au</u>-h-t sara saman TUT-p(h)Ajj gia.
ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਗਿਆ ।
A lot of things were broken during the fight.

20. ro-piTke us ne apNa kAmm kADva(h) i lia.
ਰੋ-ਪਿੱਟ ਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਢਵਾ ਈ ਲਿਆ ।
He bent and knelt and got everything done.

21. sare p(h)a (n)de toR-taR ke suT gia e(n).
ਸਾਰੇ ਭਾਂਡੇ ਤੋੜ-ਤਾੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਗਿਆ ਏਂ ।
You broke down all the utensils.

22. Aje-h-e mauka(n) te nAs-nus ke i apRi jan bAchaNi pai(n)di e.
ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਨੱਸ ਨੁੱਸ ਕੇ ਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਣੀ ਪੈਂਦੀ ਏ ।
On such occasions one has to run all over to save one's skin.

23. tu(n) vi te e-h gAl kitoI(n) sUN-SAN ke aia hoe(n)ga.
ਤੂੰ ਵੀ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਤੋਂ ਸੁਣ-ਸਣ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਏਂਗਾ ।
After all, you too have heard it from somewhere.

24. o-h-de k(h)Ar ta(n) sara din ava jai lAggi rai-h-(n)di e.
ਉਹਦੇ ਘਰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਆਵਾਜਾਈ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ।
All day long, he has to receive guests.

25. ki naukAr bAzaro(n) vapAs a gia e ?
ਕੀ ਨੌਕਰ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਏ ?
Has the servant returned from the bazar ?

26. o-h-nu(n) ta(n) pai-h-la(n) k(h)Ar a jaN dio.
ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ ਆ ਜਾਣ ਦਿਉ ।
Let him come home first.

27. mai(n) ta(n) is auN-jaN de chAkAr vich nA-h-i(n) paiNa cha-h-o(n)da.
ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ।
I do not want to get involved in this affair.

28. chADD pA-h-ra(n) tu(n) kUTTAN kUTauN to(n) ki laiNa e ?
ਛੱਡ ਪਰ੍ਹਾਂ, ਤੂੰ ਕੁੱਟਣ ਕੁਟਾਉਣ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਏ ?
Leave it, it is of no use beating him.

29. es kheDAN khADauN vicho(n) sanu(n) ki milNa e ?
ਐਸ ਖੇਡਣ-ਖਡਾਉਣ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਏ ?
We would not possibly get anything out of this game.

30. pulis ta(n) us nu(n) pAKRAN pAKRauN vich lAggi hoi e.
ਪੁਲਿਸ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਪਕੜਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲਗੀ ਹੋਈ ਏ ।
The police is busy with his arrest.

31. ram lal ne sara kU-h-j chhAD chhADa ke dukan kho-h-l lAi.
ਰਾਮ ਲਾਲ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਛਡ ਛਡਾ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ ।
Ram Lal left everything and instead opened a shop.

32. o-h kinne kU paise lAe ga ?
ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਗਾ ?
How much approximately would he charge ?

33. tU(n) ke-h-RA o-h-nu(n) sA-h-b kU-h-j de i deve(n)ga ?
ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਉਹਨੂੰ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦੇ ਈ ਦੇਵੇਂਗਾ ?
After all, you are not going to hand everything over to him.

34. m*ai*(n) sham tik sara sAman l*ai* ava(n)ga.
ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਤੀਕ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਲੈ ਆਵਾਂਗਾ ।
I will get the whole luggage by this evening.

35. tua(h)De p*ai*se k-h-Al tik p(h)ej dIa(n)ga.
ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਸੇ ਕਲ੍ਹ ਤੀਕ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗਾ ।
I shall send my dues to you by to-morrow.

36. chor o-h-nu(n) mar mur ke p(h)Aj gAe.
ਚੋਰ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰ ਮੂਰ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ ।
The thieves beat him and ran away.

37. tua(h)De kAmm da ta(n) m*ai*(n)nu cheta i p(h)ul gIa.
ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ ਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤਾ ਈ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ।
I forgot all about your work.

38. o-h etho(n) meri dukan to(n) kAi var lAssi pi ke ja(n)da e.
ਉਹ ਏਥੋਂ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਲੱਸੀ ਪੀ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਏ ।
He comes to my shop often to drink Lassi.

39. bAcche ne kAch da gAlas toR suTTIa e.
ਬੱਚੇ ਨੇ ਕੱਚ ਦਾ ਗਲਾਸ ਤੋੜ ਸੁੱਟਿਆ ਏ ।
The child has broken the glass tumbler.

40. bIa(h)ri lal je b*au*h-ta bolia ta(n) TOTE TOTE kAr suTTa(n)ga o-h-de.
ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਸੁਟਾਂਗਾ ਉਹਦੇ ।
If Bihari Lal dares open his mouth, I will fix him well.

41. sham tik tu(h)aDe kApRE TIar kAr rAkha(n)ga.
ਸ਼ਾਮ ਤੀਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕਪੜੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਖਾਂਗਾ ।
I will get your clothes ready by this evening.

42. mere *au*N tik sAman bA-h-n rAkhi(n).
ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਤੀਕ ਸਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹ ਰਖੀਂ ।
Get your things ready by the time I arrive.

43. tu(n) vi hAth p*ai*r mar ke vekh l*ai*.
ਤੂੰ ਵੀ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲੇ ।
You may also try your luck.

44. mera guacha hoIa dupTTa lA-h-b pIa e.
ਮੇਰਾ ਗੁਆਚਾ ਹੋਇਆ ਦੁਪੱਟਾ ਲੱਭ ਪਿਆ ਏ ।
I have found my lost scarf.

45. o-h khal TApde TApde DIg pIa si.
ਉਹ ਖਾਲ ਟੱਪਦੇ-ਟੱਪਦੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ।
When he tried to cross the little canal, he fell in it.

46. dU-h-d T(h)Ak ke rAkh chhADi(n).
ਦੁੱਧ ਢੱਕ ਕੇ ਰੱਖ ਛੱਡੀਂ ।
Do put a cover over the milk.
47. mai(n) ape USnu(n) tUa(h)De bare kai-h chhADa(n)ga.
ਮੈਂ ਆਪੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਛੱਡਾਂਗਾ ।
I will on my own tell him about you.
48. je loR pAi ta(n) prinsipAl nu(n) akh dIa(n)ga.
ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿਆਂਗਾ ।
If need be, I will talk to the Principal.
49. tUa(h)Di khAp nal bAccha jag pAega.
ਤੁਹਾਡੀ ਖੱਪ ਨਾਲ ਬੱਚਾ ਜਾਗ ਪਏਗਾ ।
Your noise will waken the child.
50. mainu(n) char ser khanD tol de.
(ਮੈਨੂੰ) ਚਾਰ ਸੇਰ ਖੰਡ ਤੋਲ ਦੇ ।
Give me four seers of sugar.

VOCABULARY

m-h-Asa(n) ਮਸ੍ਹਾਂ	hardly
chor ਚੋਰ	thief
peT dArd ਪੇਟ ਦਰਦ	stomach ache
mUshkAl ਮੁਸ਼ਕਲ	difficult
chhale ਛਾਲੇ	blisters
Akha(n) ਅੱਖਾਂ	eyes
hAsdIa(n) ਹਸਦਿਆਂ	while laughing
nAsdIa(n) ਨਸਦਿਆਂ	while running
TheDa ਠੇਡਾ	stumble
gAla ਗਲਾ	throat
boldIa(n) ਬੋਲਦਿਆਂ	while speaking
desh p(h)AgAt ਦੇਸ਼ ਭਗਤ	patriot
azadi ਆਜ਼ਾਦੀ	freedom
trAkki ਤਰੱਕੀ	progress
daUR p(h)Ajj ਦੌੜ ਭੱਜ	good efforts
hAkk ਹੱਕ	rights
kame ਕਾਮੇ	workers
tIar ਤਿਆਰ	ready for
mauka ਮੌਕਾ	moment
mAnukh ਮਨੁੱਖ	human being (one)

LESSON XI

1. mai(n) ADDe te bAS to(n) utria te Taiksi lai ke sI h-da k(h)Ar chAla gIa.
   ਮੈਂ ਅੱਡੇ ਤੇ ਬਸ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਟੈਕਸੀ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ।
   I got off from the bus at the terminus, took a taxi and went home.

2. bAcchi US nu(n) vekh ke sai-h-m gAi te mere kol a gAI.
   ਬੱਚੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਹਿਮ ਗਈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਈ ।
   The little girl was frightened to see him and came to me.

3. o-h mere kol aIa si te tUA(h)De bare SA-h-b kU-h-j dAS gIa si.
   ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸ ਗਿਆ ਸੀ ।
   He came to me and had told everything about you.

4. o-h roTi vi kha gIa si te pIchho(n) cha-h vi pi gIa si.
   ਉਹ ਰੋਟੀ ਵੀ ਖਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਚਾਹ ਵੀ ਪੀ ਗਿਆ ਸੀ ।
   He had dinner as well as tea with me.

5. rAb sarIa(n) n(u) roTi de(n)da e te sanu(n) vI USe te p(h)rosa rAkhNa cha-h-ida e.
   ਰੱਬ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੇਂਦਾ ਏ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ ।
   God feeds (lit. gives bread to) everybody and we too should have faith in Him.

6. mai(n) ta(n) kAlli kAlli hATTi fir aIa(n) pAr chA n gi juti kI-h-dre vi nA-h-i(n) lA-h-bi.
   ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੱਲੀ ਕੱਲੀ ਹੱਟੀ ਫਿਰ ਆਇਆਂ ਪਰ ਚੰਗੀ ਜੁੱਤੀ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ।
   I asked for the shoes at each and every shop but could not find a good pair.

7. mai(n) USdia(n) saria(n) gAlla(n) mAn lAia(n) pAr pher vi US nu(n) tASAlli na-hi(n) si hoi.
   ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ।
   I acceded to all his demands but he still was not satisfied.

8. mastAr us nu(n) sara sal sAmj(h)ao(n)da ri- ha, pAr us ne rAta vi pArva-h nA-h-i(n) kiti.
ਮਾਸਟਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਰਤਾ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ।
The teacher councelled him all the year long, but he didn't care a bit.

9. je mAnukh cha-h-e ta(n) o-h ki kU-h-j nA-h-i(n) kAr sAkda ?
ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ?
What is there that a man cannot do if he really wills so ?

10. pAr Io(n) japda e jIve(h) tUa(h)nu(n) mIlIa(n) sAdia(n) ho gAia(n) ne.
ਪਰ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਏ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਸਦੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ ।
It seems as if I have not seen you for ages.

11. Unj ta(n) o-h bAri dAleri nal r<u>ai</u>-h-ndi e, pAr kAde kAde h<u>au</u>sla T(h)a b<u>ai</u>Thdi e.
ਉਂਜ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੌਸਲਾ ਢਾਹ ਬੈਠਦੀ ਏ ।
Normally, she puts up a brave show, but at times she loses confidence.

12. kArAn nu(n) ta(n) m<u>ai</u>(n) kArda i pIa va(n), pAr m<u>ai</u>nu(n) e-h n<u>au</u>kri b<u>au</u>-h-ti pAsAnd nA-h-i(n).
ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਈ ਪਿਆ ਵਾਂ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨੌਕਰੀ ਬਹੁਤੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ।
Though I don't like this job, I am doing it anyway.

13. o-h mera kAmm kArna nA-h-i(n) si cha-h-o(n)da, ja(n) us nu(n) vAkAt i nA-h-i(n) mIlIa.
ਉਹ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਕਤ ਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ।
He either didn't want to help me, or he couldn't spare time for it.

14. mere pIta ji hUne a jaNge ja(n) tUa(h)nu(n) rAste vIch i mil jaNge.
ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਹੁਣੇ ਆ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ ।
My father will be coming soon, or you can find him on the way.

15. ja(n) o-h ethe rA-h-ega ja(n) ba-h-r jaega.
ਜਾਂ ਉਹ ਏਥੇ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਏਗਾ ।
He will either stay here, or go abroad.

16. ja(n) m<u>ai</u>(n) tUa(h)nu(n) mIllAn lAi ethe ava(n)ga ja(n) tUsi(n) mere k(h)Ar a jaNa.
ਜਾਂ ਮੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਏਥੇ ਆਵਾਂਗਾ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆ ਜਾਣਾ ।
Either I shall come here to see you, or you come down to my place.

17. ja(n) ta tusi(n) KAmm Thik TA-h-ra(n) KArde RA h-o, ja(n) naokri chhAD ke chAle jao.
ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਉ ।
You should either work properly or leave the job.

18. mainu(n) ta(n) KIse akhIa si KI tere KApRe chori ho gAE ne.
ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੇਰੇ ਕਪੜੇ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ।
Somebody told me that you have lost your clothes.

19. sanu(n) e-h SUN ke BARA dukh hoIa KI US de ma(n) bap vi jiu(n)de NA-h-i(n).
ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਵੀ ਜੀਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ।
We were sorry to learn that his parents are not alive.

20. US ne mainu(n) ta(n) dASSIa si KI o-h apNe ap a jaega.
ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ।
He had told me that he himself would be coming up.

21. mainu(n) pAta lAgga e KI tUa(h)nu(n) ta(n) bAri vADDi naukri mIlNi e.
ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਣੀ ਏ ।
I have come to know that you are likely to get a good job.

22. ASi(n) SUNIa e KI KANk de p(h)a VA h-d jaNge.
ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਏ ਕਿ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾ ਵਧ ਜਾਣਗੇ ।
We hear that wheat prices are likely to go up.

23. na ta(n) US ethe koi KAmm i kIta te na i o-h shai-h-r gIa.
ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਏਥੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਈ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਈ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਗਿਆ ।
Neither did he do any thing here, nor did he go to the city.

24. na kite koi chhRLAR si, na kIte koi kagAZ da DIggIa hoIa TUKRa.
ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਛਿੱਲੜ ਸੀ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਡਿੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਟੁਕੜਾ ।
There was neither a scrap, nor a piece of paper lying anywhere.

25. na mai(n) KAde SUrjit sing(h) nu(n) mIlIa sa(n) te na i kade o-h-da MU(n)DA vekhIa si.
ਨਾ ਮੈਂ ਕਦੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ ਤੇ ਨਾ ਈ ਕਦੇ ਉਹਦਾ ਮੁੰਡਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ।
I had neither seen Surjit Singh nor his son.

26. puri na USdi ethe pAi e te na i othe paiNi e.
ਪੂਰੀ ਨਾ ਉਸਦੀ ਏਥੇ ਪਈ ਏ ਤੇ ਨਾ ਈ ਉਥੇ ਪੈਣੀ ਏ ।
Neither did he succeed here nor there.

27. chA(n)ga NA-h-i(n) MANNA ta(n) na MAN.
ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਤਾਂ ਨਾ ਮੰਨ ।
Well, if you don't want to believe (agree), it is upto you.

28. pAr je mAnUkh cha-h-e ta(n) sari dUnia(n) nu(n) rUa(h)ni bANA sAkde e.
ਪਰ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਏ ।
But if man really wills, he can spiritualize the whole world.

29. je tu(n) k-h-Al tik na gIa ta(n) ma(n) ape chAla java(n)ga.
ਜੇ ਤੂੰ ਕਲ੍ਹ ਤੀਕ ਨਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪੇ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂਗਾ ।
In case you don't go by to-morrow, I will go myself.

30. je kAmm kArn da Irada hove ta(n) kAr i lAi da e.
ਜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਰ ਈ ਲਈਦਾ ਏ ।
If one really determines to do something, he can do it.

31. je tusi(n) roTi nA-h-i(n) so khaNi cha-h-o(n)de ta(n) mainu(n) saf saf kai-h de(n)de.
ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਸੋ ਖਾਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਕਹਿ ਦੇਂਦੇ ।
If you didn't want to have dinner, you could have told me frankly.

32. jAdo(n) mai(n) asam rai-h-nda sa(n) ta(n) mainu(n) Usdi pai-h-li chITthi mIli si.
ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਸਾਮ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ।
I got his first letter when I was in Assam.

33. chA(n)ga jAdo(n) sanu es k(h)Ar vIcho(n) kA-h-D deNge ta(n) tUsi(n) a jaNa.
ਚੰਗਾ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆ ਜਾਣਾ ।
Well, when we are turned out of this house, you may come.

34. hUN jAd jivAn khAtAm ho rI-h-a si ta(n) Usnu(n) me-h-nAt kArAn da khIal aIa.
ਹੁਣ ਜਦ ਜੀਵਨ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ।
Now, that he was approaching his end, he thought of hard work.

35. je o-h ja sAkda si ta(n) tu(n) vi chAla ja(n)da.
ਜੇ ਉਹ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ।
If he could go, you could too.

36. tUsi(n) eDe i juan o, jeda tUa(h)Da vIshvas te eDa i bU-h-De jeDa tUa(h)Da shA(n)ka.
ਤੁਸੀਂ ਏਡੇ ਈ ਜੁਆਨ ਓ, ਜੇਡਾ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਏਡਾ ਈ ਬੁਢੇ ਜੇਡਾ ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ੰਕਾ ।
You are as young as your faith and as old as your scepticism.

37. mere lAi ta(n) je-h-a kuku tI-h-a tu(n).
ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਜਿਹਾ ਕੁਕੂ ਤਿਹਾ ਤੂੰ ।
You are as dear to me as Kukku.

38. je-ha pIo tI-h-a puttar.
ਜਿਹਾ ਪਿਓ ਤਿਹਾ ਪੁੱਤਰ ।
Like father like son.

VOCABULARY

bAS da ADDA ਬੱਸ ਦਾ ਅੱਡਾ	bus terminus, bus stand	ma(n) bap (mape) ਮਾਂ ਬਾਪ (ਮਾਪੇ)	parents
shA(n)ka ਸ਼ੰਕਾ	scepticism (doubt)	KANk ਕਣਕ	wheat
SI-h-da ਸਿੱਧਾ	straight	chhIlAr ਛਿੱਲੜ	scrap
bAcchi ਬੱਚੀ	little girl, kid	mAnNA ਮੰਨਣਾ	to believe, agree
s*ai*-h-m gAi ਸਹਿਮ ਗਈ	was frightened	rUa(h)ni ਰੂਹਾਨੀ	spiritual
p(h)Arosa ਭਰੋਸਾ	faith	Irada kArna ਇਰਾਦਾ ਕਰਨਾ	to determine
jUtti ਜੁੱਤੀ	shoes	saf saf k*ai*-h-NA ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਕਹਿਣਾ	to talk frankly
tASAlli ਤਸੱਲੀ	satisfaction	p*ai*-h-li-chITThi ਪਹਿਲੀ ਚਿੱਠੀ	first letter
pArvah kArni ਪਰਵਾਹ ਕਰਨੀ	to care for	k(h)Aro(n) KA-h-DNA ਘਰੋਂ ਕੱਢਣਾ	to turn out of the house
h*au*sla ਹੌਂਸਲਾ	confidence	jivAn ਜੀਵਨ	life
pASAnd ਪਸੰਦ	liking	vIshvas ਵਿਸ਼ਵਾਸ	faith

LESSON XII

1. jithe tua(h) Da p(h)ra r<u>ai</u>(n)da e uthe nal i e mera k(h)Ar.
ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਡਾ ਭਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਉਥੇ ਨਾਲ ਈ ਏ ਮੇਰਾ ਘਰ ।
My residence is next to your brother's.

2. jithe b<u>au</u>-h-ta mi-h-(n) v-h-Are, uthe i fAsAl chA(n)gi hUndi e.
ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹੇ ਉਥੇ ਈ ਫ਼ਸਲ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ।
The crops are good wherever there is a heavy rainfall.

3. jithe m<u>ai</u>(n) k-h-Al gia sa(n) Ajj vi othe jaNa e.
ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਕਲ੍ਹ ਗਿਆ ਸਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਓਥੇ ਈ ਜਾਣਾ ਏ ।
I will go to the same place today, where I went yesterday.

4. jinna o-h siaNa e ona o-h kAmm nA-h-i(n) kArda.
ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਸਿਆਣਾ ਏ ਓਨਾ ਉਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ।
He does not work as much as he is intelligent.

5. jinna vA-h-dia kAmm kAroge one i vA-h-d p<u>ai</u>se milAnge.
ਜਿੰਨਾ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰੋਗੇ ਓਨੇ ਹੀ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਮਿਲਣਗੇ ।
The better the work, the more money you will get.

6. jinna khArcha kita si ona la-h-b nA-h-i(n) hoia is vicho(n).
ਜਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਓਨਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ।
The profit from this business has not been commensurate with the investment.

7. tere te Asi(n) jinni kU as rAkhde sa(n), tu(n) ta(n) Us to(n) vA-h-d kAmal kAr ditta e.
ਤੇਰੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਸਾਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ ।
Your performance has been much better than what we expected of you.

8. je-h-RA nir(h)b<u>au</u> nA-h-i(h) o-h ADol vi nA-h-i(n).
ਜਿਹੜਾ ਨਿਰਭਉ ਨਹੀਂ ਉਹ ਅਡੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ।
The one who is not fearless, is not stable.

9. jo Usne ki-h-a si, o-h ta(n) Us kAr vAkhais.
ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਕਰ ਵਖਾਇਆ ।
He has accomplished whatsoever he had avowed.

10. jo kU-h-j vi tu(n) khaNa cha-h-o(n)da e(n), kha l<u>ai</u>.
ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੂੰ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏਂ, ਖਾ ਲੈ।
You can eat whatever you like.

11. jo kU-h-j Asa(n) sUNIa si, o-h bIlkUl Thik niklIa.
ਜੋ ਕੁਝ ਅਸਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਨਿਕਲਿਆ।
Whatever we had heard has come true.

12. jo hovega DITha javega.
ਜੋ ਹੋਵੇਗਾ ਡਿੱਠਾ ਜਾਵੇਗਾ।
Whatsoever is it, would fall.

13. jo sUkh apNe k(h)Ar vIch e, o-h pArdes vIch nA-h-i(n) mIlda.
ਜੋ ਸੁਖ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਏ, ਉਹ ਪਰਦੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।
The contentment one gets at home is not to be found abroad.

14. jIs k(h)Ar vIch m<u>ai</u>(n) r<u>ai</u>-h-nda a(n), Use vIch do mU(n)De hor vi r<u>ai</u>-h-nde ne.
ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਆਂ, ਉਸ ਵਿਚ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਹੋਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।
Two other chaps (boys) also share the house, I am living in.

15. jIs bAs vIch m<u>ai</u>(n) b<u>ai</u>Tha sa(n), Usdi tAkAr hoN lAgi si.
ਜਿਸ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਸਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।
The bus I was travelling in, was going to have an accident.

16. jIs khet vIch p<u>ai</u>-h-la(n) makki si, Use vIch kANk bij rA-h-e a(n).
ਜਿਸ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਕੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਬੀਜ ਰਹੇ ਆਂ।
We are sowing wheat in that very field where we had maize earlier.

17. jIs sAkul vIch mere pIta ji pA-h-R ke gAe nee Use vIch m<u>ai</u>(n) vi pA-h-Rda a(n).
ਜਿਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗਏ ਨੇ, ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਆਂ।
I too study in the same very school, where my father had studied.

18. je-h-Ra mU(n)Da k-h-Al mIlIa si, o-h mera jAmati si.
ਜਿਹੜਾ ਮੁੰਡਾ ਕਲ੍ਹ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਜਮਾਤੀ ਸੀ।
The boy we met yesterday, had been my class-mate.

19. je-h-Ra kAmm tUsi(n) kArna cha-h-o(n)de o, o-h na-h-i(n), ho sAkda.
ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਓ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
It is not possible for you to do what you want.

20. je-h-Ri gAl tUsi(n) akhi si, o-h hoke i rA-h-i.
ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਆਖੀ ਸੀ, ਉਹ ਹੋ ਕੇ ਈ ਰਹੀ।
Whatever you had predicted has come true.

21. je-h-RI kuri gao(n)di si, o-h chAndigA-h-R to(n) ai e.
ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਗਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਈ ਏ ।
The girl who was singing has come from Chandigarh.

22. teria(n) Akha(n) to(n) IO(n) japde e, jIve(n) rati(n) tu(n) sUtta i nA-h-i(n).
ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਤੀਂ ਤੂੰ ਸੁੱਤਾ ਈ ਨਹੀਂ ।
It appears from your eyes that you didn't sleep last night.

23. eni gArmi to(n) IO lAgda e jIve(n) Ajj mi-h-(n) vA-h-rega.
ਏਨੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਏ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹੇਗਾ ।
This extreme hot weather indicates that it might rain to-day.

24. o-h-de cheh-re to(n) IO lAgda si jIve(n) mai(n) o-h-nu(n) pai-h-l(n) vi kAde vekhIa hove.
ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ।
It appeared from his face that I had seen him somewhere earlier too.

25. jAd tik U-h-na da jUT kaIm e odo(n) tik U-h-na(n)da koi kU-h vi nA-h-i(n) VIgaR SAkda.
ਜਦ ਤੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੁਟ ਕਾਇਮ ਏ ਓਦੋਂ ਤੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ ।
So long as their gang is intact, nobody can do them any harm.

26. jAd tik mai(n) vapAS na mURa(n) tAd tik tu(n) etho(n) na hIlli(n).
ਜਦ ਤੀਕ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਨਾ ਮੁੜਾਂ ਤਦ ਤੀਕ ਤੂੰ ਏਥੋਂ ਨਾ ਹਿੱਲੀਂ ।
So long as I don't return, you should not budge from.

27. jAd tik lARai nA-h-i(n) hATdi tAdo(n) tik p(h)a chA-h-Rde rai-h-Nge lANge.
ਜਦ ਤੀਕ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ ਤਦੋਂ ਤੀਕ ਭਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਈ ਰਹਿਣਗੇ ।
So long as the hostilities do not cease, prices are bound to shoot up.

28. tu(n) odo(n) tik SAfAl nAh-i(n) ho SAkda, jAdo(n) tik tu(n) SI-h-de ra-h nA-h-i(n) pai(n)da.
ਤੂੰ ਓਦੋਂ ਤੀਕ ਸਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਤੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ।
You can not succeed until you mend your ways.

29. jIve(n) jIve(n) lARai vA-h-d-di gAi, loka(n) de dIl Udas hU(n)de gAe.
ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਲੜਾਈ ਵੱਧਦੀ ਗਈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ।
As the war went on, the people were more and more depressed.

30. jIO(n) i mai(n) SATeshAn te pUjja ch(h)AT i gADDi TUr pAI.
ਜਿਉਂ ਈ ਮੈਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਪੁੱਜਾ, ਝੱਟ ਹੀ ਗੱਡੀ ਟੁਰ ਪਈ ।
No sooner did I reach the station, the train steamed off.

31. jio(n) jio(n) rog vA-h-d-da gia, k(h)Ar vallia di chinta vi vA-h-d-di gAi.
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਰੋਗ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਵੱਧਦੀ ਗਈ ।
As the sickness came creeping on, the folks at home were increasingly worried.
32. o-h ap rAb da taria si Ago(n) mU(n)De vi U-h-o je-h-e mil gAe.
ਉਹ ਆਪ ਰੱਬ ਦਾ ਤਾਰਿਆ ਸੀ ਅਗੋਂ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਉਹੋ ਜੇਹੇ ਮਿਲ ਗਏ ।
One thing, he, himself was God-forsaken, and moreover, he became like his friends.
33. Ik te o-h tAkRa si, duja bARE guse vala.
ਇਕ ਤੇ ਉਹ ਤਕੜਾ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲਾ ।
Firstly he was quite hafty, and secondly he was short-tempered.

VOCABULARY

fAsAl ਫ਼ਸਲ	crop	tAkAr ਟੱਕਰ	accident
siANa ਸਿਆਣਾ	intelligent	mAkki ਮੱਕੀ	maize
la-bh ਲਾਭ	profit	bij rA-h-e a(n) ਬੀਜ ਰਹੇ ਆ	are sowing
as ਆਸ	expectation	gauNa ਗਾਉਣਾ	to sing
nirp(h)au ਨਿਰਭਉ	fearless	Akha(n) ਅੱਖਾਂ	eyes
ADol ਅਡੋਲ	stable	jive(n) ਜਿਵੇਂ	as if
kAr vikhaNa ਕਰ ਵਿਖਾਣਾ	to accomplish	rog ਰੋਗ	disease
sUkh ਸੁਖ	contentment	chinta ਚਿੰਤਾ	worry

LESSON XIII

1. n<u>ai</u>-h-r de nal nal tezi nal ja(n)dɪa(n) bᴀs ne p(h)akhʀa da pᴜl par kita.
   ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਬਸ ਨੇ ਭਾਖੜਾ ਦਾ ਪੁਲ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ।
   Moving fast along the canal, the bus crossed the Bhakra Bridge.
2. dɪlli r<u>ai</u>-h-ndɪa(n) ᴜsnu(n) khᴀbra(n) sᴜɴᴀn da sh<u>au</u>k p<u>ai</u> gɪa si.
   ਦਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਬਰਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ।
   She/he acquired a taste for listening to the news during her/ his stay in Delhi.
3. ɪs ɪlake vɪch r<u>ai</u>-h-ndɪa(n) m<u>ai</u>(n) ɪtho(n) de lok git ɪᴋᴀthe kᴀrda rɪ-h-a a(n).
   ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਆਂ ।
   During my stay in this region, I have been collecting folk-songs of the area.
4. mere rokdɪa(n) rokdɪa(n) o-h k(h)ᴀro(n) chᴀla gɪa.
   ਮੇਰੇ ਰੋਕਦਿਆਂ ਰੋਕਦਿਆਂ ਉਹ ਘਰੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ।
   Inspite of my requests to the contrary, he left the home.
5. bᴀʀi mᴜshkᴀl nal p(h)ᴀjdɪa(n) p(h)ᴀjdɪa gᴀᴅᴅi phᴀʀi.
   ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਭਜਦਿਆਂ ਭਜਦਿਆਂ ਗੱਡੀ ਫੜੀ ।
   I had to run all the way to catch the train.
6. bɪna kᴜ-h-j bolɪa(n) hᴀrdip ᴜsde mᴀgᴀr ho turi.
   ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆਂ ਹਰਦੀਪ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਹੋ ਤੁਰੀ ।
   Without uttering a word, Hardeep followed him.
7. bɪna kᴜ-h-j kha-h-dɪa(n) pitɪa(n) o-h sᴀver da k(h)ᴀro(n) gɪa hoɪa e.
   ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਖਾਧਿਆਂ ਪੀਤਿਆਂ ਉਹ ਸਵੇਰ ਦਾ ਘਰੋਂ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਏ ।
   He has been away from home since this morning without having taken even a morsel.
8. j<u>ai</u>dev hᴀssɴo na r<u>ai</u> sᴀki.
   ਜੈ ਦੇਵ ਹੱਸਣੋ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ ।
   Jaidev couldn't help laughing.

9. so-h-ᴅi hera feri kᴀrno ᴅᴀrda si.
ਸੋਢੀ ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀ ਕਰਨੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ ।
Sodhi was scared of getting involved in the red-tape.

10. mᴀhan lekhᴀk zɪndgi prᴀti apɴia(n) kimta(n) pᴀrgᴛᴀoɴo ɴᴀ-h-i(n) ch(h)ᴀkda.
ਮਹਾਨ ਲੇਖਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣੋ ਨਹੀਂ ਝਕਦਾ ।
A great writer does not hesitate to express his own values of life.

11. _ai_tho(n) tᴜr paiɴ nalo(n) hor ki chᴀ(n)ga e ?
ਐਥੋਂ ਤੁਰ ਪੈਣ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਕੀ ਚੰਗਾ ਏ ?
What else is better than to leave this place ?

12. ᴀje-h-a kᴀmm kᴀrn nalo(n) ta(n) chᴀ(n)ga si kɪ tu(n) dᴀrɪa vɪch ᴅᴜb ke mᴀr ja(n)da.
ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ।
Rather than act in such a manner, you should have thrown yourself in the river.

13. o-h saᴅe k(h)ᴀr aoɴo ᴅᴀrda si.
ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਣੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ ।
He was afraid of coming over to our place. (Lit. house).

14. n_au_jvana(n) nu(n) f_au_j vɪch p(h)ᴀrti hoɴ to(n) ᴅᴀrna ɴᴀ-h-i(n) cha-h-ida.
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ।
Young men shouldn't be afraid of getting recruited in the Army.

15. tᴜa(h)nu(n) ta(n) gu-h-ʀe prᴀtigami vi sal_au_-h-ɴ to(n) bɪɴa ɴᴀ-h-i(n) r_ai_-h sᴀkde.
ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਗੂਹੜੇ ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ ਵੀ ਸਲਾਹੁਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ।
Even the most reactionary people cannot help praising you.

16. gᴀltia(n) kᴀrna ta(n) mᴀnukhi sᴜb(h)a e.
ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾ ਏ ।
To err is human.

17. rashᴛᴀr-pᴀti nu(n) mɪlɴa vi ta(n) bᴀʀe maɴ di gᴀl e.
ਰਾਸ਼ਟਰ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਤਾਂ ਬੜੇ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਏ ।
Even to see the President, is a matter of great honour.

18. ᴜsdi sᴀla-h na mᴀɴɴa vi tua(h)ᴅi gᴀlti hovegi.
ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਗਲਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ।
It will be a great mistake on your part to ignore his advice.

19. ti-h rupAE nu(n) vikdi kANk vi us lAi koi nAfa nA-h-i(n) si lia sAki.
ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਵਿਕਦੀ ਕਣਕ ਵੀ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਨਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ ਸਕੀ ।
The wheat selling even at rupees thirty could not bring him any profit.
20. o-h-ne m<u>ai</u>nu(n) yAkin divaia ki o-h mAsum e.
ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮਸੂਮ ਏ ।
He convinced me that he was innocent.
21. o-h-ne m<u>ai</u>nu(n) dAssia ki us di trAkki ho gAi e.
ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਏ ।
He told me that he has been promoted.
22. usne m<u>ai</u>nu(n) pucchia ki tu(n) kithe ja ri-h-a e(n).
ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏਂ ।
He enquired of me as to where I was going.
23. m<u>ai</u>nejAr ne n<u>au</u>kra(n) nu(n) ki-h-a ki kAmm bAnd kAr dio.
ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਉ ।
The manager ordered the employees to stop working.
24. m<u>ai</u>(n) bech<u>ai</u>n ho ri-h-a sa(n) e-h jAnAn lAi ki mArdane nu(n) paNi milda e ki nA-h-i(n).
ਮੈਂ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਏ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ।
I was very anxious to know whether Mardana would get water or not.
25. te tusi(n) do ku inch hor khisAk jao ta(n) m<u>ai</u>(n) vi b<u>ai</u>th java(n).
ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਕੁ ਇੰਚ ਹੋਰ ਖਿਸਕ ਜਾਉ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਬੈਠ ਜਾਵਾਂ ।
If you move a bit, I will also be able to sit.
26. pAta nA-h i(n) ram aege ja(n) nA-h-i(n).
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਰਾਮ ਆਏਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ।
Don't know whether Ram will come.
27. je tu(n) apNa kAmm khAtAm kAr lia e ta(n) tu(n) ba-h-r ja ke kheD sAkda e(n).
ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਲਿਆ ਏ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਏਂ ।
If you have done your work you can go out and play.
28. je o-h chAla gia e ta(n) us ne jaN bu-h-j ke Aje-h-a kita e.
ਜੇ ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਏ ।
If he has left, he obviously and deliberately did so.

29. je mai(n) USnu(n) mɪlda ta(n) USnu(n) ɪs bare dAss de(n)da.
ਜੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦੇਂਦਾ ।
Had I seen him, I would have told him about this.

30. sAch mUch mai(n) vi ese dUchɪti vɪch sa(n) kɪ tua(n)nu(n) khechAl dɪa(n) ja(n) na.
ਸਚ ਮੁਚ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸੇ ਦੁਚਿਤੀ ਵਿਚ ਸਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੇਚਲ ਦਿਆਂ ਜਾਂ ਨਾ ।
Quite honestly I was hesitant about whether I should bother you.

31. e-h o-h-i mU(n)Da e jɪs dia(n) kɪtaba(n) chori ho gAia(n) ne.
ਇਹ ਉਹੀ ਮੁੰਡਾ ਏ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ ।
Here is the boy whose books have been stolen.

32. o-h admi je-h-Ra sanu(n) k-h Al mɪlɪa si Ajj khaNe te a rɪ-h-a e.
ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਕਲ੍ਹ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਜ ਖਾਣੇ ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਏ ।
The man who met us yesterday, is coming for lunch.

33. o-h kUrsi je-h-Ri rAvi ne toRi si, USdi mUrAmAt kiti ja rA-h-i e.
ਉਹ ਕੁਰਸੀ ਜਿਹੜੀ ਰਵੀ ਨੇ ਤੋੜੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ ।
The chair which was broken by Ravi is being repaired.

34. mera pɪta ji jo kɪ bɪmar ne, Ajj k-h-Al dɪlli rai-h-nde ne.
ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਜੋ ਕਿ ਬਿਮਾਰ ਨੇ, ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਦਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ।
My father who is sick, is at Delhi these days.

35. mere pɪta ji jo kɪ chali vA-h-rɪa to(n) UpAr ne, aje vi haki kheDde ne.
ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਜੋ ਕਿ ਚਾਲੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨੇ, ਅਜੇ ਵੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦੇ ਨੇ ।
My father who is over forty now, still plays hockey.

36. A(n)De je-h-Re mai(n) k-h-Al lɪa(n)de sAn, khrab nɪkle ne.
ਅੰਡੇ ਜਿਹੜੇ ਮੈਂ ਕਲ੍ਹ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ, ਖਰਾਬ ਨਿਕਲੇ ਨੇ ।
The eggs I brought yesterday have been found rotten.

37. mai(n) o-h tha(n) jaNda a(n) jɪthe o-h kAmm kArda e.
ਮੈਂ ਉਹ ਥਾਂ ਜਾਣਦਾ ਆਂ ਜਿਥੇ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਏ ।
I know that place, where he works.

38. A(m)ba(n) de je-h-Re bUTe mU-hindAr ne tɪn vA-h-re pai-h-la(n) lae sAn o-h-na(n) nu(n) Aje tɪk koi phAl nA-h-i(n) lAgga.
ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬੂਟੇ ਮਹਿੰਦਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੀਕ ਕੋਈ ਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ।
The mango trees which Mohinder planted three years ago have not yet borne any fruits.

39. mainu(n) USde dɪlli jaN da pAta si.
ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ।
I knew about his going to Delhi.

40. usde kAmre vich vARdia(n) i tua(h)nu(n) us de so-h-j sUad da pAta lAgda si.
ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੜਦਿਆਂ ਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸੋਹਜ ਸੁਆਦ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ।
As soon as you entered his room you could appreciate his aesthetic sense.

41. usne mainu(n) akhia i Aje-h-e T(h)Ang nal si ki mai(n) usnu(n) niras nA-h-i(n) si kArna cha-h-ia.
ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ ਈ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ।
He asked me in such a way that I didn't want to disappoint him.

42. hAr Amir nu(n) fikAr rai-h-nda e ki koi hor usdi daulAt lUT ke na lai jae.
ਹਰ ਅਮੀਰ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਸ ਦੀ ਦੌਲਤ ਲੁੱਟ ਕੇ ਨਾ ਲੈ ਜਾਏ ।
Every rich man is worried lest somebody take away his wealth.

VOCABULARY

nai-h-r ਨਹਿਰ	canal	k(h)Aro(n) ਘਰੋਂ	from the house
tezi nal ja(n)-dia(n) ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦਿਆਂ	while moving fast	p(h)Ajjdia(n) p(h)Ajjdia(n) ਭੱਜਦਿਆਂ ਭੱਜਦਿਆਂ	while running
rai-h-ndia(n) ਰਹਿੰਦਿਆਂ	during the stay	bina(n)kU-h-j bolia(n) ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆਂ	without speaking (without uttering a word)
sUNna ਸੁਣਨਾ	to listen	mAgAr turna ਮਗਰ ਤੁਰਨਾ	to follow
shauk ਸ਼ੌਕ	taste	hAssno ਹਸਣੋ	from laughing
ilake vich ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ	in the area	hera feri ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀ	black-mail red-tape
lok git ਲੋਕ ਗੀਤ	folk-songs	lekhAk ਲੇਖਕ	writer
ikAThe kArna ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ	to collect	kimta(n) ਕੀਮਤਾਂ	values
rokNa ਰੋਕਣਾ	to stop from doing any thing	pArgTANA ਪਰਗਟਾਣਾ	to express

jh(h)AKNa ਝੱਕਣਾ	to hesitate
zɪndgi ਜ਼ਿੰਦਗੀ	life
aitho(n) ਐਥੋਂ	from this place
dAria ਦਰਿਆ	river
DArna ਡਰਨਾ	to be afraid of
gu-hRe pRAtigami ਗੂਹੜੇ ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ	most reactionary
mANUkhi sUb(h)a ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾ	human nature
rashTAr-pAti ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ	The President
maN ਮਾਣ	honour
sAla-h (Noun) ਸਲਾਹ	advice
sAla-h deNA (verb) ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ	to advise
nu(n) vɪkdi ਨੂੰ ਵਿਕਦੀ	selling at
nAfa ਨਫਾ	profit, gain
yAkin duaNA ਯਕੀਨ ਦੁਆਣਾ	to promise, (to assure, to convince)
trAkki ਤਰੱਕੀ	promotion (progress)
bechain ਬੇਚੈਨ	to be worried, to be upset to be anxious
duchɪti vɪch ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ	to be in an undecided condition to be hesitant
je-h-RA ਜਿਹੜਾ	the one who
mUrAmAt ਮੁਰੰਮਤ	repair
chali ਚਾਲੀ	forty
khrab A(n)De ਖਰਾਬ ਅੰਡੇ	rotten eggs
tha(n) ਥਾਂ	place
bUTA/bUTe ਬੂਟਾ/ਬੂਟੇ	tree/trees
T(h)Ang ਢੰਗ	way
nɪras kArna ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨਾ	to disappont
Amir ਅਮੀਰ	rich man

LESSON XIV

1. Agli Dak kAdo(n) nɪklegi ?
ਅਗਲੀ ਡਾਕ ਕਦੋਂ ਨਿਕਲੇਗੀ ?
When is the next clearance due ?

2. m*ai*nu(n) ta bukhar chA-h-RIa hoIa e.
ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਏ ।
I have temperature.

3. DaktAr sa-h b jUab de gAe ne.
ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਜੁਆਬ ਦੇ ਗਏ ਨੇ ।
The doctor has declared the case hopeless.

4. ɪthe chUngi (mAsul) vaste Thai-h-ro.
ਇਥੇ ਚੁੰਗੀ (ਮਹਿਸੂਲ) ਵਾਸਤੇ ਠਹਿਰੋ ।
Stop here for octroi.

5. ɪs mAsle nu(n) dAba dɪo.
ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿਉ ।
Hush up this matter.

6. ɪs nu(n) apNa k(h)Ar sA-h-mjo.
ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਮਝੋ ।
Feel at home here.

7. m*ai*-h-mana(n) de hAth tua(h) dɪo.
ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਧੁਆ ਦਿਉ ।
Help the guests wash their hands.

8. nim hAkim to(n) bAcho.
ਨੀਮ ਹਕੀਮ ਤੋਂ ਬਚੋ ।
Beware of the quack doctors.

9. apNa hɪsab chUka dɪo.
ਆਪਣਾ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਾ ਦਿਉ ।
Please, settle your accounts.

10. ki tua(h)Da Us nal koi l*ai*N deN h*ai* ?
ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ ਦੇਣ ਹੈ ?
Do you have any dealings with him ?

11. lɪfafe te TIKAT k(h)AT lAgge ne.
ਲਿਫਾਫੇ ਤੇ ਟਿਕਟ ਘੱਟ ਲਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ।
There are not sufficient stamps on the envelope.

12. apNE pɪta ji nu(n) mere VAlo(n) SAT SIri Akal k*ai*-h-NA.
ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਹਿਣਾ ।
Pay my regards to your father.

13. m*ai*nu k(h)ANTA k(h)AR de kol UTAR deNA.
ਮੈਨੂੰ ਘੰਟਾ ਘਰ ਦੇ ਕੋਲ ਉਤਾਰ ਦੇਣਾ ।
Please, drop me near the clock-tower.

14. tUsi(n) ɪsda bUra na mAN*au*NA.
ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮਨਾਉਣਾ ।
Don't take it ill.

15. mata da Tika lAgva lAO.
ਮਾਤਾ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਗਵਾ ਲਉ ।
Get yourself vaccinated.

16. o-h bAri ho gɪa si.
ਉਹ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ।
He was acquitted.

17. mere kol pAnj pAnj rUpAE de do not SAn.
ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪੰਜ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੋ ਨੋਟ ਸਨ ।
I had two five-rupee notes.

18. Usnu(n) do sal di sAkht k*ai*d di sAza hoi/mɪli.
ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ/ਮਿਲੀ ।
He was sentenced to two years' rigorous imprisonment.

19. *ai*ve(n) meri gAl vɪch dAKhAl na dɪo.
ਐਵੇਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦਿਉ ।
Please, do not interfere in my affairs.

20. Ajj mera khaNA ba-h-r e.
ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਖਾਣਾ ਬਾਹਰ ਏ ।
I'll dine out today.

21. mera sir na khao.
ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਨਾ ਖਾਉ ।
Please, do not pester me.

22. Us nu(n) steshAN te chhADAN lAi jaNA i pAvega.
ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਛੱਡਣ ਲਈ ਜਾਣਾ ਈ ਪਵੇਗਾ ।
We will have to see him off at the station.

23. o-h mera hAM-nam e.
ਉਹ ਮੇਰਾ ਹਮਨਾਮ ਏ ।
He is my name-sake.

24. o-h ta(n) ha(n) vIch ha(n) mIlan vala i e.
ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਣ ਵਾਲਾ ਈ ਏ ।
He is just a yes-man.

25. USne apNA mAkan khali kArva lIa.
ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ।
He got his house vacated.

26. dArvaze nu(n) chITKNI la dIo.
ਦਰਵਾਜੇ ਨੂੰ ਚਿਟਕਣੀ ਲਾ ਦਿਉ ।
Please, bolt the door.

27. ki tUsi(n) DAKTAr nu(n) bUlaIa e ?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਏ ?
Have you sent for the doctor ?

28. US di ZAmanAt ZAbAt ho gAi e.
ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ ਏ ।
His security has been confiscated.

29. SARAk di mURAmAt ho rA-h-i e.
ਸੜਕ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਹੋ ਰਹੀ ਏ ।
The road is being repaired.

30. loka(n) vIch bau-h-t kAbr(h)aT faili hoi si.
ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਹਟ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ।
The people were very much panic-stricken.

31. pUlIs ne p(h)IR nu(n) hATauN lAi goli chAla dItti.
ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿਤੀ ।
The police opened fire to disperse the crowd.

32. pUlis nu(n) tailifon kAr dIo.
ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰ ਦਿਉ ।
Please, ring up the police.

33. Ik mU(n)DA moTAr de heTha(n) a gIa.
ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਮੋਟਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਿਆ ।
A boy was run over by a motor-car.

34. US ne Akhbar de vIrU-d hATAk-IZZAat da mukAddma chAlaIa.
ਉਸ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੱਤਕ-ਇਜ਼ਤ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ।
He brought a case of defamation against the newspaper.

35. Agli mArdAm shumari 1971 vich hovegi.
ਅਗਲੀ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ 1971 ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ ।
The next census will take place in 1971.

36. usnu(n) zAmanAt te chhAd ditta gia si.
ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ।
He was released on bail.

37. vichara sukk ke hADDia(n) di muTh r*ai*-h gia e.
ਵਿਚਾਰਾ ਸੁੱਕ ਕੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ ਰਹਿ ਗਿਆ ਏ ।
The poor fellow has been reduced to a skelton.

38. Aje tik koi pAkka bA(n)dobAst nA-h-(n) hoia.
ਅਜੇ ਤੀਕ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ।
Permanent arrangement has not been made so far.

39. Thokra(n) kha ke i bA(n)de nu(n) AkAl ao(n)di e.
ਠੋਕਰਾਂ ਖਾ ਕੇ ਈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਕਲ ਆਉਂਦੀ ਏ ।
One grows wiser with experience.

40. usda pAti b*au*-h-ti shrab pi(nda) e.
ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਬਹੁਤੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਏ ।
Her husband drinks (wine) too much.

41. o-h bARa fAzul khArch si.
ਉਹ ਬੜਾ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ ਸੀ ।
He was an extravagant.

42. b*au*-h-t h*au*-li chAlo.
ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਚਲੋ ।
Drive very slow.

43. e-h rAsta am nA-h-i(n).
ਇਹ ਰਸਤਾ ਆਮ ਨਹੀਂ ।
This is not a thorough-fare.

44. itho(n) lA-ngAN valia(n) nu(n) pulis de hAvale kAr ditta javega.
ਇਥੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
Trespassers will be prosecuted.

45. jeb kutria(n) to(n) bAcho.
ਜੇਬ-ਕਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੋ/ਖਬਰਦਾਰ ।
Beware of pick-pockets.

46. us ne sara p(h)a(n)Da foR ditta.
ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਾ ਭਾਂਡਾ ਫ਼ੋੜ ਦਿਤਾ ।
He gave out the secret.

47. tusi(n) e-h juttia(n) bANia(n) bANaia(n) lAia(n) ne ja(n) k*ai*-h ke bANvaia(n) ne ?
ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣੀਆਂ-ਬਣਾਈਆਂ ਲਈਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਬਣਵਾਈਆਂ ਨੇ ?
Did you get this pair of shoes readymade or got it made to order ?

48. o-h tUA(h)DA mAkh*au*l UDA rI-h-a si.
ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ।
He was pulling your legs.

49. m*ai*(n) AGle *ai*tvar jAllAnADAr java(n)ga/gi.
ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਐਤਵਾਰ ਜਲੰਧਰ ਜਾਵਾਂਗਾ/ਗੀ ।
I shall go to Jullundur next Sunday.

50. mera SA-h-b to(n) chhoTA bAcha dA(n)d KA-h-d rI-h-a e.
ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਦੰਦ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਏ ।
mere SA-h-b to(n) choTE bAchhe ne dA(n)dia(n) rAkhia(n) ne.
ਮੇਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਬਚੇ ਨੇ ਦੰਦੀਆਂ ਰਖੀਆਂ ਨੇ ।
My youngest child is cutting teeth.

51. o-h gUsse/kro-h-d nal Agg pAb(h)uka ho gIA.
ਉਹ ਗੁੱਸੇ/ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਅੱਗ ਪਭੂਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ।
He flew into a fit of anger.

52. haki da m*ai*ch brabAr rI-h-a.
ਹਾਕੀ ਦਾ ਮੈਚ ਬਰਾਬਰ ਰਿਹਾ ।
The hockey match ended in a draw.

53. m*au*t nu(n) koi TAl nA-h-i(n) sAkda.
ਮੌਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ।
Death is inevitable.

54. o-h bARA honhar mUNDA e.
ਉਹ ਬੜਾ ਹੋਣਹਾਰ ਮੁੰਡਾ ਏ ।
He is very promising boy.

55. tije dArje da musafAr-khana khAcha khAch p(h)ArIA hoIA si.
ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਮੁਸਾਫ਼ਰ-ਖਾਨਾ ਖਚਾ-ਖਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ।
The third-class passenger hall (waiting room) was packed to capacity.

56. m*ai*(n) sari rat USAlVATTE l*ai*(n)da rI-h-A te Ik pAl vi ni(n)d nA-h-i(n) pAi.
ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਪਈ ।
I kept tossing on my bed the whole night and couldn't get even a wink of sleep.

57. o-h Akhbar dia(n) surkhia(n) nu(n) chheti chheti pA-h-R rI-h-a e.
ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਏ ।
He is hurriedly glancing over the head-lines of the paper.

58. Usne apNa Ullu sI-h-da kArna e.
ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਉੱਲੂ ਸਿਧਾ ਕਰਨਾ ਏ ।
He has his own axe to grind.

59. o-h Is durk(h)Tna vIch ma h-si(n) bAchIa.
ਉਸ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ ਉਹ ਮਸ੍ਹੀਂ ਬਚਿਆ ।
He had a narrow escape in this accident.

60. Ajj sham da khaNa tusi(n) mere k(h)Ar khaNa.
ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਖਾਣਾ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਖਾਣਾ ।
Please take your dinner at my place to-night.

61. m<u>au</u>sAm kInna Achha e, ao s<u>ai</u>r nu(n) chAlie.
ਮੌਸਮ ਕਿੰਨਾ ਅੱਛਾ ਏ, ਆਉ ਸੈਰ ਨੂੰ ਚਲੀਏ ।
The weather is very fine, let us go for a walk.

62. kAlkAtte da p<u>au</u>N paNi m<u>ai</u>nu(n) Thik nA-h-i(n) lAgga.
ਕਲਕੱਤੇ ਦਾ ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ।
The climate of Calcutta didn't suit me.

63. Us ne m<u>ai</u>tho(n) (mere to(n)) vi vA-h-d ke boli dItti.
ਉਸ ਨੇ ਮੈਥੋਂ (ਮੇਰੇ ਤੋਂ) ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਬੋਲੀ ਦਿਤੀ ।
He outbid me.

64. mera kot rAfu kAr dIo.
ਮੇਰਾ ਕੋਟ ਰਫੂ ਕਰ ਦਿਉ ।
Please darn my coat.

65. jIo(n) i m<u>ai</u>(n) steshAn te p<u>au</u>-h-(n)chIa kI gAdi chAl pAi.
ਜਿਉਂ ਈ ਮੈਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਗੱਡੀ ਚਲ ਪਈ ।
No sooner did I reach the station the train steamed off.

66. p(h)a *b<u>au</u>*-h t vA-h-d gAe ne.
ਭਾ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਏ ਨੇ ।
Prices have shot up.

67. Is parsAl da bima(n) kArva lAo.
ਇਸ ਪਾਰਸਲ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾ ਲਉ ।
Get this parcel insured.

68. e-h lAvo apNi chIThi.
ਇਹ ਲਵੋ ਆਪਣੀ ਚਿੱਠੀ ।
Here is a letter for you.

69. e-h chai-k tURva lIao.
ਇਹ ਚੈਕ ਤੁੜਵਾ ਲਿਆਉ ।
Get this cheque encashed.

70. p(h)a(n)De kAli kAra lAO.
ਭਾਂਡੇ ਕਲੀ ਕਰਾ ਲਉ ।
Get your utensils tinned.

71. kURi hai ta(n) bARi mIlANsar.
ਕੁੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮਿਲਣਸਾਰ ।
The girl is quite sociable.

72. Dak dIn vIch do var vA(n)Di ja(n)di e.
ਡਾਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ।
The mail is delivered twice a day.

VOCABULARY

bUkhar ਬੁਖਾਰ	fever, temperature	Tika ਟੀਕਾ	injection
chUngi (mAsul) ਚੁੰਗੀ (ਮਸੂਲ)	octroi	bAri hoNa ਬਰੀ ਹੋਣਾ	to be acquitted
Thai-h ro ਠਹਿਰੋ	stop, halt	pAnj rupAe da noT ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ	five-rupee note
mAsla ਮਸਲਾ	matter	kaid ਕੈਦ	imprisonment
nim hAkim ਨੀਮ ਹਕੀਮ	quack doctors	dAkhAl deNa ਦਖਲ ਦੇਣਾ	to interfere
hIsab ਹਿਸਾਬ	account	hADDian(n) di muTh ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ	skeleton
laiN deN ਲੈਣ-ਦੇਣ	dealings	hAm-nam ਹਮ-ਨਾਮ	name-sake
lifafa ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ	envelope	chITkNI ਚਿਟਕਣੀ	bolt
sAtkar ਸਤਕਾਰ	respect	zAmanAt ਜ਼ਮਾਨਤ	security
g(h)AnTa g(h)Ar ਘੰਟਾ-ਘਰ	clock-tower	zAbAt hoNa ਜ਼ਬਤ ਹੋਣਾ	to be confiscated
bura mANauNa ਬੁਰਾ ਮਨਾਉਣਾ	to take ill of	mURAMAT ਮੁਰੰਮਤ	repair

bAndobAst ਬੰਦੋਬਸਤ	arrangement
hAtAk izzAt ਹੱਤਕ ਇੱਜ਼ਤ	defamation
mukAddma ਮੁਕੱਦਮਾ	case, suit
goli chAlauNa ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣਾ	to open fire
fAzul khArc ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਖਰਚ	extravagant
jeb kutre ਜੇਬ-ਕਤਰੇ	pick-pockets
gusa/kro-h-d ਗੁੱਸਾ/ਕ੍ਰੋਧ	anger
kAbr(h)aT phailNa ਘਬਰਾਹਟ ਫੈਲਣਾ	panic
surkhia(n) ਸੁਰਖੀਆਂ	headlines
durk(h)Tna ਦੁਰਘਟਨਾ	accident
moTAr heTha auNa ਮੋਟਰ ਹੇਠਾ ਆਉਣਾ	to be run out
mArdAm shumari ਮਰਦਮ-ਸ਼ੁਮਾਰੀ	census
zAmanAt te chhADDNa ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਛੱਡਣਾ	to release on bail
baNia(n) baNaia(n) ਬਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ	readymade
hoNhar ਹੋਣਹਾਰ	promising
pau paNi ਪੌਣ-ਪਾਣੀ	climate
boli deNa ਬੋਲੀ ਦੇਣਾ	to bid
rAfu kArna ਰਫੂ ਕਰਨਾ	to darn
kai-hke bAnvaNa ਕਹਿ ਕੇ ਬਣਵਾਣਾ	make to order
dAnd kA-h-DDNa ਦੰਦ ਕੱਢਣਾ	cutting of teeth
musafArkhana ਮੁਸਾਫ਼ਰਖਾਨਾ	waiting room (hall)
chaik turvaNa ਚੈਕ ਤੁੜਵਾਣਾ	to encash the cheque
p(h)a ਭਾਅ	rates, prices
bima ਬੀਮਾ	insurance
milAnsar ਮਿਲਣ-ਸਾਰ	sociable

LESSON XV

1. sAt siri Akal.
   ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ।
   A Sikh greeting which could be used at any hour of the day when two persons meet or take leave of each other.
2. sUnao ji ki hal e ?
   ਸੁਣਾਉ ਜੀ ਕੀ ਹਾਲ ਏ ?
   Hello ! How do you do/How are you ?
3. ao AndAr lA-h-ng ao.
   ਆਉ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆਉ ।
   Please come in.
4. tUsi(n) bau-h-ti khechAl na karo ji.
   ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤੀ ਖੇਚਲ ਨਾ ਕਰੋ ਜੀ ।
   Oh please, don't trouble yourself that much.
5. tho-h-Ri der ta(n) baiTho ji.
   ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤਾਂ ਬੈਠੋ ਜੀ ।
   Why don't you stay for a while ?
6. k(h)Ar ta(n) sUkh sa(n)d e na ji ?
   ਘਰ ਤਾਂ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ ਏ ਨਾ ਜੀ ?
   Hope all is well at home ?
7. sare razi khUshi ne.
   ਸਾਰੇ ਰਾਜ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੇ ।
   Fine, everybody is O.K.
8. koi hor nAv(n) tazi sUNao.
   ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਤਾਜ਼ੀ ਸੁਣਾਉ ।
   What is the news ?
9. mere lAi koi seva hove.
   ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇ ?
   Any service for me ?
10. sade lAi koi seva dAsso ji.
    ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਦੱਸੋ ਜੀ ।
    Please do let me know, if I can be of any help.

11. hukAm kAro ji.
ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਜੀ ।
Yes please, what can I do for you ?

12. hukam ka-h-da ji bAS ık ARZ e.
ਹੁਕਮ ਕਾਹਦਾ ਜੀ, ਬਸ ਇਕ ਅਰਜ਼ ਏ ।
No, I have just a request to make.

13. kAdo(n) ae si ethe ?
ਕਦੋਂ ਆਏ ਸੀ ਏਥੇ ?
When did you come here ?

14. bAS ji hUNe i ae a(n).
ਬਸ ਜੀ ਹੁਣੇ ਈ ਆਏ ਆਂ ।
I have just arrived.

15. ka-h-li ka-h-di e ji.
ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਦੀ ਏ ਜੀ ।
What is the hurry ?

16. sade kol vi ık dın ta(n) thai-h-ro.
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਠਹਿਰੋ ।
Do stay another day with us.

17. k-h-Al chAle jaNa ka-h-li ka-h-di e tua(h)anu(n) ?
ਕਲ੍ਹ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਦੀ ਏ ਤੁਹਾਨੂੰ ?
O, you can certainly leave to-morrow, there is no hurry ?

18. sUNao ji/ha(n) ji, Agge dAsso ji.
ਸੁਣਾਓ ਜੀ/ਹਾਂ ਜੀ, ਅਗੇ ਦੱਸੋ ਜੀ ।
Yes yes, please carry on.

19. chıThi lıkhde rai-h-Na.
ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿਣਾ ।
Do keep on writing.

20. bAchıa(n) nu(n) vi lai(n)de aoNa.
ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਲੈਂਦੇ ਆਉਣਾ ।
Please, do bring along the children also.

21. IS di ki loR so ?
ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ?
Oh, (you) did not have to do that.

22. tUsi(n) ta(n) aive(n) i khechAl kiti.
ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਈ ਖੇਚਲ ਕੀਤੀ ।
You took all this trouble.

23. apNa i k(h)Ar sA-h-mjo ji.
ਆਪਣਾ ਈ ਘਰ ਸਮਝੋ ਜੀ ।
Please, feel at home here.
24. ja(n)de i chiThi pa deNa.
ਜਾਂਦੇ ਈ ਚਿੱਠੀ ਪਾ ਦੇਣਾ ।
Do drop a line as you reach there.
25. chiThi zArur piao ji.
ਚਿੱਠੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਇਉ ਜੀ ।
Please, do write us.
26. fikAr na kArna.
ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ।
Don't you worry.

VOCABULARY

KhechAl ਖੇਚਲ	trouble	hune aia ਹੁਣੇ ਆਇਆ	just arrived
tho-h-Ri der ਥੋਹੜੀ ਦੇਰ	a while	ka-h-li ਕਾਹਲੀ	hurry
sukh sa(n)d ਸੁਖ ਸਾਂਦ	as well	ka-h-di ਕਾਹਦੀ	about what
razi Khushi ਰਾਜ਼ੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ	alright	likhde rai-h-na ਲਿਖਦੇ ਰਹਿਣਾ	keep on writing
NAvi(n)tazi ਨਵੀਂ ਤਾਜ਼ੀ	news, (lit : fresh)	lai(n)de aona ਲੈਂਦੇ ਆਉਣਾ	to bring along
seva ਸੇਵਾ	service	loR ਲੋੜ	need
Arz ਅਰਜ਼	request	fikAr ਫ਼ਿਕਰ	worry

GLOSSARY—GENERAL

Parts of the Body

sArir ਸਰੀਰ	(human) body	ba-h-(n) ਬਾਂਹ	arm, arms
sIr ਸਿਰ	head	hAth ਹੱਥ	hand/s
mu(n)-h ਮੂੰਹ	face	unglia(n) ਉਂਗਲੀਆਂ	fingers
mAttha ਮੱਥਾ	forehead	lAta(n) ਲੱਤਾਂ	legs
nAkk ਨੱਕ	nose	pAt ਪੱਟ	thighs
Akh/Akha(n) ਅੱਖ (ਅੱਖਾਂ)	eye (eyes)	goDe ਗੋਡੇ	knees
kAnn ਕੰਨ	ear	p*ai*r ਪੈਰ	foot/feet
bu h-l/oTh ਬੁਲ੍ਹ/ਓਠ	lips	gITTe ਗਿੱਟੇ	anklets
dAnd ਦੰਦ	tooth/teeth	p(h)ARVATe ਭਰਵਟੇ	eye-brows
vAl/kes ਵਾਲ/ਕੇਸ	hair	nasa(n) ਨਾਸਾਂ	nostrils
ji-h-b ਜੀਭ	tongue	mASURe ਮਸੂੜੇ	gums
da-h-Ri ਦਾਹੜੀ	beard	hAtth di tAli ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ	palm
muchha(n) ਮੁੱਛਾਂ	moustaches	poTe ਪੋਟੇ	finger-tips
chhati ਛਾਤੀ	chest/breast	nA-h-o(n) ਨਹੁੰ	nail

AnguTha ਅੰਗੂਠਾ	thumb	hADDi ਹੱਡੀ	bone
gAla/gArdAn ਗਲਾ/ਗਰਦਨ	neck	talu ਤਾਲੂ	palate
mo-h-De ਮੋਢੇ	shoulders	ka(n) ਕਾਂ	velum
pɪth ਪਿੱਠ	back		

Relationships

ma(n) ਮਾਂ	mother	sala ਸਾਲਾ	wife's brothe
pɪo/pɪta ਪਿਉ/ਪਿਤਾ	father	sali ਸਾਲੀ	wife's sister
mape ਮਾਪੇ	parents	p(h)Anuja ਭਣੂਜਾ	sister's husband (brother-in-law)
chacha ਚਾਚਾ	uncle (father's younger brother)	jAwai ਜਵਾਈ	son-in-law
		nu-(n)-h ਨੂੰਹ	daughter-in-law
chachi ਚਾਚੀ	aunt (father's younger sister-in-law)	sau-h-ra ਸਹੁਰਾ	father-in-law
taɪa ਤਾਇਆ	uncle (father's elder brother)	SASS ਸੱਸ	mother-in-law
tai ਤਾਈ	aunt (father's elder sister-in-law)	mama ਮਾਮਾ	mother's brother
puttAr ਪੁੱਤਰ	son	mami ਮਾਮੀ	mother's brother's wife
		masi ਮਾਸੀ	mother's sister
t(h)i ਧੀ	daughter		
p(h)ra ਭਰਾ	brother	masAr ਮਾਸੜ	mother's sister's husband
p(h)aiN ਭੈਣ	sister	TAbAr ਟੱਬਰ	family
p(h)Arjai ਭਰਜਾਈ	sister-in-law (brother's wife)	pAtni ਪਤਨੀ	wife

pAti ਪਤੀ	husband	phuphAR ਫੁਫੜ	father's sister's husband
p(h)ua ਭੂਆ	father's sister		

Days of the week

somvar ਸੋਮਵਾਰ	monday	shukArvar ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ	friday
mAngAlvar ਮੰਗਲਵਾਰ	tuesday	sAnichArvar ਸਨੀਚਰਵਾਰ	saturday
bu-h-dvar ਬੁਧਵਾਰ	wednesday	aitvar ਐਤਵਾਰ	sunday
virvar ਵੀਰਵਾਰ	thursday		

Months

jAnvAri ਜਨਵਰੀ	January	julai ਜੁਲਾਈ	July
fArvAri ਫ਼ਰਵਰੀ	February	AgAst ਅਗਸਤ	August
march ਮਾਰਚ	March	sAtAmbAr ਸਤੰਬਰ	September
Aprail ਅਪਰੈਲ	April	AktubAr ਅਕਤੂਬਰ	October
mAi ਮਈ	May	nAvAmbAr ਨਵੰਬਰ	November
jun ਜੂਨ	June	dAsAmbAr ਦਸੰਬਰ	December

Natural Phenomenon

surAj ਸੂਰਜ	sun	bAdAl ਬੱਦਲ	clouds
chAnn ਚੰਨ	Moon	an(h)eri ਅਨ੍ਹੇਰੀ	dust-storm
tare ਤਾਰੇ	stars	ch(h)AkAh ਝੱਖੜ	dust-storm
Asman ਅਸਮਾਨ	sky	dAria ਦਰਿਆ	river

nala	ਨਾਲਾ	rivulet
nai-h-r	ਨਹਿਰ	canal
tAla	ਤਲਾ	tank
t(h)Up	ਧੁੱਪ	sun-shine
chha(n)	ਛਾਂ	shade
chanNi rat	ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ	moon-lit night
bASANt	ਬਸੰਤ	spring (season)
sArdia(n)	ਸਰਦੀਆਂ	winter
gArmia(n)	ਗਰਮੀਆਂ	summer
bArsat	ਬਰਸਾਤ	rainy-season
pAtch(h)AR	ਪਤਝੜ	autumn
mi(n)-h	ਮੀਂਹ	rain
bArf	ਬਰਫ	snow/ice
bArf paiNA	ਬਰਫ ਪੈਣਾ	snow fall
mas, ma-h-(n) pArshad	ਮਾਸ, ਮਾਂਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ	meat
sAmUndAr	ਸਮੁੰਦਰ	sea
maidan	ਮੈਦਾਨ	plains
pAhaR	ਪਹਾੜ	mountain
jangAl	ਜੰਗਲ	forest
hAve/pauN	ਹਵਾ/ਪੌਣ	air/wind
paun/paNi	ਪੌਣ-ਪਾਣੀ	climate
rUt	ਰੁੱਤ	season

Eating & Drinking

Ann	ਅੰਨ	food
mAchhi	ਮੱਛੀ	fish
Anaj	ਅਨਾਜ	grain
aTa	ਆਟਾ	flour
chavAl	ਚਾਵਲ	rice
mAkhAn	ਮੱਖਣ	butter
dU-h-d	ਦੁੱਧ	milk
dA-hi-(n)	ਦਹੀਂ	curd
lAssi	ਲੱਸੀ	lassi, butter-milk
khA(n)D	ਖੰਡ	sugar
pAnir	ਪਨੀਰ	cheese
cha-h	ਚਾਹ	tea

shArbAt ਸ਼ਰਬਤ	syrup	mithai ਮਿਠਾਈ	sweets
luN ਲੂਣ	salt	shrab ਸ਼ਰਾਬ	wine
mircha(n) ਮਿਰਚਾਂ	chillies	dal ਦਾਲ	pulses
kali mirch ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ	black-pepper	kale chhole ਕਾਲੇ ਛੋਲੇ	grams black
Achar ਅਚਾਰ	pickels	chiTTe chhole ਚਿੱਟੇ ਛੋਲੇ	grams white
sirka ਸਿਰਕਾ	vinegar	sau(n)f ਸੌਂਫ	aniseed
murAbba ਮੁਰੱਬਾ	jam		

Fruits

phAl ਫਲ	fruits	bAdam ਬਦਾਮ	almonds
Amb ਅੰਬ	mango	Ananas ਅਨਾਨਾਸ	pineapple
sAntra ਸੰਤਰਾ	orange	Adva(h)Na ਅਦਵ੍ਹਾਣਾ	water-melon
kela ਕੇਲਾ	plaintain	khArbuza ਖਰਬੂਜ਼ਾ	musk-melon
seb ਸੇਬ	apple	aRu ਆੜੂ	peaches
Anar ਅਨਾਰ	pomegranate	Angur ਅੰਗੂਰ	grapes
kish mish ਕਿਸ਼ਮਿਸ਼	raisins		

Vegetables

b(h)aji sAbzi ਭਾਜੀ, ਸਬਜ਼ੀ	vegetable	bAnd go-h-bi ਬੰਦ ਗੋਭੀ	cabbage
alu ਆਲੂ	potato	gajAr ਗਾਜਰ	carrot
go-h-bi ਗੋਭੀ	cauliflower	lAssAN, thum ਲਸਣ, ਥੂਮ	garlic

shAlgAm ThippAr gonglu ਸ਼ਲਗਮ, ਠਿਪਰ, ਗੋਂਗਲੂ	shalgam Turnip
pIaz ਪਿਆਜ਼	onion
pudna ਪੂਦਨਾ	mint
a-h-drAk ਅਧਰਕ	ginger
MATAr ਮਟਰ	peas
kAdu ਕਦੂ	pumpkin
muli ਮੂਲੀ	radish
b<u>ai</u>(n)gAN vAtau(n) ਬੈਂਗਣ, ਵਤਾਊਂ	brinjal

House-hold Articles

k(h)Ar ਘਰ	house
kAmra ਕਮਰਾ	room
b<u>ai</u>ThAk ਬੈਠਕ	drawing-room
vAra(n)Da ਵਰਾਂਡਾ	verandah
kA-h-nd ਕੰਧ	wall
fArsh ਫ਼ਰਸ਼	floor
tala, jAnda ਤਾਲਾ, ਜੰਦਾ	lock
khaNe vala kAmra ਖਾਣੇ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ	dining-room
chabi ਚਾਬੀ	key
rAsoi ਰਸੋਈ	kitchen
gusAl khana ਗੁਸਲ ਖਾਨਾ	bath-room
ve-h-RA ਵਿਹੜਾ	compound
mA(n)ji ਮੰਜੀ	cot
bIstra ਬਿਸਤਰਾ	bed
dAri ਦਰੀ	mat
chadAr ਚਾਦਰ	bed-sheet
pIrch ਪਿਰਚ	plate
pIali ਪਿਆਲੀ	cup
cha-h-dani ਚਾਹ-ਦਾਨੀ	kettle
mez ਮੇਜ਼	table
kursi ਕੁਰਸੀ	chair
chArkha ਚਰਖਾ	spinning wheel
rAzai ਰਜ਼ਾਈ	quilt
tAlai ਤਲਾਈ	matress

k(h)ARa	ਘੜਾ	pitcher
Tokri	ਟੋਕਰੀ	basket
nUKAr	ਨੁਕਰ	corner
chhAt	ਛੱਤ	roof
p<u>au</u>-h-Ria(n)	ਪਉੜੀਆਂ	stairs
bari	ਬਾਰੀ	window
dArvaza, bu-h-a	ਦਰਵਾਜ਼ਾ, ਬੂਹਾ	door
kAmbAl	ਕੰਬਲ	blanket
sAr(h)aNa	ਸਰ੍ਹਾਣਾ	pillow
mezposh	ਮੇਜ਼-ਪੋਸ਼	table-cover
chIrmchi	ਚਿਰਮਚੀ	basin
chImcha	ਚਿਮਚਾ	spoon
KARchhi	ਕੜਛੀ	laddle
balTi	ਬਾਲਟੀ	bucket
pAtila	ਪਤੀਲਾ	cooking pan
tA(n)dur	ਤੰਦੂਰ	oven
chimTa	ਚਿਮਟਾ	pair of tongs
thali	ਥਾਲੀ	plate
mAchhArdani	ਮੱਛਰਦਾਨੀ	mosquito-net
paNi-pAlla (bArsati)	ਪਾਣੀ ਪੱਲਾ (ਬਰਸਾਤੀ)	rain-coat
mITi da tel	ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ	kerosene oil
lakRia(n) (balAN)	ਲਕੜੀਆਂ (ਬਾਲਣ)	fire-wood
chhAtri	ਛਤਰੀ	umbrella

Adverbs of Time

Ajj	ਅੱਜ	today
kA-h-l	ਕਲ੍ਹ	to-morrow, yesterday
kAdo(n)	ਕਦੋਂ	when
jAdo(n)	ਜਦੋਂ	when
p<u>ai</u>-h-la(n)	ਪਹਿਲਾਂ	before
pIccho(n)	ਪਿਛੋਂ	afterwards
hUN	ਹੁਣ	now
ch(h)AT	ਝੱਟ	at once
kAdi nA-h-i(n)	ਕਦੀ ਨਹੀਂ	never
kAdi kAdi	ਕਦੀ ਕਦੀ	sometime

sAda ਸਦਾ	always	sAvere ਸਵੇਰੇ	in the morning
roz ਰੋਜ਼	daily	shami ਸ਼ਾਮੀ	in the evening
fer ਫ਼ੇਰ	again	pArso(n) ਪਰਸੋਂ	day after/before to-morrow/ yesterday
Ant vIch ਅੰਤ ਵਿਚ	at last		

Adverbs of Place

Ithe ਇਥੇ	here	A(n)dAr ਅੰਦਰ	inside
Uthe ਉਥੇ	there	ba-h-r ਬਾਹਰ	out-side
kIthe ? ਕਿਥੇ	where	dur ਦੂਰ	far
heTha(n) ਹੇਠਾਂ	below, down	neRe ਨੇੜੇ	near
I-h-dAr ਇਧਰ	this side	Itho(n) ਇਥੋਂ	from here
U-h-dAr ਉਧਰ	that side	Utho(n) ਉਥੋਂ	from there
UpAr ਉਪਰ	above		

Directions

UtAr ਉੱਤਰ	North	pAchhAm ਪੱਛਮ	West
dAkhAn ਦੱਖਣ	South	sAjje ਸੱਜੇ	forwards right
pUrAb ਪੂਰਬ	East	khAbe ਖੱਬੇ	forwards left

Numbers

Ik ਇਕ	one	tIn ਤਿੰਨ	three
do ਦੋ	two	char ਚਾਰ	four

pAnj ਪੰਜ	five	chali ਚਾਲੀ	forty
chhe ਛੇ	six	pAnja-h ਪੰਜਾਹ	fifty
sAt ਸੱਤ	seven	sATh ਸਠ	sixty
ATh ਅੱਠ	eight	sAttAr ਸੱਤਰ	seventy
nau(n) ਨੌਂ	nine	Assi ਅੱਸੀ	eighty
dAs ਦਸ	ten	nAbbe ਨੱਬੇ	ninety
vi-h ਵੀਹ	twenty	sau ਸੌ	hundred
pA-h-nji ਪੰਝੀ	twenty-five	kotAr sau ਕੌਤਰ ਸੌ	hundred and one
ti-h ਤੀਹ	thirty	Ik sau dAs ਇਕ ਸੌ ਦੱਸ	hundred and ten
pai(n)ti ਪੈਂਤੀ	thirty-five	do sau vih ਦੋ ਸੌ ਵੀਹ	two hundred and twenty

Ordinals

pai-h-la ਪਹਿਲਾ	first	panjva(n) ਪੰਜਵਾਂ	fifth
duja ਦੂਜਾ	second	chheva(n) ਛੇਵਾਂ	sixth
tija ਤੀਜਾ	third	sAtva(n) ਸਤਵਾਂ	seventh
chautha ਚੌਥਾ	fourth	dAsva(n) ਦਸਵਾਂ	tenth

Countings/Measures

sai(n)kRe ਸੈਂਕੜੇ	hundreds	dArjAn ਦਰਜਨ	dozen
hAzara(h) ਹਜ਼ਾਰਾਂ	thousands	koRi ਕੌੜੀ	twenty
lAkha(n) ਲੱਖਾਂ	millions	sAvaIa ਸਵਾਇਆ	one quarter

A-h-da ਅੱਧਾ	half	SAva Ik ਸਵਾ ਇਕ	one and a quarter
p<u>au</u>Na ਪੌਣਾ	three quarters	SAva do ਸਵਾ ਦੋ	two and a quarter
DI-h-ODa ਡਿਊਢਾ	one and a half	sa-h-de tIn ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ	three and a half
De-h-D ਡੇਢ	one and a half	sa-h-De char ਸਾਢੇ ਚਾਰ	four and a half
T(h)ai ਢਾਈ	two and a half	p<u>au</u>Ne char ਪੌਣੇ ਚਾਰ	one quarter less than four

MISCELLANEOUS

pAtAng ਪਤੰਗ	kite	mochi ਮੋਚੀ	cobbler
gUa-h-nDi ਗੁਆਂਢੀ	neighbour	chi(h)ur ਝੀਊਰ	waterman
chhap ਛਾਪ	ring	yAtim ਯਤੀਮ	orphan
mAchhAr ਮੱਛਰ	mosquito	bAhadAr ਬਹਾਦਰ	brave
kali ਕਾਲੀ	black	Du-h-nga ਡੂੰਘਾ	deep
chITTi ਚਿੱਟੀ	white	p(h)Adda ਭੱਦਾ	dull, ugly
pili ਪੀਲੀ	yellow	tez ਤੇਜ਼	fast
chaku ਚਾਕੂ	knife	lamma(n) ਲੰਮਾ	long
chu-h-a ਚੂਹਾ	rat	ni(n)va(n) ਨੀਂਵਾਂ	low
khur ਖੁਰ	hoof	neRe ਨੇੜੇ	near
lIkhari ਲਿਖਾਰੀ	writer	k(h)AN ਘਣਾ	thick
pUjari ਪੁਜਾਰੀ	priest	kAmzor ਕਮਜ਼ੋਰ	weak
dArzi ਦਰਜ਼ੀ	tailor	pagAl ਪਾਗਲ	mad
nai ਨਾਈ	barber	Udas ਉਦਾਸ	sad

gɪlla ਗਿੱਲਾ	wet	sA-h-mAjdar ਸਮਝਦਾਰ	intelligent
mUshkAl ਮੁਸ਼ਕਲ	difficult	p_ai_-redar ਪਹਿਰੇਦਾਰ	guardsman
ɪmandar ਇਮਾਨਦਾਰ	honest	khUshi ਖ਼ੁਸ਼ੀ	joy, happiness